

Ово издање је преведено и штампано уз дозволу и подршку Светске организације за интелектуалну својину (WIPO).

Ауторско право на преводу студије припада Заводу за интелектуалну својину Републике Србије.

WIPO задржава ауторско право на оригиналној верзији студије на енглеском језику.

Наслов оригинала:

The Economic Contribution of the Copyright-Based Industries in Serbia

World Intellectual Property Organization

34 – 56 Chemin des Colombettes

1211 Geneva 20, Switzerland

www.wipo.int

Посебно се захваљујемо др Бисерки Стрел, која је дуго година била координатор за Републику Србију, на месту Head of Central European, Mediterranean and Baltic States Section, WIPO Department for Transition and Developed Countries (TDC), на изузетној стручној и људској подршци.

ДОПРИНОС ДЕЛАТНОСТИ ЗАСНОВАНИХ НА АУТОРСКОМ ПРАВУ ПРИВРЕДИ СРБИЈЕ

БРАНКО РАДУЛОВИЋ

ДУШАН ПОПОВИЋ

ДРАГАНА АЛЕКСИЋ

ФОНДАЦИЈА ЗА РАЗВОЈ ЕКОНОМСКЕ НАУКЕ – ФРЕН

САДРЖАЈ

САЖЕТАК	6
1. УВОД	6
1.1 Сврха и циљеви студије	6
1.2 Општи подаци о студији	6
1.3 Структура студије	6
2. АУТОРСКО ПРАВО У СРБИЈИ	6
2.1 Извори ауторског права у Србији	6
2.2 Развој ауторског и сродних права	6
2.3 Аутор и његово дело	6
2.4 Ауторско право	6
2.4.1 Принцип приватног права	6
2.4.2 Имовинскоправна овлашћења аутора	6
2.4.3 Личноправна овлашћења аутора	6
2.5 Сродна права	6
2.5.1 Право интерпретатора	6
2.5.2 Право произвођача фонограма	6
2.5.3 Право произвођача видеограма	6
2.5.4 Право произвођача емисије	6
2.5.5 Право произвођача базе података	6
2.5.6 Право издавача	6
2.6 Битна ограничења ауторског и сродних права	6
2.7 Остваривање ауторског права	6
2.8 Повреде ауторског и сродних права	6
2.8.1 Подаци о неовлашћеном искоришћавању ауторског дела	6

3. МЕТОДОЛОГИЈА	6
3.1 Кораџи	6
3.2 Листа делатности заснованих на ауторском праву	6
3.3 Подељене делатности	6
3.3.1 Умножавање снимљених записа (NACE Rev. 2, шифра 18.20)	6
3.3.2 Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство (NACE Rev. 2, шифра 46.43)	6
3.3.3 Трговина на мало аудио и видео опремом у специјализованим продавницама (NACE Rev. 2, шифра 47.43) и Трговина на мало музичким и видео записима у специјализованим продавницама (NACE Rev. 2, шифра 47.63)	6
3.3.4 Трговина на мало половном робом у продавницама (NACE Rev. 2, шифра 47.79)	6
3.3.5 Производња кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма (NACE Rev. 2, шифра 59.11) и Делатности након снимања кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма (NACE Rev. 2, шифра 59.12)	6
3.3.6 Уметничко стваралаштво (NACE Rev. 2, шифра 90.03)	6
3.3.7 Делатност музеја (NACE Rev. 2, шифра 91.02)	6
3.3.8 Алокација доприноса за остале шифре делатности класификације NACE Rev. 2	6
3.4 Фактори ауторског права	6
4. ЕКОНОМСКИ ДОПРИНОС ДЕЛАТНОСТИ ЗАСНОВАНИХ НА АУТОРСКОМ ПРАВУ	6
4.1 Додата вредност по делатностима заснованим на ауторском праву	6
4.1.1 Преглед развоја делатности заснованих на ауторском праву	6
4.1.2 Међународно поређење	6
4.2 Структура додате вредности по категоријама делатности заснованих на ауторском праву	6
4.2.1 Кључне делатности засноване на ауторском праву	6
4.2.2 Делатности међузависне са ауторским правом	6
4.2.3 Делатности делимично повезане са ауторским правом	6
4.2.4 Делатности подршке ауторском праву	6
4.3 Запосленост по делатностима заснованим на ауторском праву	6
4.4 Запосленост по категоријама делатности заснованих на ауторском праву	6
4.4.1 Кључне делатности засноване на ауторском праву	6
4.4.2 Делатности међузависне са ауторским правом	6
4.4.3 Делатности делимично повезане са ауторским правом	6
4.4.4 Делатности подршке ауторском праву	6
4.5 Продуктивност у најзначајнијим делатностима заснованим на ауторском праву	6
4.5.1 Кључне делатности засноване на ауторском праву	6
4.5.2 Делатности међузависне са ауторским правом	6
4.5.3 Делатности делимично повезане са ауторским правом и делатности подршке	6
4.6 Спољнотрговинска размена делатности заснованих на ауторском праву	6
4.6.1 Спољнотрговинска робна размена	6

4.6.2 Спољнотрговинска размена услуга	6
5. ПРЕГЛЕД КРЕТАЊА У ИЗАБРАНИМ КЉУЧНИМ ДЕЛАТНОСТИМА ЗАСНОВАНИМ НА АУТОРСКОМ ПРАВУ	6
5.1 Штампa и издаваштво	6
5.2 Радио и телевизија	6
5.3 Кинематографија и видео продукција	6
5.4 Музика и позориште	6
2.4.1 Музика	6
5.4.2 Позориште	6
5.5 Индустија софтвера	6
5.6 Организације за колективно остваривање ауторског и сродних права	6
5.6.1 Сокој	6
5.6.2 Организација за колективно остваривање права интерпретатора – ПИ („Права интерпретатора“)	6
5.6.3 Организација произвођача фонограма Србије (ОФПС)	6
5.6.4 Организација фотографских аутора (ОФА)	6
6. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ	6
ЛИТЕРАТУРА	6
АНЕКС I КОМПЛЕТНА ЛИСТА ДЕЛАТНОСТИ ЗАСНОВАНИХ НА АУТОРСКОМ ПРАВУ	6
АНЕКС II БРУТО ДОДАТА ВРЕДНОСТ ПО ДЕЛАТНОСТИМА ЗАСНОВАНИМ НА АП, У 000 RSD	6
АНЕКС III ТРГОВИНА УСЛУГАМА – ИЗВОЗ И УВОЗ УСЛУГА	6

Слика 1: Пример хијерархијске структуре класификације	31
Слика 2: Учешће делатности заснованих на ауторском праву у БДВ и БДП, %	45
Слика 3: Допринос делатности заснованих на ауторском праву привреди Србији у 2012, %	45
Слика 4: Учешће кључних ДАП у БДП у поређењу са осталим изабраним секторима у 2012. години	46
Слика 5: Учешће делатности заснованих на ауторском праву у БДП, %	46
Слика 6: Учешће кључних делатности заснованих на ауторском праву у БДВ у 2012, %	47
Слика 7: Учешће делатности међузависних са ауторским правом у БДВ у 2012, %	47
Слика 8: Учешће делатности делимично повезаних са ауторским правом у БДВ у 2012, %	48
Слика 9: Учешће делатности подршке у бруто додатој вредности у 2012, %	48
Слика 10: Запосленост по делатностима заснованим на ауторском праву у Србији у 2012, %	49
Слика 11: Број запослених у делатностима заснованим на ауторском праву	49
Слика 12: Учешће ДАП у укупној запослености у периоду од 2008-2012, %	50
Слика 13: Учешће делатности заснованих на ауторском праву у укупној запослености, %	50
Слика 14: Учешће кључних делатности заснованих на ауторском праву у укупној запослености у 2012, %	50
Слика 15: Учешће делатности међузависних са ауторским правом у укупној запослености у 2012, %	51
Слика 16: Учешће делатности делимично повезаних са ауторским правом у укупној запослености у 2012, %	51
Слика 17: Учешће делатности подршке у укупној запослености у 2012, %	51
Слика 18: БДВ по запосленом у 000 RSD (2012)	52
Слика 19: Допринос делатности заснованих на ауторском праву привреди, %	52
Слика 20: Допринос најзначајнијих кључних делатности заснованих на АП привреди, %	52
Слика 21: Допринос најзначајнијих делатности међузависних са АП привреди, %	53
Слика 22: Допринос делатности делимично повезаних са АП и делатности подршке привреди, %	53
Слика 23: Спољнотрговинска робна размена – учешће ДАП у укупном извозу у 2012. години	53
Слика 24: Спољнотрговинска робна размена – учешће ДАП у укупном увозу у 2012. години	54
Слика 25: Спољнотрговинска робна размена ДАП у периоду од 2008-2012. године (у 000 динара)	54
Слика 26: Спољнотрговинска размена делатности заснованих на ауторском праву (у милионима евра)	55
Слика 27: Укупан број издатих књига (2000-2012)	57
Слика 28: Извоз компјутерских услуга, у милионима евра	64
Слика 29: Приходи и трошкови Сокоја, у милионима RSD	65
Слика 30: Приходи Сокоја по тарифним класама (2005-2012)	65
Слика 31: Структура прихода Сокоја у 2012. години	66

Табела 1: Неовлашћено искоришћавање ауторског дела – кривична дела и пресуде у 2013. години	6
Табела 2: Кривична дела неовлашћеног искоришћавања ауторског дела или предмета сродног права (2008-2013)	6
Табела 3: Коришћење илегалног софтвера	6
Табела 4: Стопе пиратерије и комерцијална вредност нелиценцираног софтвера у Србији	6
Табела 5: Листа делатности	6
Табела 6: Алокација доприноса делатности Умножавање снимљених записа (NACE Rev. 2, шифра 18.20)	6
Табела 7: Алокација доприноса делатности Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство (NACE Rev. 2, шифра 46.43)	6
Табела 8: Алокација доприноса делатности Трговина на мало аудио и видео опремом у специјализованим продавницама (NACE Rev. 2, шифра 47.43)	6
Табела 9: Алокација доприноса делатности Производња кинематографских дела, аудио-визуелних производа и телевизијског програма (NACE Rev. 2, шифра 59.11)	6
Табела 10: Алокација доприноса делатности Уметничко стваралаштво (NACE Rev. 2, шифра 90.03)	6
Табела 11: Преглед подељених делатности и фактори доприноса за БДВ	6
Табела 12: Поређење између фактора ауторског права примењених на делатности делимично повезане са АП у студијама различитих земаља	6
Табела 13: Допринос делатности заснованих на ауторском праву привреди Србије у 2012, %	6
Табела 14: Учешће кључних делатности заснованих на ауторском праву у БДВ у 2012, %	6
Табела 15: Учешће делатности међузависних са ауторским правом у БДВ у 2012, %	6
Табела 16: Учешће делатности делимично повезаних са ауторским правом у БДВ у 2012, %	6
Табела 17: Учешће делатности подршке у бруто додатој вредности у 2012, %	6
Табела 18: Запосленост по делатностима заснованим на ауторском праву у Србији у 2012, %	6
Табела 19: Запосленост по делатностима заснованим на ауторском праву	6
Табела 20: Учешће кључних делатности заснованих на ауторском праву у укупној запослености у 2012, %	6
Табела 21: Учешће делатности међузависних са ауторским правом у укупној запослености у 2012, %	6
Табела 22: Учешће делатности делимично повезаних са ауторским правом у укупној запослености у 2012, %	6
Табела 23: Учешће делатности подршке у укупној запослености у 2012, %	6
Табела 24: Извоз услуга(у милионима евра)	6
Табела 25: Увоз услуга (у милионима евра)	6
Табела 26: Учешће делатности заснованих на ауторском праву у укупном извозу, %	6
Табела 27: Учешће делатности заснованих на ауторском праву у укупном увозу, %	6
Табела 28: Додата вредност по делатностима у групи Штампa и издаваштво, % (кључне делатности)	6

Табела 29: Број предузећа и предузетника у сектору штампе и издаваштва (кључне делатности)	6
Табела 30: Књиге издате у Србији (2008-2012)	6
Табела 31: Структура серијских публикација	6
Табела 32: Додата вредност по делатностима у групи Радио и телевизија, % (кључне делатности)	6
Табела 33: ТВ и радио – време емитовања и укупан број ТВ и радио станица	6
Табела 34: ТВ и радио емитери у Србији	6
Табела 35: Додата вредност по делатностима у групи Кинематографија и видео продукција, %	6
Табела 36: Број филмова по категоријама	6
Табела 37: Број биоскопа и седишта	6
Табела 38: Број приказаних филмова	6
Табела 39: Биоскопи у Србији	6
Табела 40: Музички издавачи и издати записи	6
Табела 41: Број забележених коришћења музичких дела	6
Табела 42: Корисници фонограма	6
Табела 43: Позоришта у Србији	6

БДВ	бруто додата вредност
БДП	бруто домаћи производ
ДДАП	делатности делимично повезане са ауторским правом
ДАП	делатности засноване на ауторском праву
ДМАП	делатности међузависне са ауторским правом
ДПАП	делатности подршке ауторском праву
RSD	динар (национална валута Републике Србије)
EUR	евро
ЕЗ	Европска заједница
ЕУ	Европска унија
ЕПРВ	еквивалент пуног радног времена
ЈКД	јединствена класификација економских делатности у Србији
СРА	класификација производа по делатностима
КДАП	кључне делатности засноване на ауторском праву
НБС	Народна банка Србије
ОЕСД	Организација за економску сарадњу и развој
ПИ	Организација за колективно остваривање права интерпретатора
СОКОЈ	Организација музичких аутора Србије
ОФПС	Организација произвођача фонограма Србије
ОФА	Организација фотографских аутора Србије
КО	организације за колективно остваривање ауторског и сродних права
ПДВ	порез на додату вредност
РЗС	Републички завод за статистику Републике Србије
WIPO	Светска организација за интелектуалну својину
TRIPS	Споразум о трговинским аспектима права интелектуалне својине
NACE	статистичка класификација привредних делатности у Европској заједници
WCT WIPO	WIPO Уговор о ауторском праву
WPPT WIPO	WIPO Уговор о интерпретацијама и фонограмима

САЖЕТАК

Израду ове студије иницирао је Завод за интелектуалну својину Републике Србије уз финансијску подршку Светске организације за интелектуалну својину (WIPO). Истраживање је спроведено у периоду од јуна 2013. до априла 2014. године. Коришћени су подаци за период од 2008. до 2012. године и ово је прва студија у Србији израђена у складу са WIPO методологијом, која је развијена да би се утврдио економски допринос делатности заснованих на ауторском праву са циљем да се постигне највећи могући степен упоредивости између националних студија у овој области.¹ Према методологији Светске организације за интелектуалну својину делатности засноване на ауторском праву подељене су на четири групе – кључне делатности засноване на ауторском праву, делатности међузависне са ауторским правом, делатности делимично повезане са ауторским правом и делатности подршке, при чему је критеријум поделе степен њихове повезаности са ауторским правом. Такође је дефинисан скуп кључних економских индикатора, међу којима су учешћа у бруто домаћем производу (БДП) и бруто додатној вредности (БДВ), укупној запослености и спољнотрговинској размени, као и стандарди и методе истраживања. У изради *WIPO методолошког водича*, који је формулисан на основу праћења најбоље међународне праксе, учествовао је тим реномираних економских експерата. Ова методологија до сада је примењена у преко 40 земаља широм света.

Ауторско право у Србији

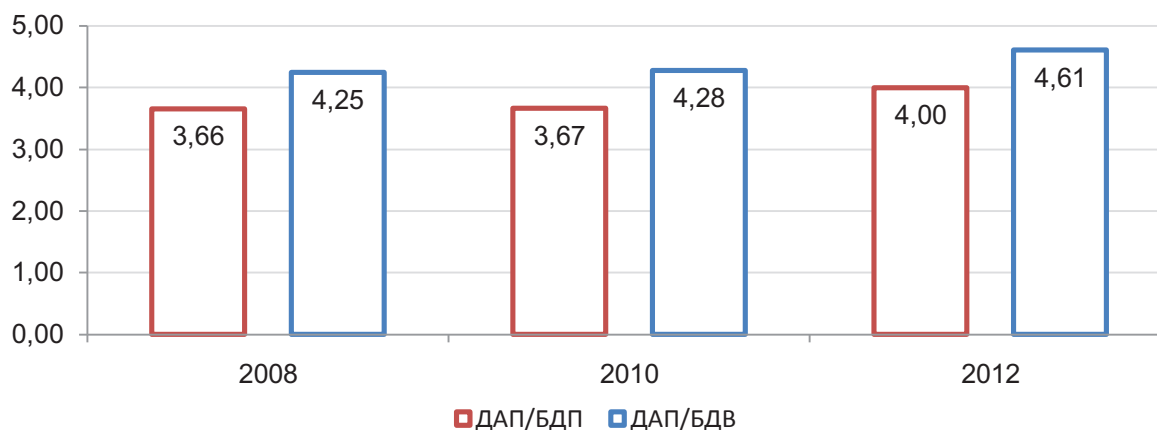
Регулатива у области ауторског и сродних права у Србији је адекватно развијена. Закон о ауторском и сродним правима, који је усвојен 2009, а измењен и допуњен 2011. и 2012. године, представља основни правни акт којим је регулисано ауторско право у Србији. Закон о ауторском и сродним правима у начелу је усклађен са свим међународним уговорима, конвенцијама и споразумима у области ауторског и сродних права, као и са свим директивама Европске уније које се односе на ауторско и сродна права, а биле су на снази пре његовог усвајања. Остали законски извори ауторског права у Србији (нпр. Закон о посебним овлашћењима ради ефикасне заштите права интелектуалне својине) такође су усаглашени са међународним и прописима Европске уније којима је уређена област ауторског права. У правном систему Србије заштита ауторског и сродних права од повреде може бити остварена у грађанским, кривичним и управним поступцима. По правилу, носиоци ауторског и сродних права покрећу поступак. Међутим, поједини поступци (нпр. кривични поступак за најтежа кривична дела) покрећу се *ex officio*.

¹ Важно је нагласити да циљ ове студије није био да процени обим повреде ауторског права или пиратерије, нити утицај ауторског права на БДП или БДВ. Уместо тога, основни задаци били су: а) да се утврди које привредне делатности се могу сврстати у групу делатности заснованих на ауторском праву према WIPO методологији; и б) да се измери ниво индустријске производње, додатна вредност, број запослених и спољнотрговинска размена ових делатности. Студија се највећим делом заснива на званичним статистичким подацима, али су такође коришћени и додатни извори, укључујући интервјуе са представницима делатности заснованих на ауторском праву.

Економски допринос

Анализа делатности заснованих на ауторском праву спроведена је како би се утврдио њихов допринос привреди Србије у погледу учешћа у додатној вредности, запослености и спољнотрговинској размени. Резултати истраживања откривају да су делатности повезане са ауторским и сродним правима током периода од 2008. до 2012. године остваривале учешће у БДП земље које се кретало између 3,66% и 4,00%. Детаљна статистичка анализа додате вредности по привредним делатностима повезаним са ауторским правом показује да је у истом периоду део привреде Србије повезан са ауторским правом учествовао у стварању између 4,25% и 4,61% бруто додате вредности. Разлика између вредности ова два индикатора објашњава се чињеницом да бруто додата вредност не укључује нето порезе на производе и порез на додату вредност (ПДВ). Нето порези и ПДВ не могу се поуздано приписати привредним делатностима, тако да је учешће делатности заснованих на ауторском праву у БДП мање у односу на њихово учешће у БДВ. Наредна слика показује да се оба мерила крећу паралелно и да је разлика између њих у истом распону у свакој години.

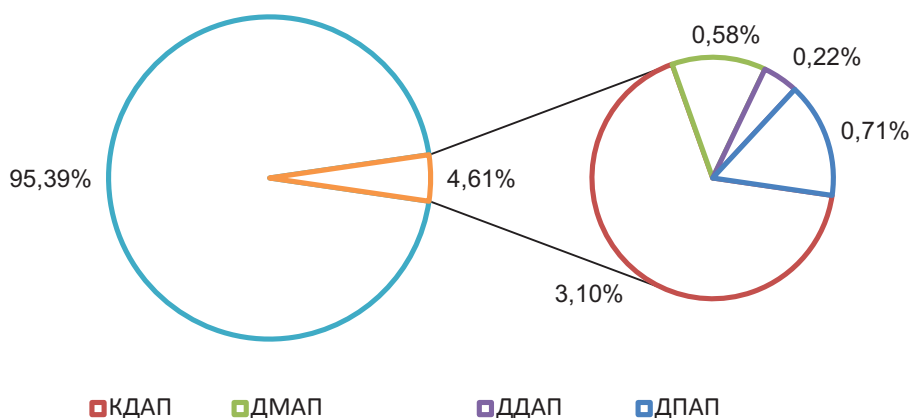
Учешће делатности заснованих на ауторском праву у БДП и БДВ, %

Извор: прорачун аутора

Делатности засноване на ауторском праву подељене су у четири категорије: кључне делатности засноване на ауторском праву (КДАП), делатности међузависне са ауторским правом (ДМАП), делатности делимично повезане са ауторским правом (ДДАП) и делатности подршке (ДПАП). Кључне делатности засноване на ауторском праву имају доминантно учешће будући да њима припада више од половине додате вредности створене по основу ефеката ауторског права у 2012. години. Док је учешће кључних делатности заснованих на ауторском праву у БДВ износило 3,10%, делатности међузависне са ауторским правом забележиле су учешће од 0,58%, а делатности делимично повезане са ауторским правом учешће од 0,22% у додатој вредности на нивоу привреде. Најзад, део привреде који служи као подршка делатностима заснованим на ауторском праву, а који је према WIPO методологији класификован у категорију делатности подршке, утицао је на стварање 0,71% додате вредности. Структура економског доприноса ових делатности привреди Србије (створена БДВ) представљена је на следећој слици.

Учешће делатности заснованих на ауторском праву у БДВ, %

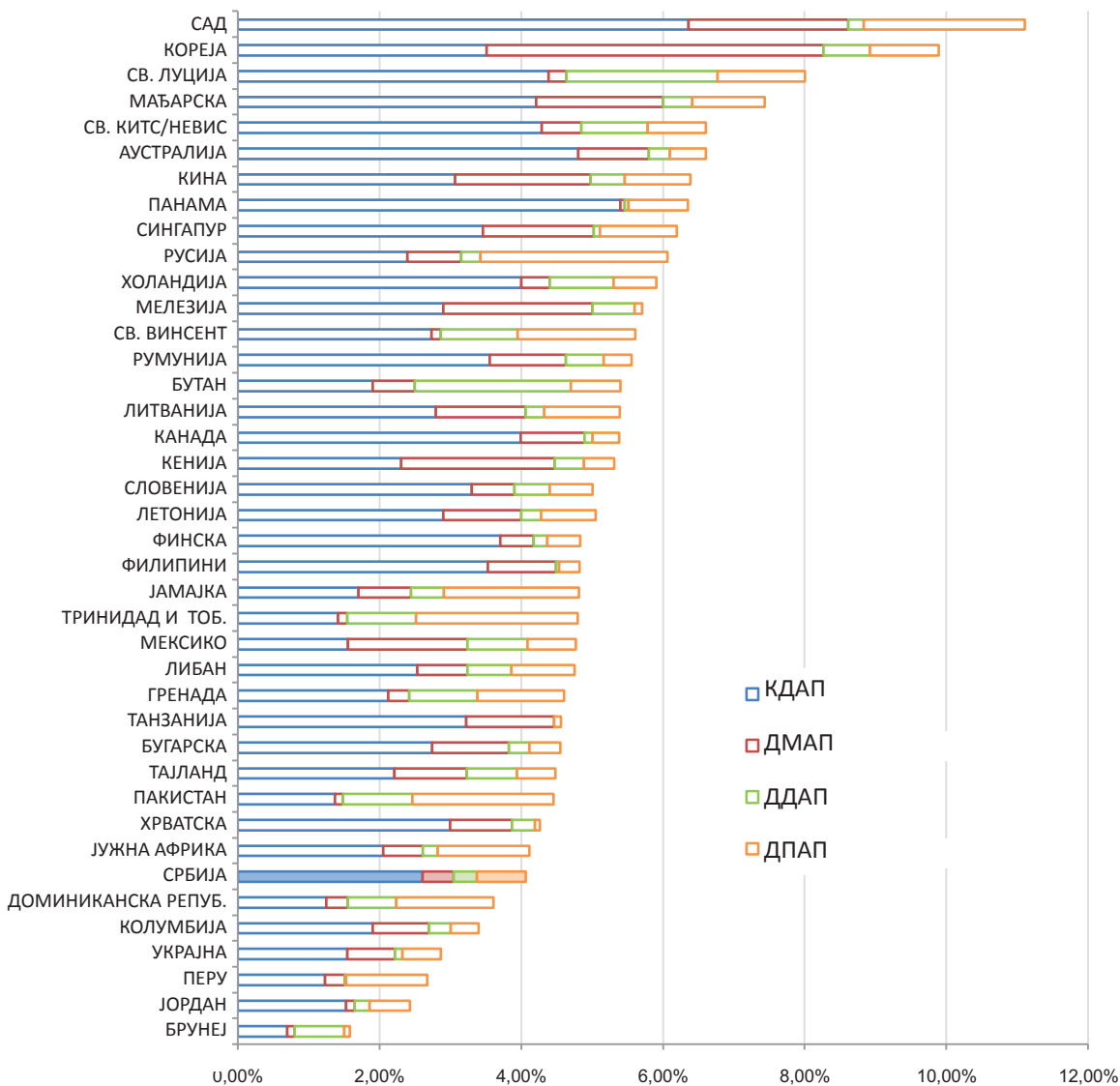

Извор: прорачун аутора

Сектор штампе и издаваштва дао је највећи допринос привреди од свих група делатности заснованих на ауторском праву, а његово учешће у БДВ на крају периода износило је нешто мање од 1%. Брзорастућа индустрија софтвера и база података, која је класификована у оквиру категорије кључних делатности заснованих на ауторском праву, убрзано га сустиже.

Подаци представљени на наредној слици омогућавају да се на основу поређења са осталим земљама у којима су спроведена слична статистичка истраживања сагледа позиција Србије на глобалној мапи када је реч о економском доприносу делатности заснованих на ауторском праву. Србија се налази у другој половини листе и заузима тек 34. позицију у групи од 40 земаља. Ипак, у погледу доприноса кључних делатности заснованих на ауторском праву Србија је рангирана на 23. позицији. Овај резултат је близу просека за остале земље у којима су спроведена истраживања под покровитељством WIPO, будући да више од половине укупног учешћа делатности заснованих на ауторском праву у БДП припада управо кључним делатностима заснованим на ауторском праву. Учешће сектора заснованог на ауторском праву у БДП Србије мање је и у односу на одговарајућа учешћа у суседним земљама, као што су Хрватска, Румунија и Бугарска. Резултати међународног поређења указују на то да Србија има велики потенцијал да повећа учешће ДАП у БДП и достигне виши ступањ развоја у делу привреде повезаном са ауторским правом.

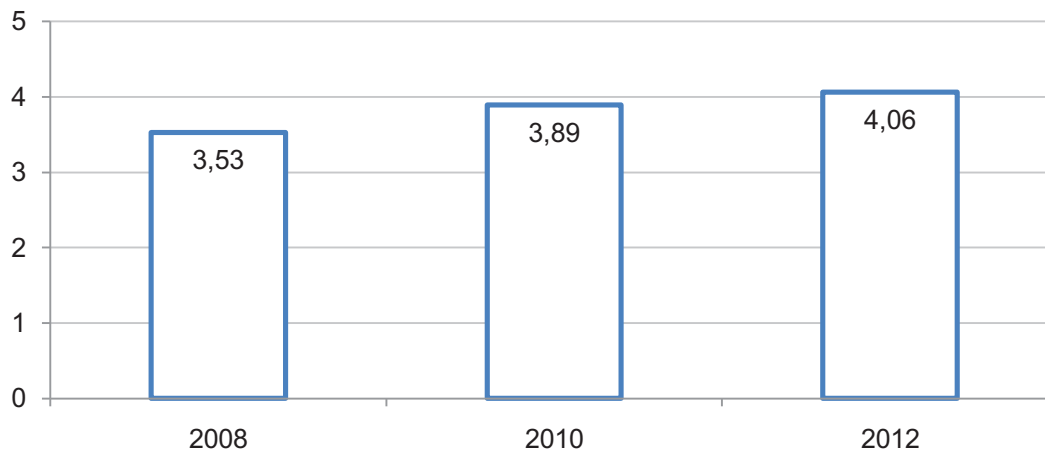
Учешће делатности заснованих на ауторском праву у БДП, %

Извор: WIPO и прорачун аутора

Анализа запослености указује на то да су делатности засноване на ауторском праву у већој мери допринеле стварању додате вредности него запослености. У 2012. години учешће запослених у овим делатностима у укупном броју запослених у Србији износило је 4,06%.

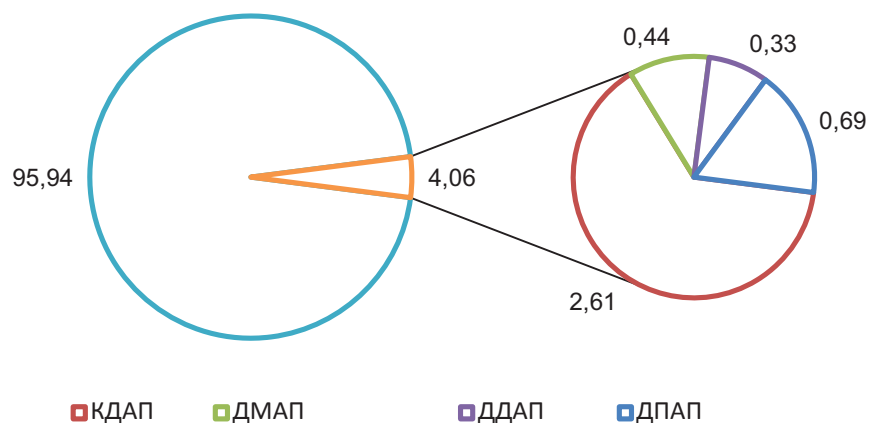
Учешће ДАП у укупној запослености у периоду од 2008-2012. године, %

Извор: прорачун аутора

Више од половине учешћа ДАП у укупној запослености, односно 2,61%, припада кључним делатностима заснованим на ауторском праву. Делатности међузависне са ауторским правом оствариле су учешће од 0,44%, а делатности делимично повезане са ауторским правом учешће од 0,33% у укупном броју запослених. На крају, учешће делатности подршке у укупном броју запослених било је 0,69%. На слици која следи приказана је структура запослености по делатностима заснованим на ауторском праву. Разлика између учешћа свих ДАП и учешћа кључних ДАП у укупној запослености указује на релативно низак ниво економског доприноса периферних ДАП у Србији.

Запосленост по делатностима заснованим на ауторском праву у Србији у 2012. години, %

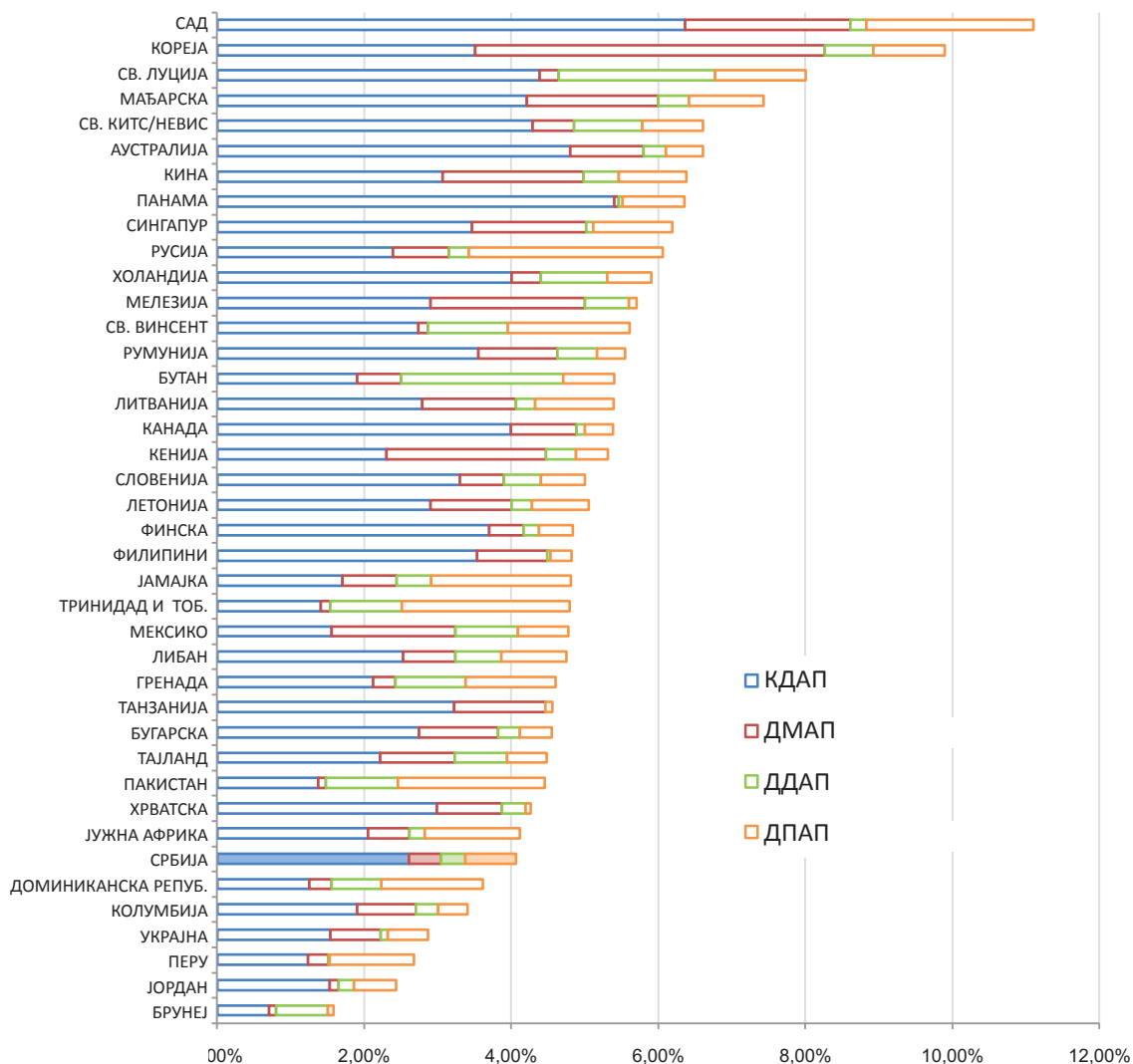

Извор: прорачун аутора

У периоду од 2008. до 2012. године забележено је константно смањење броја запослених у делатностима заснованим на ауторском праву. Конкретно, у посматраном периоду ДАП у Србији остале су без 9.253 радних места. Међутим, учешће ДАП у укупној запослености повећало се са 3,53%, колико је износило 2008. године, на 4,06% у 2012. години, при чему је највећи релативни раст броја запослених забележен у кључним делатностима (повећање учешћа са 2,17% на 2,61%). Према томе, може се рећи да су делатности засноване на ауторском праву

биле мање погођене кризом од укупне привреде. Претходно је у складу са чињеницом да у већини земаља ДАП у целини и кључне ДАП представљају динамичне секторе привреде и да њихово учешће у укупној запослености показује узлазни тренд. Структура запослености у сектору привреде заснованом на ауторском праву у Србији слична је структурама у Мађарској, Летонији и Словенији.

Учешће делатности заснованих на ауторском праву у укупној запослености, %

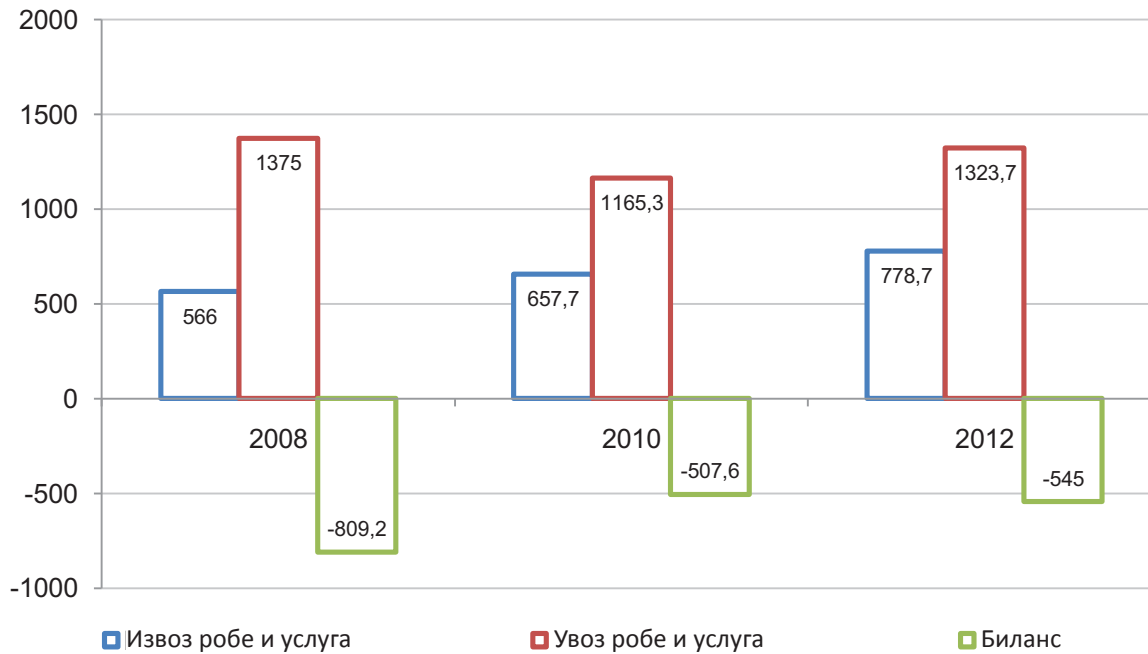
Извор: WIPO и прорачун аутора

Сектор повезан са ауторским правом у Србији у већој мери доприноси стварању БДВ него укупној запослености и остварује виши ниво продуктивности од целокупне привреде, у смислу да један запослени у ДАП у просеку ствара већу бруто додату вредност у односу на запослене у осталим деловима привреде. Резултати студије показују да се делатности засноване на ауторском праву значајно разликују у погледу продуктивности.

У циљу сагледавања учешћа у укупној спољнотрговинској размени најпре је спроведена појединачна анализа робне трговине и трговине услугама. Учешће ДАП у укупном робном извозу у 2012. години износило је 4,44%. Овај резултат је приближан учешћу ДАП у БДВ. Биланс између извоза и увоза услуга повезаних са ауторским правом био је негативан у 2008. и 2010. години, али је у 2012. години био изразито позитиван. Укупан раст учешћа извоза услуга повезаних са ауторским правом првенствено се објашњава чињеницом да је дошло до значајног

повећања учешћа услуга из области комуникација (компјутерске и информационе). У 2012. години делатности засноване на ауторском праву оствариле су укупан извоз од 778,7 милиона евра, док је вредност укупног увоза износила 1.323 милиона евра. Спољнотрговински биланс делатности заснованих на ауторском праву био је негативан, што значи да је увоз био већи од извоза, а дефицит је износио 545 милиона евра.

Спољнотрговинска размена делатности заснованих на ауторском праву (у милионима EUR)

Извор: прорачун аутора

Ова студија садржи и детаљну анализу кључних делатности заснованих на ауторском праву и активности организација за колективно остваривање ауторског и сродних права у Србији. У анализи су представљени бројни подаци, укључујући податке о обиму промета робе и услуга, пословној демографији, главним трендовима, кретању финансијских показатеља итд. У последњем делу студије налазе се табеле веза и технички детаљи. На крају треба истаћи да је истраживање о економском доприносу делатности заснованих на ауторском праву спроведено у складу са смерницама и препорукама WIPO, али је услед ограничене доступности података одлучено да оно обухвати сваку другу годину (2008, 2010. и 2012) како би се стекла јаснија слика о развоју делатности заснованих на ауторском праву током последњих пет година.

1. УВОД

Ауторско и сродна права² су део права интелектуалне својине која су установљена у правном систему како би се подстакло стваралаштво и заштитила својина оригиналног аутора.³ У суштини, право интелектуалне својине штити креативност, која је један од покретача привредног раста.⁴ Општи циљ ауторскоправне заштите је да омогући да аутори добијају адекватну накнаду за свој рад како би се створили услови за успостављање друштвено оптималног нивоа креативне активности и потрошње ауторских дела. Међутим, економски аспекти ауторског и сродних права су вишеструки и одликује их присуство понекад конфликтних интереса аутора, интерпретатора,

2 У студији ће често бити коришћен само термин ауторско право, али треба имати у виду да се он такође односи и на сродна права.

3 Прецизније речено, ауторско право је правни концепт којим се аутору дела која су предмет ауторскоправне заштите гарантују искључива права да остварује економску корист од свог креативног рада, са намером да се омогући да аутор добије накнаду за свој рад. Захтеви које производ или креативно дело треба да испуне да би постали предмет ауторскоправне заштите, искључива права аутора и инструменти спровођења права носиоца ауторског права дефинисани су законом. Концепт ауторског права, као и инструменти заштите, утврђени су међународним уговорима – Бернском конвенцијом (1886), Римском конвенцијом (1961), као и уговорима новијег датума међу којима су Споразум о трговинским аспектима права интелектуалне својине (TRIPS Споразум, 1994) Светске трговинске организације, WIPO Уговор о ауторском праву (WCT, 1996) и WIPO Уговор о интерпретацијама и фонограмима (WPPT, 1996). У принципу, у већини земаља по правилу није потребна никаква регистрација и ауторскоправна заштита је гарантована аутоматски по настанку дела. У том смислу, ауторско право се изразито разликује од осталих права интелектуалне својине. Иако на националном нивоу још увек постоје извесне разлике по питању спровођења ауторскоправне заштите и осталих аспеката закона о ауторском праву, међународним уговорима је ипак у великој мери усаглашен концепт ауторског права. Дакле, може се сматрати да је концепт ауторског права готово исти у свим земљама и правним системима.

4 Ауторско и сродна права углавном су разматрана из правне перспективе. Истраживачи из области права бавили су се темама као што су обим ауторскоправне заштите, спровођење и повреда ауторског права, природа ауторског права и сл. Са друге стране, као што наглашава *Познер* (2005): „тежиште економске анализе интелектуалне својине традиционално је било на питању како помирити потребу за подстицањем стварања такве својине и бригу о ефектима ограничења приступа гарантовањем искључивих права на интелектуална добра – тј. њиховим „проглашавањем својином“ – чиме се омогућава да власник за искоришћавање дела наплати цену која је већа од маргиналног трошка.“ Видети: Posner, R., “Intellectual Property: The Law and Economics Approach”, *Journal of Economic Perspectives*, Vol. 19, стр. 57-73, (2005). Слично томе, *Либовиц* (2003) наводи: „централно питање ауторског права, односно целокупног права интелектуалне својине, је у којој мери носилац ауторског права може присвојити вредност остварену кроз искоришћавање или дивљење његовом делу од стране других људи и у којој мери његово присвајање те вредности спречава потрошњу.“ Дакле, ауторско право је усмерено на „успостављање равнотеже између ефикасности потрошње (максимално повећање нето вредности коју потрошач добија од сваког створеног интелектуалног производа) и ефикасности производње (очување подстицаја за ефикасну производњу ових производа). Видети: Liebowitz, S., “Back to the Future: Can Copyright Owners Appropriate Revenues in the Face of New Copying Technologies?” in *The Economics of Copyright: Developments in Research and Analysis*, W. Gordon and R. Watt (eds.), Edward Elgar; стр. 1-25, Cheltenham, UK and Northampton, US, 2003.

дистрибутера, емитера и потрошача.⁵ Кроз процесе стварања, умножавања, дистрибуције и коришћења ауторских дела подстичу се и остале привредне делатности. Дакле, могло би се рећи да стварање ауторског дела представља инпут за остале делатности и да делатности засноване на ауторском и сродним правима дају значајан допринос националној економији.

Светска организација за интелектуалну својину (WIPO) је 2003. године објавила *Водич за истраживање економског доприноса делатности заснованих на ауторском праву*.⁶ Према методологији коју је развио WIPO делатности засноване на ауторском праву подељене су на четири групе – кључне делатности засноване на ауторском праву, делатности међузависне са ауторским правом, делатности делимично повезане са ауторским правом и делатности подршке, при чему је критеријум поделе степен њихове повезаности са ауторским правом. Такође је дефинисан скуп кључних економских индикатора, међу којима су учешћа у бруто домаћем производу (БДП) и бруто додатој вредности (БДВ), укупној запослености и спољнотрговинској размени, као и стандарди и методе истраживања.⁷ У изради *WIPO методолошког водича*, који је састављен на основу праћења најбоље међународне праксе, учествовао је тим реномираних економских експерата.⁸ Ова методологија је до сада примењена у преко 40 земаља широм света и резултати националних студија су заиста потврдили да делатности засноване на ауторском праву дају значајан допринос, како у погледу њиховог релативног учешћа у БДП и БДВ земаља, тако и у погледу њиховог учешћа у запослености и спољној трговини робом и услугама.

1.1 Сврха и циљеви студије

Сврха студије је да пружи свеобухватну економску анализу делатности заснованих на ауторском и сродним правима у Србији. Иако делатности засноване на ауторском праву имају велики економски значај, њихова улога и допринос привреди Србије до сада нису детаљно разматрани. Иако постоје повезане студије које се баве основним трендовима у креативној индустрији (Јовичић и Микић, 2006; Микић, 2013),⁹ до сада није спроведена опсежнија економска анализа која би се превасходно бавила аспектима повезаним са ауторским правом.¹⁰ Дакле,

⁵ О томе колико је за ефикасно спровођење ауторскоправне заштите важно усклађивање ових конфликтних интереса више видети у: Watt, R. "The Past and the Future of the Economics of Copyright", *Review of Economic Research on Copyright Issues*, 1(1), стр. 151-171, (2004).

⁶ *Guide on Surveying the Economic Contribution of the Copyright-based Industries* (2003), World Intellectual Property Organization, No 893(E), Geneva. Такође видети: Gantchev, D., "The WIPO Guide on Surveying the Economic Contribution of the Copyright Industries", *Review of Economic Research on Copyright Issues*, Vol. 1, стр. 5-16, (2004) и Siwek, S.E. "The measurement of "Copyright" Industries: The US Experience", *Review of Economic Research on Copyright Issues*, Vol. 1, стр. 17-25, (2004).

⁷ БДВ представља разлику између укупне вредности произведених добара или услуга и међуфазне потрошње (добра и услуге коришћени у процесу производње да би се произвео аутпут). БДП представља збир бруто додатих вредности свих институционалних сектора или индустрија увећан за износ пореза на производе и увоз и умањен за износ субвенција на производе (субвенција које су у директној вези са обимом или вредношћу производње).

⁸ Прво истраживање чији је предмет био економски значај ауторског и сродних права појавило се седамдесетих година двадесетог века. Прве студије објављене су у САД (1977) и Канади (1977). Након тога објављено је још неколико студија, а истраживање економског доприноса ауторског права настављено је током осамдесетих и деведесетих година.

⁹ Видети: Јовичић, С., Х. Микић, „Креативне индустрије – препоруке за развој креативних индустрија у Србији“, Британски савет, Београд 2006. и Микић, Х. „Културне индустрије и разноликост културних израза“, СФБЦ – Група за креативну економију, Београд 2013.

¹⁰ Индустрије засноване на ауторском праву често се означавају као креативне или културне индустрије (у овој студији термини индустрија и делатност користе се као синоними). Иако су креатори политика склони да термине креативне, културне и индустрије засноване на ауторском праву користе као синониме, њихова значења се ипак разликују. Према томе, важно је објаснити разлику између ова три термина. *WIPO Методолошки водич* дефинише културне индустрије као делатности чији производи имају значајан културни садржај који се репродукује у индустријским размерама, тј. овај термин се односи на делатности које комбинују стварање, производњу и комерцијализацију садржаја нематеријалне и културне природе. Ови садржаји су обично заштићени ауторским правом и могу бити у облику робе или услуга (WIPO, 2003, стр. 18, 85). Са друге стране, креативне индустрије дефинисане су као делатности које обухватају културне делатности и све облике културне или уметничке продукције, било да је реч о живим извођењима или појединачним производима. Креативне индустрије су делатности чији производ или услуга као битан елемент садржи уметничко и креативно стваралаштво које се везује за жива извођења и активности повезане са културним наслеђем и „високом“ уметношћу. Разлика између ове две групе индустрија веома је суптилна (WIPO, 2003, стр. 18). Наиме, већина дефиниција креативних индустрија укључује ауторско и сродна права. Више о овој теми видети у: Towse, R. "Creativity, Copyright and the Creative Industries Paradigm", *Kyklos*, Vol. 63, стр. 461-78, (2010). На пример, WIPO наводи да су креативне индустрије зависне од ауторског права (WIPO, 2007), тј. да ауторско право

ово је прва студија у којој се проучава и мери економски допринос делатности заснованих на ауторском праву привреди Србије. Поред тога, све донедавно ауторско и сродна права у Србији су претежно, ако не и искључиво, доживљавана као правна категорија и нису сматрана битним фактором који би могао значајно утицати на економски раст.

Постоји велика потреба за израдом детаљне студије о делатностима заснованим на ауторском праву у Србији. Три кључна аргумента говоре у прилог овој тврдњи. Прво, таква студија би допринела јаснијем разумевању економског значаја делатности заснованих на ауторском праву и вероватно довела до промене перцепције и односа према активностима повезаним са ауторским правом у Србији. Креатори економске политике и истраживачи покренули су бројна питања у вези са овом темом: Каква је позиција дела привреде Србије повезаног са ауторским правом ако се посматра његов допринос стварању додате вредности, запослености и спољнотрговинској размени у поређењу са другим земљама? Који сектори засновани на ауторском праву су најперспективнији, а који остварују највећи допринос? Каква је перспектива делатности заснованих на ауторском праву у земљи? Која искуства других земаља би се могла искористити као смернице при креирању политике ауторског права?

Друго, у *Стратегији развоја интелектуалне својине у Србији за период од 2011. до 2015. године*¹¹ наведено је да растуће учешће делатности које се заснивају на ауторском и сродним правима у БДП представља поуздан индикатор о томе колико је за Србију важно да начини заокрет ка економији заснованој на знању. Међутим, ова *Стратегија* се бави правима интелектуалне својине уопште и не садржи податке нити поуздану анализу којима би се описало тренутно стање у делатностима заснованим на ауторском праву. Детаљна процена економске вредности делатности заснованих на ауторском праву обезбедила би опсежан и конзистентан скуп података о тренутном економском доприносу делатности заснованих на ауторском праву, што би могло послужити као основ за унапређење политика и стратегија усмерених на подстицање раста и развоја сектора националне економије повезаних са ауторским правом. Да би се извршила адекватна процена и анализа постојећег стања потребно је применити одговарајућу методологију за мерење доприноса делатности заснованих на ауторском праву националној економији. У том смислу, *WIPO методолошки водич* обезбеђује међународно релевантну методологију за мерење економског доприноса делатности заснованих на ауторском праву која омогућава да се изврши тачна процена тренутног стања у делатностима заснованим на ауторском праву која може представљати драгоцен инпут при креирању наредне стратегије.

Треће, резултати детаљне студије о делатностима заснованим на ауторском праву могли би бити коришћени од стране различитих интересних група. За организације за колективно остваривање ауторског и сродних права, приватне компаније које послују у делатностима повезаним са ауторским правом и остале стејхолдере изузетно је важно је да имају адекватне податке о кретањима у оквиру појединих делатности, перспективама њиховог будућег развоја и сл. Ови резултати би се могли тумачити и као својеврстан сигнал потенцијалним инвеститорима који им може помоћи да ефикасније алоцирају своја улагања. Најзад, ова студија би могла бити користан алат приликом разматрања мера фискалне и структурних политика у сфери делатности повезаних са ауторским правом. У средњем и дугом року, резултати студије ће бити корисни за праћење раста и развоја делатности заснованих на ауторском праву.

Да закључимо, *кључни циљеви* студије су:

- *мерење економског доприноса делатности заснованих на ауторском и сродним правима у Србији на основу процене учешћа њихове додате вредности у БДП (и БДВ), као и њиховог учешћа у укупној запослености и спољнотрговинској размени;*
- *детаљна анализа и представљање података о најзначајнијим делатностима заснованим на ауторском и сродним правима у Србији одабраним на основу WIPO схеме за класификовање и категоризацију делатности имајући у виду следеће параметре: структуру националног тржишта, ланац вредности, трендове понуде и потражње, тржиште рада, улогу организација за колективно остваривање ауторског и сродних права и других организација повезаних са ауторским правом;*

игра важну и препознатљиву улогу у оквиру ових индустрија. Ипак, кључни аспект ДАП је њихова карактеристика да, пошто су ауторска дела створена, процес њиховог умножавања и дистрибуције подразумева знатно ниже трошкове.

¹¹ Видети: Влада Републике Србије, „Стратегија развоја интелектуалне својине за период од 2011. до 2015. године“, доступан на http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678.

- *поређење резултата са резултатима осталих истраживања спроведених коришћењем WIPO методологије и утврђивање компаративних предности делатности заснованих на ауторском праву у Србији;*
- *формулисање предлога политике, стратегије и институционалних интервенција које би могле допринети подстицању раста и развоја делатности заснованих на ауторском праву у земљи.*

1.2 Општи подаци о студији

Иницијативу за израду ове студије покренуо је Завод за интелектуалну својину Републике Србије (ЗИС) уз финансијску подршку Светске организације за интелектуалну својину (WIPO). Поред финансијске подршке, WIPO је обезбедио методолошки оквир и саветодавну помоћ при одређивању садржаја и обухвата студије, захваљујући чему је осигурана конзистентност са упоредивим студијама спроведеним у другим земљама. У изради студије учествовао је тим експерата на челу са др Бранком Радуловићем, Правни факултет, Катедра за економију, Универзитет у Београду (прво, треће, четврто, пето поглавље и анекси), др Душаном Поповићем, Правни факултет, Катедра за грађанско право, Универзитет у Београду (друго поглавље) и гђицом Драганом Алексић, Канцеларија за регулаторну реформу и анализу ефеката прописа, Влада Републике Србије (пето поглавље). Г. Андра Милојић, помоћник директора, и гђа Сања Брадарић из Сектора за националне рачуне, цене и пољопривреду Републичког завода за статистику обезбедили су податке и инпуте потребне за прорачуне. Гђа Брадарић је такође обезбедила кључне инпуте неопходне за израчунавање бруто додате вредности и учешћа делатности заснованих на ауторском праву у укупној запослености. Велики значај имала је и блиска сарадња са осталим стручњацима РЗС, међу којима су гђа Светлана Јелић, г. Раде Ђирић, гђа Мирјана Смолчић, гђа Марина Павловић, гђа Сузана Карамарковић и гђа Драгана Шипић. Тим је радио под непосредним надзором гђе Бранке Тотић, директорке Завода за интелектуалну својину Републике Србије, док је гђа Татјана Стевановић помогла у организацији фокус група и комуникацији са организацијама за колективно остваривање ауторских и сродних права. Драгоцену организациону подршку испред ФРЕН пружили су гђа Јелена Жарковић Ракић и г. Александар Радивојевић.

WIPO је за страног консултанта именовао др Римантаса Јуозаса Ваиценавичуса, Универзитет Миколас Ромерис, аутора сличне студије у Литванији која је објављена 2011. године, док је г. Кристофер Калање, саветник у Одељењу за креативне индустрије, WIPO, надгледао реализацију пројекта у свим фазама. Др Димитер Ганчев, в.д. директора Одељења за креативне индустрије, WIPO, својим коментарима дао је важан допринос студији.

Аутори желе да изразе захвалност представницима Светске организације за интелектуалну својину, а посебно др Ваиценавичусу, на сарадњи и стручној подршци, а нарочито на предлогу алгорита за креирање NACE 2 класификације. Такође захваљујемо Републичком заводу за статистику, Народној банци Србије и организацијама за колективно остваривање ауторског и сродних права на њиховој драгоценој помоћи у прибављању статистичких података, као и гђици Христини Микић, директорки Групе за креативну економију из Београда, на рецензији студије и корисним коментарима и сугестијама. Веома смо захвални и предузећима, институцијама и стручњацима од којих смо добили значајне информације током интервјуа.

1.3 Структура студије

Циљ ове студије је сагледавање економског доприноса делатности заснованих на ауторском праву привреди Србије. Ипак, ради бољег разумевања економских процеса у овом сектору, представљена је и кратка правна анализа ауторског права (видети друго поглавље). У овом поглављу дат је преглед правних извора којима је регулисана ауторскоправна заштита дела, као и права релевантних субјеката. Такође је описан развој ауторског и сродних права у Србији, са освртом на приступање Србије међународним конвенцијама и споразумима. Поред тога, у овом делу анализирана су битна ограничења и повреде ауторског и сродних права, као и начини колективног остваривања права и активности организација за колективно остваривање ауторског и сродних права које делују у Србији.

У трећем поглављу укратко је размотрено неколико аспеката методологије. Најпре је реч о листи делатности повезаних са ауторским правом које су обухваћене истраживањем. Од објављивања WIPO методологије класификација се с временом мењала тако да, без обзира на сличности, због постојања различитих основних оквира ипак не постоји подударност између верзија класификације делатности заснованих на ауторском и сродним правима. Коришћење табела веза било је неопходно да би се извршило поређење између статистичких података са-

купљених и представљених на основу класификација утврђених WIPO методологијом. Тачније, да би се детаљно сагледале промене које су настале у процесу ревизије креиране су табеле веза између класификација NACE Rev. 2 и NACE Rev. 1.1. Конкретни технички детаљи који се односе на ово поглавље, као и детаљне табеле веза између класификација NACE Rev. 2 и NACE Rev. 1.1, приказани су у Анексу I ове студије. У овом поглављу говори се и о осталим важним методолошким опредељењима везаним за одређивање фактора ауторског права и подељене делатности.

У четвртном поглављу представљени су најважнији резултати ове студије. Изложен је преглед делатности заснованих на ауторском праву у Србији на основу анализе ефеката ауторског права на бруто додатну вредност, запосленост и спољнотрговинску размену. Затим следи опис структуре делатности заснованих на ауторском праву, тј. релативних учешћа кључних делатности, делатности међузависних са ауторским правом, делатности делимично повезаних са ауторским правом и делатности подршке, при чему је у оквиру сваке групе препознато неколико водећих сектора. Поређење између додате вредности и учешћа у укупној запослености омогућава нам да утврдимо ниво продуктивности у делатностима заснованим на ауторском праву и њене чиниоце. У циљу сагледавања дугорочнијих ефеката аутори су одлучили да не анализирају економски допринос бруто додатној вредности за сваку појединачну годину, већ да се фокусирају на петогодишњи период представљањем података за три године – 2008, 2010. и 2012. годину. Посебна пажња посвећена је поузданости и конзистентности економске анализе, аналитичком приступу истраживању, а нарочито питањима која се односе на класификацију делатности заснованих на ауторском праву. У последњем делу овог поглавља приказане су структура и динамика извоза и увоза по привредним секторима у оквиру сваке групе. Такође је извршено поређење добијених резултата са резултатима других земаља и изложени закључци о позицији и специфичностима делатности заснованих на ауторском праву у Србији. Специфични скупови података и прорачуни изведени су на основу података Републичког завода за статистику, док су додатни подаци у вези са увозом и извозом добијени од Народне банке Србије.

У петом поглављу описани су развој и тренутно стање у кључним делатностима заснованим на ауторском праву, док су у шестом поглављу представљени закључци анализе и препоруке. У овим препорукама органи власти у Србији могу пронаћи смернице о томе како користити податке ове студије, као и како се на најефикаснији начин може измерити економски допринос делатности заснованих на ауторском праву у Србији.

Важно је напоменути да су извори екстерних података у табелама и сликама јасно наведени непосредно испод њих. У свим осталим случајевима, представљени подаци су у потпуности добијени на основу прорачуна аутора.

2. АУТОРСКО ПРАВО У СРБИЈИ

2.1 Извори ауторског права у Србији

У складу са Уставом Републике Србије,¹² ауторско право спада у категорију људских права и слобода која припадају сваком човеку и грађанину. У члану 73. став 1. Устава Републике Србије стоји да је научно и уметничко стваралаштво слободно. Поред тога, у члану 73. став 2. наводи се да су ауторима научних и уметничких дела загарантована морална и материјална права, у складу са законом. Према Уставу, Република Србија подстиче и помаже развој науке, културе и уметности. Закон о ауторском и сродним правима, који је усвојен 2009, а измењен и допуњен 2011. и 2012. године, представља основни правни акт којим је регулисано ауторско право у Србији.¹³ Закон о ауторском и сродним правима у начелу је усклађен са свим међународним уговорима, конвенцијама и споразумима којима се уређује област ауторског и сродних права,¹⁴ као и са директивама ЕУ које се односе на ауторско право и сродна права, који су били на снази пре његовог усвајања.¹⁵

¹² *Службени гласник Републике Србије*, бр. 98/2006.

¹³ *Службени гласник Републике Србије*, бр. 104/2009, 99/2011, 119/2012.

¹⁴ То су: Бернска конвенција о заштити књижевних и уметничких дела (ратификација: *Службени лист Социјалистичке Федеративне Републике Југославије – Међународни уговори*, бр. 4/1986); Светска (универзална) конвенција о ауторском праву, измењена у Паризу 24. јула 1971. године (ратификација: *Службени лист Социјалистичке Федеративне Републике Југославије – Међународни уговори*, бр. 54/73); Конвенција о оснивању Светске организације за интелектуалну својину (ратификација: *Службени лист Социјалистичке Федеративне Републике Југославије – Међународни уговори*, бр. 31/72, 4/86); Римска конвенција о заштити извођача, произвођача фонограма и установа за радио-дифузију (ратификација: *Службени лист Социјалистичке Републике Југославије – Међународни уговори*, бр. 13/2002); Конвенција о заштити произвођача фонограма од неовлашћеног умножавања њихових фонограма (ратификација: *Службени лист Социјалистичке Републике Југославије – Међународни уговори*, бр. 13/2002); Споразум о трговинским аспектима права интелектуалне својине Светске трговинске организације (TRIPS Споразум); WIPO Уговор о ауторском праву (ратификација: *Службени лист Социјалистичке Републике Југославије – Међународни уговори*, бр. 13/2002); и WIPO Уговор о интерпретацијама и фонограмима (ратификација: *Службени лист Социјалистичке Републике Југославије – Међународни уговори*, бр. 13/2002).

¹⁵ То су: Директива Савета министара 91/250/ЕЕЗ од 14. маја 1991. године о правној заштити рачунарских програма (*Службени лист L122*, 17.5.1991); Директива 2009/24/ЕЗ Европског парламента и Савета министара од 23. априла 2009. године о правној заштити рачунарских програма – кодификована верзија (*Службени лист L111*, 5.5.2009); Директива 2006/115/ЕЗ Европског парламента и Савета министара од 12. децембра 2006. године о правима изнајмљивања и позајмљивања и одређеним сродним ауторским правима у области интелектуалне својине – кодификована верзија (*Службени лист L376*, 27.12.2006); Директива Савета министара 93/83/ЕЕЗ од 27. септембра 1993. године о координацији одређених правила у вези са ауторским правом и сродним правима примењених на сателитско емитовање и кабловско реемитовање (*Службени лист L248*, 6.10.1993); Директива 2006/116/ЕЗ Европског парламента и Савета министара од 12. децембра 2006. године о року трајања заштите у ауторском и одређеним сродним правима – кодификована верзија (*Службени лист L372*, 27.12.2006); Директива 96/9/ЕЗ Европског парламента и Савета министара од 11. марта 1996. о правној заштити база података (*Службени лист L077*, 27.3.1996); Директива 2001/29/ЕЗ Европског парламента и Савета министара од 22. маја 2001. године о хармонизацији одређених аспеката ауторског права и сродних права у информатичком друштву (*Службени лист L167*, 22.6.2001); Директива 2001/84/ЕЗ Европског парламента и Савета министара од 27. септембра 2001. о праву препродаје у корист аутора оригинала уметничког дела (*Службени лист L272*, 13.10.2001).

Важећи Закон о ауторском и сродним правима састоји се од следећих поглавља: (1) Предмет Закона; (2) Ауторско право; (3) Сродна права; (4) Остваривање ауторског и сродних права; (5) Комисија за ауторско и сродна права; (6) Евиденција ауторских дела и предмета сродних права; (7) Заштита ауторског и сродних права; (8) Казнене одредбе; и (9) Прелазне и завршне одредбе. У циљу спровођења Закона о ауторском и сродним правима Влада Републике Србије усвојила је следеће подзаконске акте:

- Уредба о условима које треба да испуњавају примерци ауторских дела и предмета сродних права који се депонују, уношењу у евиденцију и депоновању ауторских дела и предмета сродних права и садржају евиденције депонованих ауторских дела и предмета сродних права, код надлежног органа;¹⁶
- Уредба о утврђивању листе техничких уређаја и предмета за које постоји обавеза плаћања посебне накнаде носиоцима ауторског и сродних права;¹⁷
- Уредба о начину плаћања накнаде за рад Комисије за ауторско и сродна права.¹⁸

Поред Закона о ауторском и сродним правима област ауторског и сродних права регулисана је и Законом о посебним овлашћењима ради ефикасне заштите права интелектуалне својине.¹⁹ Овај Закон усаглашен је са Директивом Европске уније о спровођењу права интелектуалне својине.²⁰ У ширем смислу, Закон о оптичким дисковима такође би се могао сматрати извором ауторског и сродних права у Србији.²¹ Овим законом прописани су услови за производњу оптичких дискова, увоз и извоз производних делова и опреме који се користе за производњу оптичких дискова, као и комерцијално умножавање, извоз, увоз и промет оптичких дискова.

2.2 Развој ауторског и сродних права

Развој ауторског и сродних права у Србији може се пратити од краја деветнаестог и почетка двадесетог века. Ауторско право било је признато још пре Првог светског рата у деловима Србије који су припадали Аустроугарској монархији. Међутим, развој ауторског и сродних права у Србији *strictosensu* везује се за усвајање првог Закона о ауторском праву Краљевине Југославије 1929. године. Овај закон био је написан под јаким утицајем немачког Закона о ауторском праву и у начелу усаглашен са Бернском конвенцијом, којој је Краљевина Југославија приступила 1930. године.

После Другог светског рата Краљевину Југославију наследила је Демократска Федеративна Југославија (касније: Социјалистичка Федеративна Република Југославија). Услед значајних друштвених и политичких промена дошло је до успостављања новог правног система. Први Закон о ауторском праву у социјалистичкој Југославији усвојен је 1946. године. Овај Закон није био у складу са одредбама Бернске конвенције, којој је држава поново приступила 1951. године. Даље усклађивање националног система ауторског права са међународним конвенцијама остварено је кроз усвајање наредних закона о ауторском праву 1957, 1968. и 1978. године. Ауторскоправна и сродноправна заштита била је ефикаснија него што би се то очекивало у ондашњем друштвеном окружењу. У периоду од 1990. године до данас дошло је до убрзаног напретка у развоју система ауторског и сродних права. Федеративна Република Југославија, која је наследила СФР Југославију, приступила је осталим конвенцијама о ауторском и сродним правима и започела са усклађивањем националног законодавства у области ауторског права са директивама Европске уније и Споразумом о трговинским аспектима права интелектуалне својине. То је постигнуто усвајањем Закона о ауторском и сродним правима 1998. године. Процес убрзаног усаглашавања система ауторског и сродних права Србије настављен је усвајањем новог Закона о ауторском и сродним правима из 2004. године, као и важећег Закона из 2009. године. На основу претходних података могло би се с правом закључити да је правни систем Србије интегрисан у међународни систем заштите ауторског и сродних права. Национални систем ауторскоправне и сродноправне заштите у Србији спреман је за интеграцију у систем Европске уније с обзиром на то да Србија има статус земље кандидата за приступање Европској унији.²²

¹⁶ Службени гласник Републике Србије, бр. 45/2010.

¹⁷ Службени гласник Републике Србије, бр. 45/2010.

¹⁸ Службени гласник Републике Србије, бр. 5/2011.

¹⁹ Службени гласник Републике Србије, бр. 46/2006, 104/2009.

²⁰ Директива 2004/48/ЕЗ Европског парламента и Савета министара од 29. априла 2004. о спровођењу права интелектуалне својине (Службени лист L195, 2.6.2004).

²¹ Службени гласник Републике Србије, бр. 52/2011.

²² Србија је добила статус кандидата 1. марта 2012. године.

2.3 Аутор и његово дело

Према законима Србије, аутором се сматра физичко лице које је створило дело. Ауторско дело је оригинална духовна творевина аутора, изражена у одређеној форми, без обзира на његову уметничку, научну или другу вредност, његову намену, величину, садржину и начин испољавања, као и допуштеност јавног саопштавања његове садржине. Ауторскоправна заштита односи се на изражајне форме, а не на идеје, поступке и методе рада или математичке концепте као такве. Такође, ауторско право не штити концепте, принципе и упутства који су садржани у ауторском делу. Дела која су заштићена ауторским правом наведена су у Закону о ауторском и сродним правима и обухватају:

- писана дела (књиге, брошуре, чланци, преводи, рачунарски програми у било којем облику њиховог изражавања, укључујући и припремни материјал за њихову израду и др.);
- говорна дела (предавања, говори, беседе и др.);
- драмска, драмско-музичка, кореографска и пантомимска дела, као и дела која потичу из фолклора;
- музичка дела, са речима или без речи;
- филмска дела (кинематографска и телевизијска дела);
- дела ликовне уметности (слике, цртежи, скице, графике, скулптуре и др.);
- дела архитектуре, примењене уметности и индустријског дизајна;
- картографска дела (географске и топографске карте);
- планове, скице, макете и фотографије; и
- позоришну режију.

Аутор дела је носилац ауторског права. Поред аутора, носилац ауторског права може бити и лице које није аутор, а које је у складу са Законом о ауторском и сродним правима стекло ауторско право. Ауторско дело може настати као резултат интелектуалног напора два или више физичких лица (коаутори). Према Закону о ауторском и сродним правима, коаутор је физичко лице које је заједничким стваралачким радом са другим лицем створило дело. По правилу, коаутори су носиоци заједничког ауторског права на коауторском делу, ако законом или уговором којим се уређују њихови међусобни односи није друкчије предвиђено. Писац сценарија, режисер или главни сниматељ сматрају се коауторима филма. Ако музика представља битан елемент филма и компонована је за тај филм, онда је и композитор коаутор филма. Уколико се ради о цртаном, односно анимираном филму, или филму у којем су цртеж или анимација битни елементи, онда се и главни аниматор сматра коаутором филма.

2.4 Ауторско право

2.4.1 Принцип приватног права

Принцип приватног права потврђен је у Закону о ауторском и сродним правима. Ауторско право је јединствено право које се састоји од три дела и обухвата: (1) личноправна овлашћења аутора, којима се штити лична повезаност аутора са сопственим делом; (2) имовинскоправна овлашћења аутора, којима се штити право аутора на економско искоришћавање свог дела; и (3) остала права аутора, којима су заштићени остали интереси аутора у односу на његово дело. Ауторско право у целини није преносиво, осим наслеђивањем.²³ Ипак, аутор има право да слободно располаже економским сегментом свог ауторског права. Ауторско право не може бити предмет принудног извршења.

²³ Наследници аутора могу остваривати лично правна овлашћења која се тичу аутора, осим овлашћења на објављивање необјављеног дела ако је аутор то забранио и овлашћења на измену дела. Заштиту личноправних овлашћења аутора која се односе на патернитет, заштиту интегритета дела и забрану недостојног искоришћавања дела, осим наследника, могу вршити удружења аутора, као и институције из области културе, науке и уметности.

2.4.2 Имовинскоправна овлашћења аутора

У Закону о ауторском и сродним правима наводи се да сваки аутор има право на економско искоришћавање свог дела, као и дела које је настало прерадом његовог дела. За свако искоришћавање ауторског дела од стране другог лица аутору припада накнада, осим ако Законом о ауторском и сродним правима или уговором није другачије одређено. Закон прописује неколико имовинскоправних овлашћења која су у складу са различитим модалитетима коришћења дела и која обухватају: (1) овлашћење на умножавање; (2) овлашћење на стављање примерака дела у промет; (3) овлашћење на давање дела у закуп; (4) овлашћење на представљање; (5) овлашћење на преношење јавног извођења дела уз помоћ техничких уређаја; (6) овлашћење на емитовање; (7) овлашћење на реемитовање; (8) овлашћење на јавно саопштавање дела, укључујући чињење дела доступним јавности жичним или бежичним путем на интерактиван начин; (9) овлашћење на прераду дела; (10) овлашћење на јавно саопштавање дела које се емитује и (11) овлашћење на јавно саопштавање дела са носача звука или слике.

Имовинскоправна овлашћења аутора трају за живота аутора и 70 година после његове смрти. Имовинскоправна овлашћења коаутора престају по истеку 70 година од смрти коаутора који је последњи умро. Имовинскоправна овлашћења у погледу дела чији се аутор не зна (анонимно дело или дело под псеудонимом) престају по истеку 70 година од дана објављивања дела. Ако аутор открије свој идентитет пре наведеног рока, имовинскоправна овлашћења трају као да је идентитет аутора познат од дана објављивања дела. Имовинскоправна овлашћења у погледу колективних дела трају 70 година од дана законитог објављивања дела. Ако се почетак рока трајања ауторског права рачуна од објављивања дела, а дело је објављивано у наставцима, за сваки наставак тече засебан рок заштите.

2.4.2.1 Овлашћење на умножавање

Овлашћење на умножавање даје носиоцу искључиво овлашћење да начини један или више примерака свог дела. Аутор има искључиво овлашћење да дозволи или забрани бележење или умножавање свог дела у целости или делимично, било којим средством, у било ком облику и на било који начин, трајно или привремено, посредно или непосредно. У Закону о ауторском и сродним правима наведено је неколико примера техника умножавања: умножавање графичким поступцима, фотокопирање и друге фотографске технике којима се постиже исти резултат, тонско и визуелно снимање, грађење дела архитектуре и смештање дела у електронској форми у меморију рачунара. Умножавање ауторског дела постоји независно од броја примерака, технике којом је дело умножено или трајности примерка. Према Закону о ауторском и сродним правима умножавањем се сматра и рад програма на рачунару.

2.4.2.2 Овлашћење на стављање примерака дела у промет

Овлашћење на стављање дела у промет дефинише се као искључиво овлашћење на стављање у промет оригинала или умножених примерака ауторског дела и обухвата њихову продају на тржишту или неки други начин њиховог нуђења јавности са истим циљем. Стављање примерака дела у промет обухвата нуђење примерака дела ради његовог стављања у промет, складиштење примерака дела ради његовог стављања у промет и увоз примерака дела.

2.4.2.3 Овлашћење на давање дела у закуп

Аутор има искључиво овлашћење да дозволи или забрани давање оригинала или умножених примерака свог дела у закуп. Давање у закуп подразумева давање оригинала или умножених примерака дела другим особама на ограничено време у циљу стицања непосредне или посредне имовинске користи. Аутор који уступа овлашћења произвођачу фонограма, односно видеограма, задржава право на правичну накнаду од давања у закуп ауторског дела. Аутор нема овлашћење на давање дела у закуп ако је реч о делу архитектуре, делу примењене уметности реализованом у виду индустријског или занатског производа, или делу које је настало или умножено искључиво ради давања у закуп, што је уговорено између аутора и власника примерка дела.

2.4.2.4 Овлашћење на представљање

Аутор има искључиво овлашћење да дозволи или забрани јавно извођење свог дела. Овлашћење на представљање састоји се од два аспекта. Први аспект односи се на овлашћење на извођење, при чему се извођењем сматра јавно саопштавање несценских дела (говор, музика) уживо пред публиком. Други аспект односи се на овлашћење на представљање, а под представљањем подразумева се јавно саопштавање сценских дела (драмско, драмско-музичко, кореографско, дело пантомиме) уживо пред публиком.

2.4.2.5 Овлашћење на преношење јавног извођења дела уз помоћ техничких уређаја

Закон о ауторском и сродним правима прописује да аутор има искључиво овлашћење да одобри или забрани преношење извођења или представљања свог дела. Чин преношења дефинише се као истовремено јавно саопштавање дела, које се изводи или представља публици која се налази изван простора у коме се дело изводи или представља уживо, помоћу техничких уређаја, као што су звучник или екран.

2.4.2.6 Овлашћење на емитовање и реемитовање

Аутор има искључиво овлашћење да дозволи или забрани емитовање и реемитовање свог дела. Према Закону о ауторском и сродним правима, емитовањем се сматра јавно саопштавање дела жичним или бежичним преносом радијских или телевизијских програмских сигнала намењених за јавни пријем (радиодифузија и кабловска дифузија). Појам емитовања такође обухвата и пренос преко сателита. Ако су програмски сигнали кодирани, њихов пренос сматра се емитовањем уколико су средства за њихово декодирање и дозволе за њихово коришћење доступна јавности преко организације за радиодифузију. Закон о ауторском и сродним правима дефинише реемитовање као истовремено саопштавање јавности ауторског дела које се емитује радиодифузијом, у неизмењеном облику и у целисти: (1) када се саопштавање јавности обавља друга организација за радиодифузију, а не она која је дело изворно емитовала; и (2) када се саопштавање јавности обавља кабловским или микроталасним системом или када се дело изворно емитује из друге државе (кабловско реемитовање).

2.4.2.7 Овлашћење на јавно саопштавање, укључујући интерактивно чињење дела доступним јавности

У складу са одредбама WIPO Уговора о интернету и Директивом Европске уније о ауторском и сродним правима у информатичком друштву, Закон о ауторском и сродним правима прописује да аутор има искључиво овлашћење да дозволи јавно саопштавање свог дела жичним или бежичним путем, на начин који омогућава да представници јавности могу имати приступ делу са места и у време које сами одаберу.

2.4.2.8 Овлашћење на прераду дела

По Закону о ауторском и сродним правима, аутор има искључиво овлашћење да забрани или дозволи сваку прераду, аранжирање или другу измену свог дела.

2.4.2.9 Овлашћење на јавно саопштавање дела које се емитује

Аутор има искључиво овлашћење да дозволи или забрани саопштавање свог дела које се емитује или реемитује публици на јавном месту. У том смислу, јавно саопштавање емитованог дела може да се дешава, на пример, у јавном превозу, ресторанима, чекаоницама итд., путем уређаја као што су радио или телевизијски пријемници.

2.4.2.10 Овлашћење на јавно саопштавање дела са носача звука или слике

Аутор има искључиво овлашћење да дозволи или забрани да се његово дело забележено на носачу звука, односно носачу слике (плоча, компакт диск, аудио касета, видео касета, филмска трака, оптички диск, слајд) јавно саопштава публици уз помоћ техничких уређаја за репродуковање звука и/или слике.

2.4.3 Личноправна овлашћења аутора

Српским Законом о ауторском и сродним правима предвиђена су следећа личноправна овлашћења аутора: (1) овлашћење да му се призна ауторство дела; (2) овлашћење на назначење имена; (3) овлашћење у погледу објављивања; (4) овлашћење у погледу заштите интегритета дела; (5) овлашћење на супротстављање недостојном искоришћавању дела. Личноправна овлашћења аутора не могу се преносити уговором. Наследници аутора могу остварити сва права која се односе на личноправна овлашћења аутора, осим овлашћења на објављивање необјављеног дела ако је аутор то забранио, као и овлашћење на измену дела. Осим ауторових наследника, заштиту личноправних овлашћења аутора која се односе на ауторство, интегритет дела и забрану недостојног искоришћавања дела могу вршити и институције из области културе, науке и уметности.

2.4.3.1 Права аутора према власнику примерка ауторског дела

Поједина овлашћења која чине садржину субјективног ауторског права не могу се сврстати ни у имовинскоправна, нити у личноправна овлашћења. Због своје комплексне природе, која се састоји како од економских тако и од (појединих) личних својстава, сврстана су у посебну категорију, тзв. „остала овлашћења“. Она обухватају: (1) овлашћење на приступ примерку дела; (2) право слеђења (*droit de suite*); (3) овлашћење у погледу забране јавног излагања дела; (4) прече право аутора на прераду дела архитектуре; (5) право аутора на посебну накнаду; и (6) право на накнаду за давање на послугу. Предмет ове студије су искључиво она права која имају економску природу и значајан потенцијал за стварање прихода.

2.4.3.2 Право аутора на посебну накнаду

Услед ограничења у погледу остваривања искључивог овлашћења на умножавање, ауторско дело може бити умножавано за приватну или неку другу личну употребу без пристанка аутора. Аутори могу очекивати да њихова дела буду умножавана за личне некомерцијалне потребе на носаче звука, слике и текста и имају право на посебну накнаду у случају увоза и/или продаје техничких уређаја и носача звука, слике и текста за које се оправдано може претпоставити да ће бити коришћени за такво умножавање. Поред тога, у случају умножавања дела која су предмет ауторскоправне заштите фотокопирањем или сличном техником умножавања, аутор има право на накнаду од правног или физичког лица које пружа услуге фотокопирања. Ово право може бити остварено само колективним путем. Обвезници плаћања накнаде имају обавезу да, на захтев организације за колективно остваривање ауторског и сродних права, доставе информације о врсти и количини продатих, односно увезених уређаја или носача звука, као и о броју направљених примерака. Закон о ауторском и сродним правима прописује да накнаде треба да буду правично обрачунате, будући да обвезници нису корисници ауторских дела и/или предмета сродних права.

2.4.3.3 Право аутора на накнаду за давање на послугу

Аутор има право на „одговарајућу“ накнаду у случају давања на послугу оригинала или примерака његовог дела од стране јавних библиотека или других институција чија је то привредна делатност. Давање на послугу, у смислу Закона о ауторском и сродним правима, подразумева давање оригинала или примерака дела на коришћење у ограниченом временском периоду, без остваривања непосредне или посредне имовинске користи. Аутор нема право на накнаду у случају давања дела на послугу посредством националних библиотека, библиотека јавних образовних установа и јавних специјализованих библиотека (или када се дела међусобно посуђују између ових институција), као и у случају давања на послугу дела примењене уметности, индустријског дизајна или дела архитектуре. Ово право може се остварити само колективним путем.

2.5 Сродна права

Према Закону о ауторском и сродним правима, сродна права обухватају: (1) право интерпретатора; (2) право произвођача фонограма; (3) право произвођача видеограма; (4) право произвођача емисије; (5) право произвођача базе података; (6) право издавача. Одредбе Закона о ауторском и сродним правима које се тичу издавања и јавног саопштавања ауторског дела примењују се и на сродна права *mutatis mutandis*. По правилу, сродна права имају само имовинскоправни аспект, док њихов власник не остварује личноправна овлашћења. Изузетак је право интерпретатора, које садржи како имовинскоправни, тако и лично правни аспект. Сродна права су преносива, са изузетком личноправних овлашћења интерпретатора.

2.5.1 Право интерпретатора

У складу са Законом о ауторском и сродним правима, интерпретатори имају личноправна и имовинскоправна овлашћења у погледу интерпретације свог дела. Интерпретатор је особа која се лично ангажује на интерпретацији дела (музичар, глумац, плесач, пантомимичар, певач, диригент). Лица која пружају само технички допринос интерпретацији дела нису интерпретатори. Интерпретација је духовно добро које настаје личним ангажовањем интерпретатора приликом звучног, визуелног, односно звучно-визуелног саопштавања ауторског дела. Имовинскоправна овлашћења интерпретатора трају 50 година од дана настанка интерпретације. Ако је интерпретација снимљена и законито издата или објављена током тог рока, овлашћења трају 50 година од дана првог издавања или објављивања, зависно од тога који је датум ранији. Личноправна овлашћења интерпретатора трају и по престанку трајања његових имовинскоправних овлашћења.

2.5.2 Право произвођача фонограма

Произвођачи фонограма имају имовинскоправна овлашћења у погледу својих фонограма. Фонограм је снимак звука и/или низа звукова на носачу звука. Произвођач фонограма може бити физичко или правно лице у чијој је организацији и чијим средствима фонограм начињен и које сноси одговорност за прво снимање звука, односно низа звукова. Овлашћења произвођача фонограма трају 50 година од настанка фонограма. Ако је фонограм законито издат или саопштен јавности током тог рока, сродноправна заштита престаје 50 година од дана првог издања или саопштавања јавности, у зависности од тога који датум је ранији.

2.5.3 Право произвођача видеограма

Произвођачи видеограма имају имовинскоправна овлашћења у погледу својих видеограма. Видеограм је снимак филмског дела, као и одређеног низа покретних слика са или без пратећег звука на носачу слике, односно носачу слике и звука. Произвођач видеограма (филмски продуцент) је физичко или правно лице које у своје име даје иницијативу, прикупља финансијска средства, организује, руководи и преузима одговорност за прво снимање кинематографског дела или низа покретних слика праћених звуком или без звука. Трајање права произвођача видеограма одређено је на исти начин као и трајање права произвођача фонограма.

2.5.4 Право произвођача емисије

Произвођачи емисија имају имовинскоправна овлашћења у погледу своје емисије. Произвођач емисије је физичко или правно лице које је организовало и обезбедило финансијска средства за производњу емисије. У смислу Закона о ауторском и сродним правима, емисија је дефинисана као електрични, електромагнетни или други сигнал претворен у звучни, визуелни, односно звучно-визуелни садржај који се емитује са циљем саопштавања јавности. Овлашћења произвођача емисија трају 50 година од дана првог емитовања заштићене емисије.

2.5.5 Право произвођача базе података

По Закону о ауторском и сродним правима, произвођачи база података имају имовинскоправна овлашћења у погледу својих база података. База података је скуп засебних података, дела или других материјала уређених на систематичан или методичан начин, који су појединачно доступни електронским или другим путем. Заштита база података не односи се на рачунарске програме који се користе за стварање база података или за рад са базама података доступним електронским путем. Произвођач базе података је физичко или правно лице које је сачинило базу података, тако што је у квалитативном и/или квантитативном смислу учинило значајно улагање у прибављање, проверу или презентацију њеног садржаја.

Овлашћења произвођача базе података трају 15 година од дана настанка базе података. Ако је база података учињена доступном јавности на било који начин током тог рока, овлашћења престају 15 година од дана када је база података први пут учињена доступном јавности. Уколико настану битне промене у избору или уређењу садржаја базе података трајање овлашћења продужава се за још 15 година. Свако додавање, брисање или унапређење целе или дела садржаја базе података које за резултат има нову верзију базе података сматра се битном променом у одабиру и уређењу садржаја базе података.

2.5.6 Право издавача

Према Закону о ауторском и сродним правима, свако лице које, по истеку имовинскоправних овлашћења аутора, први пут законито изда или саопшти јавности дело које пре тога није било издато, стиче имовинскоправна овлашћења која одговарају имовинскоправним овлашћењима аутора. Трајање права издавача претходно необјављеног дела је 25 година од дана његовог првог издавања или првог саопштавања јавности. Издавачи штампаних издања имају право на посебну накнаду под истим условима који важе за ауторе. Право издавача штампаних издања на посебну накнаду траје 50 година од законитог издавања дела.

2.6 Битна ограничења ауторског и сродних права

У складу са Директивом Европске уније о ауторском праву у информатичком друштву, Закон о ауторском и сродним правима прописује бројна ограничења ауторског и сродних права. Законом о ауторском и сродним правима предвиђена су два различита режима ограничења, при чему се први односи на суспензију искључивих права и права на накнаду, а други на могућност коришћења дела без дозволе аутора, али уз обавезу плаћања ауторске накнаде. На пример, искључива права и право на накнаду ограничавају се у случају када се дело користи у образовне сврхе или се појављује као саставни део текућег догађаја о коме се јавност извештава, док је без дозволе аутора, али уз обавезу плаћања ауторске накнаде, дозвољено тродимензионално умножавање дела која су трајно изложена на улицама, трговима и осталим отвореним јавним местима.

2.7 Остваривање ауторског права

Носиоци ауторског или сродних права могу своја права остваривати индивидуално или колективно. Индивидуално остваривање права регулисано је уговором. Индивидуално остваривање ауторског и сродних права може се вршити непосредно од стране самог носиоца права или преко заступника. Колективно остваривање права спроводи се преко организација за колективно остваривање ауторског и сродних права, које делују у своје име а за рачун носилаца права које представљају.

Само једна организација може добити дозволу за колективно остваривање ауторског, односно сродних права, за исту врсту права. Биће изабрана она организација за колективно остваривање ауторског и сродних права чији оснивачи чине већину носилаца права из области на коју се односи делатност организације и која испуњава организационе, техничке и финансијске услове да може ефикасно да остварује права домаћих и страних носилаца ауторског или сродних права у Србији и домаћих носилаца права у иностранству (нпр. она која има највећи број билатералних уговора са иностраним организацијама). Организација која испуни критеријуме утврђене Законом о ауторском и сродним правима добија дозволу за обављање делатности. По добијању дозволе, организација стиче право да у трајању од пет година обавља послове колективног остваривања ауторског, односно сродних права. У Србији тренутно постоји четири организације за колективно остваривање ауторског и сродних права:

- Сокој – Организација музичких аутора Србије;²⁴
- ОФПС – Организација произвођача фонограма Србије;²⁵
- ПИ – Организација за колективно остваривање права интерпретатора;²⁶
- ОФА – Организација фотографских аутора;²⁷

Организација за колективно остваривање ауторског и сродних права посебно обавља следеће активности: издавање дозвола за коришћење ауторских дела или предмета сродних права, када је добијање такве дозволе обавезно по Закону о ауторском и сродним правима; наплаћивање накнада за искоришћавање ауторског дела; расподела наплаћених накнада између носилаца права; контрола искоришћавања ауторских дела и предмета сродних права; и покретање извршног поступка у случају прекршаја.

У складу са Законом о ауторском и сродним правима, колективно остваривање ауторског и сродних права обавезно је када је реч о следећим правима:

- право аутора на накнаду за кабловско реемитовање заштићеног ауторског дела;
- право аутора на посебну накнаду;
- право аутора на накнаду од стране лица које даје на послугу примерке његово дела, осим када је реч о рачунарским програмима, када је лице регистровано за обављање те делатности;
- право интерпретатора на накнаду: (1) за емитовање и реемитовање његове интерпретације са издатог фонограма; (2) за јавно саопштавање његове интерпретације која се емитује са издатог фонограма; (3) за јавно саопштавање његове интерпретације са издатог фонограма;
- право произвођача издатог фонограма на накнаду: (1) за емитовање и реемитовање фонограма; (2) за јавно саопштавање фонограма; (3) за јавно саопштавање фонограма који се емитује;
- право издавача штампаних издања на посебну накнаду; и
- право произвођача фонограма, интерпретатора и произвођача видеограма на посебну накнаду.

Тарифа се, након спроведених преговора, утврђује споразумом између представника носилаца права и корисника ауторских дела и предмета сродних права. У случају да представници носилаца права и корисници не постигну споразум о висини тарифе, организација за колективно остваривање ауторских и сродних права усваја предлог тарифе. Предлог мора да буде одобрен од стране Завода за интелектуалну својину.

Законом о изменама и допунама Закона о ауторском и сродним правима из 2012. године уведене су значајне промене у погледу критеријума за одређивање тарифе за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма, као и у вези са правом на посебну накнаду.

Прво, највиши износ накнаде која се исплаћује у складу са тарифом за јавно саопштавање музичког дела, интерпретација и фонограма не може да буде већи од 1/12 минималне зараде у Републици Србији, без пореза и доприноса, за кориснике чије су комерцијалне пословне просторије мање од 50 метара квадратних; овај износ не може да буде већи од 1/10 минималне зараде у Републици Србији, без пореза и доприноса, за корисни-

²⁴ Дозвола за обављање делатности Сокојује издата 1998. године, иако је ова организација активна у Србији (и раније у бившој Југославији) више од 60 година. За више информација о Сокоју, видети: <www.sokoj.rs>

²⁵ ОФПС је дозволу за обављање делатности добио 2002. године. За више информација о ОФПС, видети:<www.ofps.org.rs>

²⁶ Дозвола за обављање делатности издата је ПИ 2007. године. За више информација о ПИ, видети:<www.pravainterpretatora.org>

²⁷ Дозвола за обављање делатности издата је 2013. године.

ке чије комерцијалне пословне просторије имају површину од 50 до 100 метара квадратних; не може да буде већи од 1/8 минималне зараде у Републици Србији, без пореза и доприноса, за кориснике чије су комерцијалне пословне просторије површине од 100 до 150 метара квадратних; не може да буде већи од 1/6 минималне зараде у Републици Србији, без пореза и доприноса, за кориснике чије су комерцијалне пословне просторије површине од 150 до 200 метара квадратних; док за кориснике са комерцијалним пословним просторијама од 200 до 300 метара квадратних овај износ не може бити већи од 1/3 минималне зараде у Републици Србији, без пореза и доприноса. За сваких додатних 100 метара квадратних, накнада се увећава за максимално 1/10 минималне зараде у Републици Србији, без пореза и доприноса. Поред тога, накнада за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма у занатским радњама се не плаћа.

Друго, износ посебне накнаде која се плаћа по сваком продатом или увезеном техничком уређају за који се претпоставља да може бити коришћен за умножавање ауторског дела и/или предмета сродних права, и по сваком продатом или увезеном носачу текста, звука или слике, не може бити већи од 1% вредности уређаја/носача, осим када је реч о продаји или увозу празних компакт дискова, празних дигиталних видео дискова, празних дигиталних видео дискова високе дефиниције, празних *blu-ray* дискова, празних мини дискова, празних аудио и видео касета, када износ посебне накнаде не може бити већи од 3% њихове вредности.

2.8 Повреде ауторског и сродних права

У правном систему Србије заштита ауторског и сродних права од повреде може бити остварена у грађанским, кривичним и управним поступцима. По правилу, носиоци ауторског и сродних права покрећу поступак. Међутим, поједини поступци (нпр. кривични поступак за најтежа кривична дела) покрећу се *ex officio*.

Надлежност да суде у првом степену у грађанском поступку због повреде права интелектуалне својине имају виши судови, док надлежност за доношење пресуда у привредним споровима имају привредни судови. У другом степену суде апелациони судови, односно Привредни апелациони суд. Врховни касациони суд одлучује о ванредним правним средствима. Међутим, имајући у виду да материја права интелектуалне својине чини мање од 5% судских предмета у Републици Србији,²⁸ судије виших и привредних судова ретко имају прилику да одлучују у овој врсти спорова, што ограничавајуће делује на развој њихове стручности у области права интелектуалне својине. Због тога је законодавна власт недавно одлучила да изврши концентрацију територијалне надлежности судова првог степена. Од 1. јануара 2014. године Виши суд у Београду и Привредни суд у Београду имају искључиву надлежност да суде у првом степену у споровима који се односе на повреде права интелектуалне својине.²⁹ Очекује се да ће ова мера допринети унапређењу стручности судија у споровима из ове области.

Већина нерешених грађанскоправних спорова односи се на колективно остваривање ауторског и сродних права. Велики број ових поступака покренут је по Закону о ауторском праву из 2004. године од стране организација за колективно остваривање ауторског и сродних права против корисника заштићених ауторских дела и предмета сродних права који су одбили да плате накнаду. По Закону из 2004. године, организације за колективно остваривање ауторског и сродних права биле су овлашћене да једнострано утврђују тарифу. Корисници су често сматрали да су накнаде одређене према таквој тарифи неадекватне. На основу доступних података, остало је око 5000 нерешених спорова ове врсте.³⁰ Такође, велики број поступака покренут је по Закону о ауторском праву из 2009. године. Законом из 2009. године уведена је обавеза вођења преговора између организација за колективно остваривање ауторског и сродних права и удружења корисника заштићених ауторских дела и предмета сродних права. У случајевима када споразум о тарифи није могао бити постигнут, коначну одлуку доносило је независно стручно тело, Комисија за ауторско и сродна права, која је формирана под окриљем Завода за интелектуалну својину.

²⁸ У недостатку званичне статистике судова, цитирамо податке чији је извор Влада Србије, а који се налазе у *Стратегији развоја интелектуалне својине за период од 2011. до 2015. године* (стр. 28-29).

²⁹ Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштва, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 101/2013.

³⁰ Према подацима који се односе на период када је Закон о ауторском праву из 2004. године био на снази, организације за колективно остваривање ауторског и сродних права покренуле су на хиљаде поступака против физичких и правних лица која нису платила накнаду за коришћење дела заштићених ауторским правом и предмета сродних права. Тренутно се пред судовима у Србији води око 2000 поступака у којима је Сокој(Организација музичких аутора) једна од страна. Осим тога, око 3000 поступака у којима ОФПС (Организација произвођача фонограма) једна од страна тренутно се води пред судовима у Србији. Извор ових података је документ под називом *Образложење Предлога закона о ауторском праву* који је 2009. године издао Завод за интелектуалну својину Републике Србије.

Тарифе утврђене од стране Комисије такође су могле бити предмет судског поступка.³¹ Комисија за ауторско и сродна права престала је са радом након ступања на снагу Закона о изменама и допунама Закона о ауторском и сродним правима из 2012. године. Ако се догоди да након преговора заинтересоване стране не постигну споразум, тарифу одређују организације за колективно остваривање ауторског и сродних права уз одобрење Завода за интелектуалну својину. Одлука која је добила одобрење од стране Завода за интелектуалну својину такође може бити преиспитана пред судом.

Надлежности управних органа у вези са спровођењем ауторског и сродних права детаљно су прописане Законом о посебним овлашћењима ради ефикасне заштите права интелектуалне својине. Органи управе задужени за спровођење ауторског и сродних права су, на првом месту, министарства, инспекције и Републичка радиодифузна агенција (РРА).

2.8.1 Подаци о неовлашћеном искоришћавању ауторског дела

Према статистичким подацима о спровођењу заштите права интелектуалне својине у 2013. години добијеним од Завода за интелектуалну својину, кривично дело неовлашћеног искоришћавања ауторског или другог дела заштићеног сличним правима, у смислу члана 199. Кривичног законика, било је најчешће кривично дело у области права интелектуалне својине у Србији. Број подигнутих кривичних пријава још увек је релативно мали имајући у виду размере праксе неовлашћеног искоришћавања ауторског дела. Подаци добијени од Министарства унутрашњих послова показују да је број регистрованих кривичних дела неовлашћеног искоришћавања заштићеног ауторског дела или предмета сродног права у опадању.

Табела 1: Неовлашћено искоришћавање ауторског дела – кривична дела и пресуде у 2013. години

Кривично дело	Нерешене кривичне пријаве из претходног периода	Кривичне пријаве поднете у извештајном периоду	Оптужнице у извештајном периоду	Укупан број пресуда (број осуђујућих пресуда)
Повреда моралних права аутора и интерпретатора – члан 198. Кривичног законика	3	7	2	
Неовлашћено искоришћавање ауторског дела или предмета сродног права – члан 198. Кривичног законика	158	102	58	89 (83 осуђујуће пресуде)
УКУПНО	161	109	60	89 (83 осуђујуће пресуде)

Извор: Завод за интелектуалну својину

Табела 2: Кривична дела неовлашћеног искоришћавања ауторског дела или предмета сродног права (2008-2013)

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Број кривичних дела на основу члана 199* Криминалног законика (неовлашћено искоришћавање ауторског дела или предмета сродног права)	231	216	162	122	63

Извор: Министарство унутрашњих послова

У периоду од 2009. до 2013. године Одељење за заштиту права интелектуалне својине, које делује у оквиру Управе царина Министарства финансија, на граници је задржало укупно 18.900 артикала међу којима су били компакт

³¹ Тренутно не постоје званични статистички подаци о раду судова у Србији, тако да није могуће прецизно установити број таквих поступака.

дискови, DVD дискови, касете и конзоле за видео игре, како са снимљеним садржајима (музика, филмови, софтвер, софтвер за видеоигре), тако и празни.³² Такође, у истом периоду Сектор тржишне инспекције Министарства трговине, туризма и телекомуникација спречио је промет 60.908 артикала као што су компакт дискови, DVD дискови и софтвер.³³

Табела 3: Коришћење илегалног софтвера

Опис	2011.	2012.	2013.
Број контрола	319	555	573
Број обвезника који су користили легалан софтвер	164	225	225
Број обвезника који су користили илегалан софтвер	153	317	348
Број обвезника који су извршили набавку легалног софтвера	120	274	286
Број обвезника у поступку легализације софтвера	26	35	45
Број обвезника против којих су поднете пријаве за привредни преступ	7	8	6
Број обвезника који су извршили деинсталацију софтвера и набавили легалну копију у поступку контроле	-	12	11
Број обвезника који су прекршили право на лиценцу – обавештење је достављено БСА ради даљег поступка	2	1	-

Извор: Одељење за контролу легалности софтвера, Пореска управа, Министарство финансија

Према подацима *Глобалне студије о софтверској пиратерији* Бизнис софтвер алијансе (БСА) за 2011. и 2010. годину,³⁴ Србија је сврстана у групу земаља са високом стопом пиратерије.³⁵ Ипак, захваљујући мерама предузетим у претходном периоду од стране надлежних државних институција, Завод за интелектуалну својину очекује да ће ова стопа бити за 5% нижа у наредној студији која обухвата период од 2012. до 2013. године. Као што је приказано у табели која следи, стопа пиратерије у 2008. и 2010. години износила је 74%, док је у 2011. години смањена за 2%. Упркос томе, комерцијална вредност нелиценцираног софтвера је порасла.

Табела 4: Стопе пиратерије и комерцијална вредност нелиценцираног софтвера у Србији

	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
Стопе пиратерије	78	75	74	74	74	72
Комерцијална вредност нелиценцираног софтвера (у милионима USD)	59	72	99	67	95	104

Извор: Глобална студија о софтверској пиратерији (БСА, 2011, 2012)

32 Подаци добијени од Одељење за заштиту права интелектуалне својине Управе царина, Министарство финансија.

33 Подаци добијени од Сектора тржишне инспекције Министарства трговине, туризма и телекомуникација.

34 *Глобална студија о софтверској пиратерији* коју спроводи БСА садржи 182 података дискретне вредности за сваку од 166 националних економија које су обухваћене студијом. Студија се бави истраживањем заступљености пиратског софтвера код свих врста софтвера који се користе на персоналним рачунарима, било да је реч о десктоп рачунарима, лаптоп или нетбук рачунарима. Предмет анализе су оперативни систем, системски софтвер (нпр. базе података и сигурносни пакети) и софтвер апликација. Легалан бесплатан софтвер и софтвер отвореног кода такође су обухваћени истраживањем. Наредна студија ће обухватити период од 2012-2013. године.

35 Термин пиратерија обично се односи на свако нелегално искоришћавање одређеног садржаја, тј. незакониту производњу, дистрибуцију, продају или било који други вид неовлашћеног искоришћавања одређених ауторских дела без дозволе аутора или плаћене накнаде, законске дозволе или потврде о законски дозвољеном изузећу. Видети: Kalezić, B., "Software Piracy in Serbia", INFOtheca, 1, vol. XI: 39a-51a, April 2010.

3. МЕТОДОЛОГИЈА

WIPO методологија искључиво је усмерена на анализу економског доприноса делатности заснованих на ауторском праву и представљање мерљивих карактеристика тог доприноса.³⁶ Треба нагласити да WIPO методологија настоји да утврди целокупан економски допринос делатности заснованих на ауторском праву. Претходно под-разумева сагледавање свих активности које настају по основу вишеструких ефеката које ауторско право има на привреду – активности аутора, носилаца права, дистрибутера, корисника, произвођача опреме, оглашивача и сл. Велики број првобитних, али још више истраживања новијег датума, била су ограничена на проучавање кључних делатности заснованих на ауторском праву.³⁷ Према *WIPO Методолошком водичу*, кључне делатности су оне делатности код којих ауторско и сродна права имају највећи значај – издаваштво и књижевно стваралаштво, визуелне и графичке уметности, музика и позориште, штампа, фотографија и кинематографија, али такође радио и телевизија, оглашавање, индустрија софтвера. Ове делатности „као категорија не би постојале или би биле битно другачије без дејства ауторског или другог сродног права“ (WIPO, 2003), будући да су засноване на тзв. активностима стварања креативних садржаја и односе се на стварање уметничких дела (књиге, слике, скулптуре, позоришна дела, кинематографска дела, уметничка фотографија итд.), рачунарских програма, радио и телевизијских програма, рекламног садржаја и сл. Управо ове активности у највећој мери доприносе стварању додате вредности сектора привреде повезаног са ауторским правом. Последишно, укупну додату вредност и запосленост које су остварене у оквиру кључних делатности заснованих на ауторском праву треба посматрати као допринос ауторског права привреди.

Поред кључних делатности заснованих на ауторском праву у *WIPO Методолошком водичу* дефинисане су и категорије делатности чије су активности у различитој мери повезане са делатностима заснованим на ауторском праву (тзв. „периферне“ делатности), међу којима су: делатности међузависне са ауторским правом, делатности делимично повезане са ауторским правом и делатности подршке. Пошто се ове делатности само делимично баве активностима повезаним са ауторским правом, само део њихове запослености и додате вредности може се довести у везу са ауторским правом. Имајући у виду чињеницу да су ове делатности само једним делом укључене у активности повезане са ауторским правом, свакој од њих додељен је фактор ауторског права. Овај фактор користи се како би се утврдио пропорционални удео додате вредности и запослености који се ствара по основу ефеката ауторског права у односу на укупан допринос ових „периферних“ делатности АП привреди.

³⁶ Читаоци који нису заинтересовани за методологију могу прескочити овај део студије.

³⁷ За увид у најактуелније податке о делатностима повезаним са правом интелектуалне својине у ЕУ (укључујући и кључне делатности) видети извештај Европске канцеларије за патенте и Канцеларије за хармонизацију на унутрашњем тржишту: European Patent Office and the Office for Harmonization in the Internal Market, “Intellectual property rights intensive industries: contribution to economic performance and employment in the European Union Industry-Level Analysis Report”, September 2013, доступан на http://ec.europa.eu/internal_market/intellectual-property/docs/joint-report-epo-ohim-final-version_en.pdf Други скорашњи пример примене WIPO методологије односи се на студију Завода за патенте и жигове у САД (USPTO) из 2012. године, која је доступна на http://www.uspto.gov/news/publications/IP_Report_March_2012.pdf. У USPTO студији коришћен је веома узак приступ у дефинисању делатности које би се могле означити као кључне или доминантно повезане са ауторским правом, при чему су узете у обзир само оне делатности чија је примарна улога стварање и производња ауторског материјала.

До мет *WIPO методолошког водича* ограничен је на утврђивање економског доприноса ДАП на основу анализе три кључна индикатора величине ових делатности: додате вредности коју су створиле ДАП, њиховог учешћа у запослености и њиховог учешћа у спољнотрговинској размени. Међутим, ова методологија се не бави другим важним аспектима који се односе на област ауторског права (нпр. економским утицајем Закона о ауторском праву, проценом вредности активе предузећа која је повезана са ауторским правом или проценом економских ефеката пиратерије), чије проучавање захтева додатно истраживање и развој посебне методологије (WIPO, 2003).

3.1 Кораци

Први корак био је да се формира листа делатности заснованих на ауторском и сродним правима које ће бити обухваћене истраживањем. У том смислу, користили смо методологију описану у Анексу I и III *WIPO методолошког водича*, као и неколико релевантних студија одређених земаља.³⁸ Међутим, док су претходна истраживања била спроведена на основу класификације привредних делатности NACE Rev. 1.1, због доступности података, ми смо ипак били принуђени да користимо класификацију NACE Rev. 2 (видети следећи одељак). Листа је ажурирана неколико пута и прилагођена специфичној ситуацији земље на основу података добијених од РЗС и резултата додатних истраживања о најзначајнијим привредним делатностима предузећа регистрованих у Агенцији за привредне регистре (АПР).³⁹ Категоризација делатности заснованих на ауторском и сродним правима извршена је у складу са методологијом описаном у *WIPO Методолошkom водичу*. Такође смо учили десет (подељених) шифара делатности које је требало сврстати у више група делатности заснованих на ауторском праву, а од експерата из WIPO добили смо додатне савете у вези са подељеним шифрама делатности и упутства о томе како да их доделимо одговарајућим групама делатности, као и друге драгоцене инпуте.

Пошто је састављена листа привредних делатности, следећи корак састојао се од прикупљања података и, када је то било неопходно, импутација података. Као и у осталим студијама, подаци су били разложени до захтеваног (четвороцифреног) нивоа детаља. Трећи корак односио се на израчунавање учешћа ДАП у бруто додатној вредности, БДП, укупној запослености и спољнотрговинској размени. Као што је наведено у уводу, у студији смо се определили за приступ који се заснива на мерењу БДВ, при чему је додата вредност обрачуната у базним ценама.⁴⁰ Подаци о нето порезима на производе доступни су само на нивоу двоцифрене „NACE шифре делатности која је превише агрегирана да би била у складу са потребама економске анализе делатности заснованих на ауторском праву“.⁴¹ Дакле, додату вредност за четвороцифрени NACE ниво, а самим тим и за групе делатности заснованих на ауторском праву, утврдили смо на основу тржишних цена.⁴² Због ограниченог броја доступних података, били смо принуђени да се ослонимо на податке из табела понуде и употребе за 2008. годину које су јавно доступне у бази статистичких података Еуростата.⁴³

38 The Economic Contribution of Copyright-Based Industries in Bulgaria, Report, May 2007; The Economic Contribution of Copyright-Based Industries in Lithuania, Report, August, 2012; The Economic Contribution of Copyright-Based Industries in Slovenia, Report, March, 2010.

39 Регистар финансијских извештаја и података о бонитету правних лица и предузетника је централна, јавна, електронска база података из финансијских извештаја и података о солвентности правних лица и предузетника регистрованих од стране Агенције за привредне регистре.

40 Према наводима из литванске студије: „...додата вредност мерена је у базним ценама или, слично, у тржишним ценама, искључујући нето порезе на производе (порези умањени за субвенције). Изабрани приступ боље одражава аспект додате вредности који је битан код делатности заснованих на ауторском праву зато што поједини сектори засновани на ауторском праву добијају велике државне субвенције. Ако су субвенције велике, оне последично утичу на смањење тржишне цене. То би могло нарушити тачност резултата мерења створене додате вредности.“

41 Ibid.

42 Применили смо приступ коришћен у литванској студији и претпоставили да су нето порези на производе и неопходни ПДВ равномерно распоређени између свих четвороцифрених делатности којима су заједничке прве две цифре. Дакле, учешће нето пореза алоцираног четвороцифреној делатности зависи од учешћа додате вредности четвороцифрене делатности у додатној вредности на двоцифреном нивоу. Да бисмо израчунали неопходне пондере, тј. да бисмо израчунали учешћа ових делатности у БДП на основу доприноса у погледу створене БДВ, од просечних вредности пореза у ЕУ одузели смо субвенције на производе.

43 Табеле понуде и употребе и симетричне инпут-аутпут табеле садрже податке за 27 земаља чланица ЕУ. Видети: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/esa95_supply_use_input_tables/data/workbooks/EU27SIOT_2008_4dedicatedsection.xlsx.

3.2 Листа делатности заснованих на ауторском праву

Као што је наведено у првом делу овог поглавља, методологија груписања делатности заснованих на ауторском и сродним правима изложена је у *WIPO Методолошком водичу*. Листа делатности налази се у склопу Анекса II (ISIS Rev. 3.1) и Анекса III (верзија NACE Rev. 1.1) *WIPO Методолошког водича*. Листа обухвата четири врсте делатности које су груписане на основу степена њихове повезаности са ауторским и сродним правима:

- *Кључне делатности засноване на ауторском праву* су оне делатности које су у потпуности укључене у стварање, производњу и израду, извођење, емитовање, саопштавање и излагање, или дистрибуцију и продају дела и других предмета заштићених ауторским и сродним правима. Група кључних делатности састоји се од девет група – штампа и издаваштво; музика, позоришна продукција и опере; кинематографија и видео продукција; радио и телевизија; фотографија; софтвер и базе података; визуелне и графичке уметности; услуге оглашавања; и организације за колективно остваривање ауторског и сродних права.
- *Делатности међузависне са ауторским правом* су оне делатности које су укључене у производњу, израду и продају опреме чија је искључива или примарна функција да олакша стварање, производњу или коришћење дела и других предмета заштићених ауторским и сродним правима. Група делатности међузависних са ауторским правом обухвата производњу, као и продају на велико и мало ТВ пријемника, радио пријемника, видео рикордера (VCR), CD плејера, DVD плејера и касетофона, опреме за видео игре и остале сличне опреме; рачунара и одговарајуће опреме; музичких инструмената; фотографске и кинематографске опреме; апарата за фотокопирање; празних медија за снимање; и папира.
- *Делатности делимично повезане са ауторским правом* су оне делатности код којих је само део активности повезан са делима и осталим предметима заштићеним ауторским и сродним правима и могу укључивати стварање, производњу и израду, извођење, емитовање, саопштавање и излагање или дистрибуцију и продају. Категорија делатности делимично повезаних са ауторским правом обухвата делатности које се односе на: одећу, текстил и обућу; накит и кованице; остале занатске предмете; намештај; производе за домаћинство, порцелан и стакло; зидне и подне облоге; играчке и игре; архитектуру, инжењерство и истраживања; дизајн ентеријера; и музеје.
- *Делатности подршке* су оне делатности код којих је само део активности повезан са олакшавањем емитовања, саопштавања, дистрибуције или продаје дела или других предмета заштићених ауторским и сродним правима и чије активности нису укључене у кључне делатности засноване на ауторском праву. Ова категорија делатности обухвата трговину на велико и мало, саобраћај, телефонију и интернет.

Дакле, основна јединица анализе у овом истраживању је делатност, дефинисана према *Јединственој класификацији делатности у Републици Србији – ЈКД 2010*, која је идентична са класификацијом NACE Rev. 2 коју користи Еуростат.⁴⁴ Класификација делатности у Србији подељена је на 22 сектора, који су даље подељени на 88 области (које се често називају двоцифрени ниво), 272 гране (троцифрени ниво) и 615 врсте (четвороцифрени ниво).⁴⁵ Пример хијерархијске структуре класификације представљен је на слици 1.

Подаци засновани на класификацији NACE Rev. 2 доступни су за новије статистичке серије, а недавно спроведено истраживање под називом *Структура прихода и расхода пословања правних лица и предузетника* представља први корак у изради табела понуде и употребе за Србију.⁴⁶ Пошто серије за последње три године нису биле доступне према класификацији NACE Rev. 1.1, истраживање у Србији морало је бити засновано на класификацији NACE Rev. 2. Ипак, у циљу унапређења упоредивости и контроле конзистентности добијених резултата, за рефе-

⁴⁴ Када је реч о класификацији делатности, Република Србија усвојила је стандарде статистичког система ЕУ. Класификација делатности прописана је Законом о класификацији делатности (*Службени гласник РС*, бр. 104/09) и повезаном Уредбом Владе Србије од 29. јула 2010. године (*Службени гласник РС*, бр. 54/10). Уредба садржи детаљне описе сваке категорије класификације, укључујући и спискове производа или услуга који не припадају одређеној категорији. Класификација делатности је, без икаквих измена, преузета стандардна класификација делатности ЕУ, тј. NACE Rev. 2 (Уредба Европског парламента и Савета министара бр. 1893/2006).

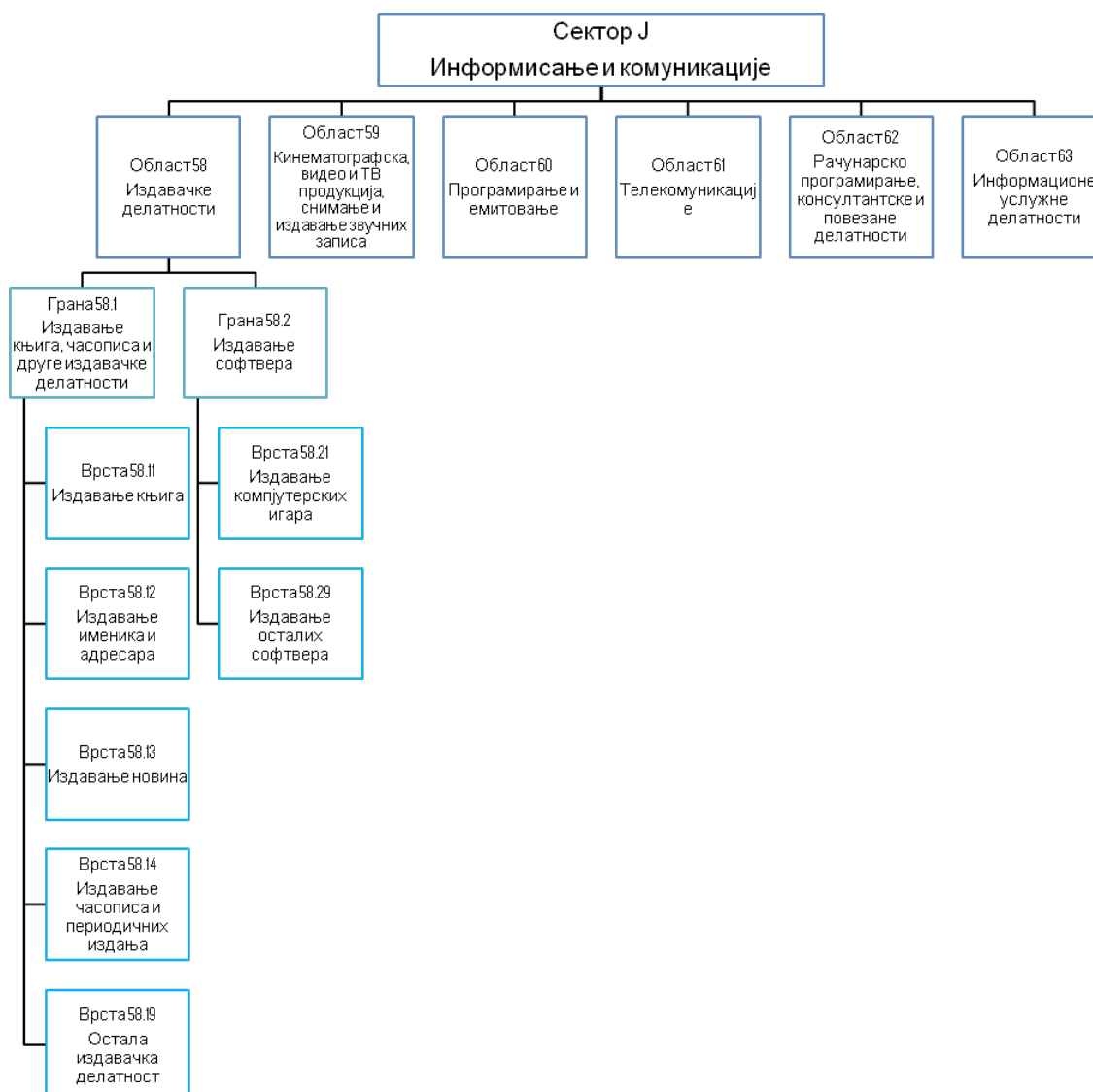
⁴⁵ У Србији матични број се додељује привредном субјекту након регистрације и издаје га Републички завод за статистику. Матични број такође служи и као регистарски број. Истовремено, предузеће региструје своју претежну делатност (али се може бавити и другим пословним активностима). У пракси, претежна делатност понекад не одражава оно чиме се предузеће заиста бави, или се догађа да предузећа често мењају шифру своје претежне делатности.

⁴⁶ Циљ истраживања био је прикупљање података неопходних за обрачун производних и техничких коефицијената који се користе за израду табела понуде и употребе, које су основ за даљи развој инпут-аутпут статистике.

рентну 2008. годину извршен је обрачун према обе класификације. Са једне стране, овакво опредељење умањује степен упоредивости сектора привреде Србије повезаног са ауторским правом у међународним оквирима. Са друге стране, овај наметнут методолошки избор ипак омогућава да се сагледа допринос ДАП привреди Србије током последњег пословног циклуса. Поред тога, овакав методолошки избор омогућиће да резултати истраживања буду лако упоредиви са резултатима наредних истраживања о ДАП у Србији. Алтернатива је била да се анализирају подаци до 2008. године, али је тим закључио да би у том случају садржај студије био недовољно информативан за креаторе економских политика и остале стејкхолдере.

Студија о Србији је прва студија чији резултати су добијени на основу класификације NACE Rev. 2. Било је потребно уложити велики труд како би се успоставила адекватна аналогија између старе и нове класификације и премостили преостали јазови. Табеле веза представљају неопходан аналитички инструмент када се класификација мења током времена. Користили смо табеле веза из базе података Еуростата које детаљно описују промене које су се десиле у процесу ревизије. Међутим, јасно је да не постоји потпуна еквивалентност између класификација NACE Rev. 1.1 и NACE Rev. 2.⁴⁷

Слика 1: Пример хијерархијске структуре класификације

⁴⁷ Видети: EUROSTAT, "Statistical classification of economic activities in the European Community", Eurostat Methodologies and Working Papers, доступно на: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-07-015/EN/KS-RA-07-015-EN.PDF.

Претходна верзија класификације (NACE Rev. 1.1) имала је 17 сектора и 62 области, док нова верзија (NACE Rev. 2) има 22 сектора и 88 области. На највишем нивоу NACE класификације за већину сектора могуће је лако извршити поређење са претходном верзијом класификације. Међутим, увођењем неких нових концепата на нивоу сектора постало је готово неизводљиво извршити свеобухватно поређење између две класификације. Пре свега, не постоји тзв. подударност „један-на-један“ између две класификације, посебно када је реч о делатностима повезаним са ауторским правом. Дешава се да неколико шифара делатности према класификацији NACE Rev. 2 одговара једној шифри у класификацији NACE Rev. 1.1 и обратно. Штавише, детаљност класификације се знатно повећала. Због тога, у циљу формирања коначне листе делатности повезаних са ауторским правом према класификацији NACE Rev. 1.1, било је неопходно спровести детаљну анализу описа делатности у оквиру NACE Rev. 2 како би се утврдило између којих шифара делатности постоји највећа подударност. За потребе овог истраживања израђене су комплетне и детаљне табеле веза између класификација NACE Rev. 2 и NACE Rev. 1.1 које су представљене у Анексу.⁴⁸ Међутим, треба истаћи да је класификација привредних делатности независна од класификације ДАП и да у оба случаја више привредних делатности може бити сврстано у више категорија, а њихов допринос се дели коришћењем одговарајућих модела поделе које ћемо описати у наредном одељку.

Поред тога, на основу интервјуа и анализе привредних друштава, одлучили смо да додамо или изоставимо одређене делатности (нпр. донели смо одлуку да укључимо фотокопирање, припрему докумената и остале специјализоване канцеларијске помоћне делатности будући да су оне код готово свих регистрованих предузећа у потпуности повезане са ауторским и сродним правима). Најзад, требало би напоменути да предузећа веома често бирају погрешне шифре делатности које је изузетно тешко кориговати. Када год је то било изводљиво, извршили смо одговарајуће корекције (нпр. у случају неколико великих ТВ станица које су регистроване као компаније за кабловске телекомуникације).

Табела 5: Листа делатности⁴⁹

ДАП	ГРУПА*	ЈКД 2010. (NACE Rev. 2)	ВРСТА
Кључне делатности засноване на ауторском праву	I.1 Штамп и издаваштво	58.11	Издавање књига
		58.12	Издавање именика и адресара
		58.13	Издавање новина
		58.14	Издавање часописа и периодичних издања
		58.19	Остала издавачка делатност
		18.11	Штампање новина
		18.12	Остало штампање
		18.14	Књиговезачке и сродне услуге
		18.13	Услуге припреме за штампу
		47.61	Трговина на мало књигама у специјализованим продавницама
		47.62	Трговина на мало новинама и канцеларијским материјалом у специјализованим продавницама
		47.79	Трговина на мало половном робом у продавницама
		74.30	Превођење и услуге тумача
		63.91	Делатности новинских агенција
		90.03	Уметничко стваралаштво
	91.01	Делатност библиотека и архива	
	82.19	Фотокопирање, припремање докумената и друга специјализована канцеларијска подршка	
	I.2 Музика, позориште, опера	59.20	Снимање и издавање звучних записа и музике
		18.20	Умножавање снимљених записа
		47.43	Трговина на мало аудио и видео опремом у специјализованим продавницама
		47.63	Трговина на мало музичким и видео записима у специјализованим продавницама
		46.43	Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство
		90.01	Извођачка уметност
90.04		Рад уметничких установа	
93.29		Остале забавне и рекреативне делатности	
90.02	Друге уметничке делатности у оквиру извођачке уметности		

* Римски бројеви у табелама током целе студије биће коришћени као ознаке категорија и група делатности.

⁴⁸ Последично, истраживање у Србији обухвата 163 врсте делатности, што је више од 140 врста колико је обухваћено истраживањем у Литванији, а још више у односу на остала истраживања заснована на старој класификацији.

⁴⁹ За детаљнији опис делатности видети Анекс I.

Табела 5: Листа делатности (наставак)

ДАП	ГРУПА	ЈКД 2010. (NACE Rev. 2)	ВРСТА
Кључне делатности засноване на ауторском праву (наставак)	I.3 Кинематографија и видео продукција	59.11	Производња кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма
		59.12	Делатности након снимања кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма
		59.13	Дистрибуција кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма
		59.14	Делатност приказивања кинематографских дела
		77.22	Изнајмљивање видеокасета и компактдискова
		46.43	Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство
		47.43	Трговина на мало аудио и видео опремом у специјализованим продавницама
		18.20	Умножавање снимљених записа
	I.4 Фотографија	74.20	Фотографске услуге
	I.5 Визуелне и графичке уметности	90.03	Уметничко стваралаштво
		91.02	Делатност музеја
	I.6 Радио и телевизија	59.11	Производња кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма
		59.12	Делатности након снимања кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма
		60.10	Емитовање радио програма
		60.20	Производња и емитовање телевизијског програма
	I.7 Софтвер и базе података	18.20	Умножавање снимљених записа
		58.21	Издавање рачунарских игара
		58.29	Издавање осталих софтвера
		62.01	Рачунарско програмирање
		62.02	Консултантске делатности у области информационе технологије
		62.09	Остале услуге информационе технологије
		63.11	Обрада података, хостинг и сл.
	I.8 Услуге оглашавања	73.11	Делатност рекламних агенција
		73.12	Медијско представљање
	I.9 Организације за колективно остваривање АИСП	-	Организације за колективно остваривање ауторског и сродних права

Табела 5: Листа делатности (наставак)

ДАП	ГРУПА	ЈКД 2010. (NACE Rev. 2)	ВРСТА
Делатности међузависне са ауторским правом	II.1 ТВ пријемници, радио пријемници, видео плејери и остала слична опрема	26.40	Производња електронских уређаја за широку потрошњу
		46.43	Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство
		47.43	Трговина на мало аудио и видео опремом у специјализованим продавницама
	II.2 Рачунари и одговарајућа опрема	26.20	Производња рачунара и периферне опреме
		46.51	Трговина на велико рачунарима, рачунарском опремом и софтверима
		46.52	Трговина на велико електронском и телекомуникационом опремом и деловима
		77.33	Изнајмљивање и лизинг канцеларијских машина и канцеларијске опреме (укључујући рачунаре)
	II.3 Апарати за фотокопирање	28.23	Производња канцеларијских машина
	II.4 Музички инструменти	32.20	Производња музичких инструмената
	II.5 Фотографска и кинематографска опрема	26.70	Производња оптичких инструмената и фотографске опреме
		46.43	Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство
	II.6 Празни медији за снимање	26.80	Производња магнетних и оптичких носилаца записа
	II.7 Папир	17.11	Производња влакана целулозе
		17.12	Производња папира и картона
		28.95	Производња машина за индустрију папира и картона
		46.76	Трговина на велико осталим полупроизводима
		47.62	Трговина на мало новинама и канцеларијским материјалом у специјализованим продавницама

Табела 5: Листа делатности (наставак)

ДАП	ГРУПА	ЈДК 2010. (NACE Rev. 2)	ВРСТА
Делатности делимично повезане са ауторским правом	III.1 Одећа, текстил и обућа	13.10	Припрема и предење текстилних влакана
		13.20	Производња тканина
		13.30	Довршавање текстила
		13.92	Производња готових текстилних производа, осим одеће
		13.91	Производња плетених и кукичаних материјала
		14.31	Производња плетених и кукичаних чарапа
		14.39	Производња остале плетене и кукичане одеће
		14.11	Производња кожне одеће
		14.12	Производња радне одеће
		14.13	Производња остале одеће
		14.14	Производња рубља
		14.19	Производња осталих одевних предмета и прибора
		15.11	Штављење и дорада коже, дорада и бојење крзна
		15.12	Производња путних и ручних торби и сл., сарачких производа и каишева
		15.20	Производња обуће
		46.64	Трговина на велико машинама за текстилну индустрију, шивење и плетење
		46.42	Трговина на велико одећом и обућом
		47.51	Трговина на мало текстилом у специјализованим продавницама
	47.71	Трговина на мало одећом у специјализованим продавницама	
	47.72	Трговина на мало обућом и предметима од коже у специјализованим продавницама	
	III.2 Накит и кованице	32.11	Ковање новца
		32.12	Производња накита и сродних предмета
		32.13	Производња имитације накита и сродних производа
		47.77	Трговина на мало сатовима и накитом у специјализованим продавницама
	III.3 Остали занатски предмети	32.99	Производња осталих предмета
	III.4 Намештај	31.01	Производња намештаја за пословне и продајне просторе
		31.02	Производња кухињског намештаја
		31.09	Производња осталог намештаја
		31.03	Производња мадраца
		47.59	Трговина на мало намештајем, опремом за осветљење и осталим предметима за домаћинство у специјализованим продавницама
		16.29	Производња осталих производа од дрвета; производња производа од плуте, сламе и прућа

Табела 5: Листа делатности (наставак)

ДАП	ГРУПА	ЈДК 2010. (NACE Rev. 2)	ВРСТА
Делатности делимично повезане са ауторским правом (наставак)	III.5 Производи за домаћинство, порцелан и стакло	23.11	Производња равног стакла
		23.12	Обликовање и обрада равног стакла
		23.13	Производња шупљег стакла
		23.14	Производња стаклених влакана
		23.19	Производња и обрада осталог стакла, укључујући и техничко
		23.20	Производња ватросталних производа
		23.41	Производња керамичких предмета за домаћинство и украсних елемената
		23.42	Производња санитарних керамичких производа
		23.43	Производња изолатора и изолационих прибора од керамике
		23.44	Производња осталих техничких производа од керамике
		23.49	Производња осталих керамичких производа
		25.99	Производња осталих металних производа
		27.40	Производња опреме за осветљење
		III.6 Зидне и подне облоге	13.93
	17.24		Производња тапета
	17.29		Производња осталих производа од папира и картона
	47.53		Трговина на мало теписима, зидним и подним облогама у специјализованим продавницама
	47.19		Остала трговина на мало у неспецијализованим продавницама
	III.7 Играчке	32.40	Производња игара и играчака
		47.65	Трговина на мало играма и играчкама у специјализованим продавницама
	III.8 Архитектура, инжењерство и истраживања	71.11	Архитектонска делатност
		71.12	Инжењерске делатности и техничко саветовање
	III.9 Дизајн ентеријера	74.10	Специјализоване дизајнерске делатности
	III.10 Музеји	91.02	Делатност музеја

ДАП	ГРУПА	ЈДК 2010. (NACE Rev. 2)	ВРСТА
Делатности подршке ауторском праву	IV.1 Трговина на велико и мало	46.11	Посредовање у продаји пољопривредних сировина, живе стоке, текстилних сировина и полупроизвода
		46.12	Посредовање у продаји горива, руда, метала и индустријских хемикалија
		46.13	Посредовање у продаји дрвене грађе и грађевинског материјала
		46.14	Посредовање у продаји машина, индустријске опреме, бродова и авиона
		46.15	Посредовање у продаји намештаја, производа за домаћинство, хардвера и производа од гвожђа
		46.16	Посредовање у продаји текстила, одеће, крзна, обуће и предмета од коже
		46.17	Посредовање у продаји хране, пића и дувана
		46.18	Специјализовано посредовање у продаји осталих производа посебне намене
		46.19	Посредовање у продаји разноврсних производа
		46.41	Трговина на велико текстилом
		46.43	Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство
		46.44	Трговина на велико порцеланом, стакленом робом и средствима за чишћење
		46.45	Трговина на велико парфимеријским и козметичким производима
		46.46	Трговина на велико фармацевтским производима
		46.47	Трговина на велико намештајем, теписима и опремом за осветљење
		46.48	Трговина на велико сатовима и накитом
		46.49	Трговина на велико осталим производима за домаћинство
		46.52	Трговина на велико електронском и телекомуникационом опремом и деловима
		46.61	Трговина на велико пољопривредним машинама, опремом и залихама
		46.62	Трговина на велико алатним машинама
		46.63	Трговина на велико рударским и грађевинским машинама
		46.64	Трговина на велико машинама за текстилну индустрију и машинама за шивење и плетење
		46.69	Трговина на велико осталим машинама и опремом
		46.73	Трговина на велико дрветом, грађевинским материјалом и санитарном опремом
		46.90	Неспецијализована трговина на велико
		47.11	Трговина на мало у неспецијализованим продавницама, претежно храном, пићима и дуваном
		47.19	Остала трговина на мало у неспецијализованим продавницама
		47.54	Трговина на мало електричним апаратима за домаћинство у специјализованим продавницама
		47.78	Остала трговина на мало новим производима у специјализованим продавницама
		47.79	Трговина на мало половном робом у продавницама
		47.89	Трговина на мало осталом робом на тезгама и пијацама
		47.91	Трговина на мало посредством поште или интернета
		47.99	Остала трговина на мало изван продајних објеката

Табела 5: Листа делатности (наставак)

ДАП	ГРУПА	ЈДК 2010. (NACE Rev. 2)	ВРСТА
Делатности подршке ауторском праву (наставак)	IV.2 Саобраћај	49.10	Железнички превоз путника, даљински и регионални
		49.20	Железнички превоз терета
		49.31	Градски и приградски копнени превоз путника
		49.32	Такси превоз
		49.39	Остали превоз путника у копненом саобраћају
		49.41	Друмски превоз терета
		50.30	Превоз путника унутрашњим пловним путевима
		50.40	Превоз терета унутрашњим пловним путевима
		51.10	Ваздушни превоз путника
		51.21	Ваздушни превоз терета
		52.10	Складиштење
		52.21	Услугне делатности у копненом саобраћају
		52.22	Услугне делатности у воденом саобраћају
		52.23	Услугне делатности у ваздушном саобраћају
		52.24	Манипулација теретом
		52.29	Остале пратеће делатности у саобраћају
		53.10	Поштанске активности јавног сервиса
		53.20	Поштанске активности комерцијалног сервиса
		79.11	Делатност путничких агенција
	IV.3 Телефонија и интернет	61.10	Кабловске телекомуникације
		61.20	Бежичне телекомуникације
		61.30	Сателитске телекомуникације
		61.90	Остале телекомуникационе делатности

3.3 Подељене делатности

У овом делу представљена је методологија за утврђивање релативног значаја активности повезаних са ауторским правом код мешовитих или недиференцираних шифара делатности, код којих су економске активности релевантне са становишта ауторског права помешане са активностима које су независне од ауторског права. Најпре је уочено и анализирано дванаест мешовитих или недиференцираних шифара делатности чији се економски допринос није могао са прецизношћу доделити одређеном сектору заснованом на ауторском и сродним правима. Наредни корак састојао се у утврђивању пондера (фактора доприноса) на основу којих је одговарајући процентуални удео доприноса алоциран свакој групи.⁵⁰ Ове мешовите или недиференциране шифре које је било

⁵⁰ Као што је наведено у литванској студији, овај приступ је у складу са Анексом I *WIPO Методолошког водича*, иако се то експлицитно не види из Анекса III *WIPO Методолошког водича*.

неопходно доделити појединим делатностима заснованим на ауторском праву у овој студији називамо подељене делатности.⁵¹ Како подељене делатности представљају само мали део укупних делатности повезаних са ауторским правом, није било посебне потребе за израчунавањем пондера за појединачне године.

Будући да су у фокусу истраживања мерила додате вредности и запослености, препоручљиво је да се израчунају два одвојена фактора доприноса (један за учешће у БДВ, а други за учешће у укупној запослености). Међутим, у контексту нашег истраживања одвојене факторе било је потребно израчунати само у случају једне делатности. Када је реч о мерењу учешћа у спољнотрговинској размени, коришћени су пондери добијени за додатну вредност. Методологија примењена при одређивању пондера за сваку шифру описана је у наставку.

3.3.1 Умножавање снимљених записа (NACE Rev. 2, шифра 18.20)

Шифра делатности 18.20 – Умножавање снимљених записа, агрегира неколико шифара делатности из класификације NACE Rev. 1.1 (22.31, 22.32 и 22.33). Умножавање снимљених записа обухвата три раније одвојене шифре делатности: умножавање записа са оригиналног примерка (тзв. мастера) а) грамофонских плоча, компакт дискова и трака са музичким или другим звучним записима; б) снимака, компакт дискова и трака са кинематографским и другим видео записима; и в) софтвера и података са дискова или трака. Због агрегирања неколико старих шифара делатности, шифра 18.20 није у складу са потребама анализе економског доприноса ауторског права, тако да треба да буде подељена. Да бисмо алоцирали уделе користили смо податке за 2008. годину засноване на класификацији NACE Rev. 1.1. Делатност под шифром 18.20 је једина код које је било неопходно утврдити одвојене факторе доприноса за БДВ и запосленост.

Табела 6: Алокација доприноса делатности Умножавање снимљених записа (NACE Rev. 2, шифра 18.20)

NACE Rev. 2 Опис делатности		NACE Rev. 1.1 Опис делатности		Дистрибуција у 2008.		Алокација
				БДВ	Запосленост	
18.20	Умножавање снимљених записа	22.31	Умножавање звучних записа	46%	23%	I.2
		22.32	Умножавање видео записа	2%	4%	I.3
		22.33	Умножавање рачунарских записа	52%	73%	I.6

3.3.2 Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство (NACE Rev. 2, шифра 46.43)

Шифра делатности 46.43 – Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство, обухвата трговину на велико производима који су повезани са различитим групама: а) трговина на велико електричним апаратима за домаћинство; б) трговина на велико радио и телевизијском опремом; в) трговина на велико фотографским и оптичким производима; г) трговина на велико електричним уређајима за грејање; и д) трговина на велико снимљеним аудио и видео касетама, компакт дисковима (CD) и DVD дисковима. Шифра 46.43 према NACE Rev. 2 повезана је са шифром 51.43 класификације NACE Rev. 1.1 – Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство и радио и ТВ пријемницима, као и са шифром 51.47 – Трговина на велико осталим производима за домаћинство, укључујући и трговину на велико фотографским и оптичким производима.⁵²

При утврђивању у ком односу је додата вредност створена у оквиру мешовите делатности под шифром 46.43 дистрибуирана између група I.2, I.3, II.1, II.4 и IV.1 користили смо резултате бугарске и литванске студије и резултате поређења прихода од продаје одговарајућих група производа добијене на основу података о промету робе у трговини по групама производа.⁵³ Као што је претходно наведено, нисмо рачунали засебне факторе доприноса за БДВ и запосленост.

⁵¹ Слично, шифре делатности додељене једној групи делатности називају се јединствене делатности.

⁵² Међутим, делатност под шифром 51.43 је даље подељена – шифра 46.47 апсорбовала је трговину на велико опремом за осветљење, док је шифра 46.52 обухватила празне аудио и видео траке, дискете, CD и DVD дискове.

⁵³ Видети: http://webzrzs.stat.gov.rs/WebSite/repository/documents/00/01/17/78/13_Unutrasnja_trgovina.pdf.

Табела 7: Алокација доприноса делатности Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство (NACE Rev. 2, шифра 46.43)

Опис делатности	Алокација					Укупно
	I.2	I.3	II.1	II.4	IV.1	
NACE Rev. 1.1 (Редистрибуција према истраживању у Бугарској и Литванији)						
51.43 Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство и радио и ТВ пријемницима	0,6	0,6	33,8	–	65,0	100,0
NACE Rev. 2 (Редистрибуција према истраживању у Србији)						
46.43 Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство	0,8	0,8	33,0	2,0	63,4	100,0

3.3.3 Трговина на мало аудио и видео опремом у специјализованим продавницама (NACE Rev. 2, шифра 47.43) и Трговина на мало музичким и видео записима у специјализованим продавницама (NACE Rev. 2, шифра 47.63)

Шифра делатности 47.43 – Трговина на мало аудио и видео опремом у специјализованим продавницама такође обухвата три подгрупе: трговину на мало радио и телевизијском опремом, трговину на мало аудио и видео опремом, трговину на мало CD и DVD плејерима и осталим плејерима и рикордерима. Исто тако, шифра делатности 47.63 укључује три подгрупе: трговину на мало музичким плочама, аудио тракама, компакт дисковима и касетама, трговину на мало видео тракама и DVD дисковима и трговину на мало празним касетама и дисковима. Ове две шифре су у директној вези са шифром 52.45 (NACE Rev. 1.1) – Трговина на мало електричним производима за домаћинство, радио и телевизијским уређајима. Међутим, ове две делатности су боље усклађене са потребама анализе економског доприноса ауторског права. У 2008. и 2010. години није било предузећа нити предузетника регистрованих под шифром 47.63, док је у 2012. години само један од предузетника који су поднели финансијске извештаје био регистрован за обављање ове делатности. Због тога смо одлучили да БДВ поделимо само за шифру 47.43.

Табела 8: Алокација доприноса делатности Трговина на мало аудио и видео опремом у специјализованим продавницама (NACE Rev. 2, шифра 47.43)

NACE Rev. 1.1	Опис делатности	NACE Rev. 2	Опис делатности	Алокација (група)		
52.45	Трговина на мало електричним производима за домаћинство, радио и телевизијским уређајима	47.43	Трговина на мало аудио и видео опремом у специјализованим продавницама	15%(I.2)	15%(I.3)	70%(II.1)
		47.54	Трговина на мало електричним апаратима за домаћинство у специјализованим продавницама			
		47.59	Трговина на мало намештајем, расветом и осталим кућним предметима у специјализованим продавницама			
		47.63	Трговина на мало музичким и видео записима у специјализованим продавницама	-	-	-

Детаљнији увид у податке о предузећима која се баве трговином на мало компакт дисковима, DVD дисковима и осталим медијима показује да су она регистрована под шифром 47.43. У складу са тим, одлучили смо да шифру 47.43 алоцирамо на три групе: удео од 15% припада групи I.2 – музика, опера и позориште; удео од 15% групи I.3 – кинематографија и видео продукција; док је удео од 70% додељен групи II.1 – ТВ пријемници, радио пријемници, видео плејери и остала слична опрема.

3.3.4 Трговина на мало половном робом у продавницама (NACE Rev. 2, шифра 47.79)

Шифра делатности 47.79 – Трговина на мало половном робом у продавницама обухвата четири подгрупе: продају половних књига; продају осталих половних предмета; продају антиквитета; и активности аукцијских кућа. Анализа пословних друштава показује да је претежно реч о продавницама које продају половну одећу. На основу оцене стручњака РЗС одлучили смо да првој групи – продаја половних књига, доделимо 10% додате вредности, што је укључено у резултат сектора штампе и издаваштва који припада кључним делатностима заснованим на ауторском праву. Преостали удео у додатној вредности делатности под шифром 47.79, односно 90%, прикључен је групи трговине на велико и мало која се налази у оквиру категорије делатности подршке.⁵⁴

3.3.5 Производња кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма (NACE Rev. 2, шифра 59.11) и Делатности након снимања кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма (NACE Rev. 2, шифра 59.12)

Иако нови третман информационо-комуникационих делатности у оквиру NACE Rev. 2 обезбеђује већу конзистентност приступа у односу на претходну верзију NACE класификације, поједине шифре делатности ипак морају да буду подељене. На пример, шифра 59.11 (NACE Rev. 2) у поређењу са шифром 92.11 (NACE Rev. 1.1) спаја две делатности. Поред кинематографске и видео продукције, шифра 59.11 укључује и делатности производње телевизијског програма. Дакле, потребно је одредити факторе доприноса за групе I.3 и I.4. Поново смо користили упоредне податке, тј. податке засноване на NACE Rev. 1.1 за 2008. годину. Да бисмо добили вредност која се односи искључиво на телевизијске делатности од БДВ добијене за шифру 92.2 (NACE Rev. 1.1) – Радио и телевизијске делатности, одузели смо БДВ делатности под шифром 60.1 (NACE Rev. 2) – Емитовање радио програма. Овим поступком могуће је израчунати приближне вредности за шифру делатности 59.11 (NACE Rev. 2), као и одговарајуће пондере.

Табела 9: Алокација доприноса делатности Производња кинематографских дела, аудио-визуелних производа и телевизијског програма (NACE Rev. 2, шифра 59.11)

NACE шифра и назив делатности				Вредност у RSD .000	Алокација (група)
A	Rev. 1.1	92.11	Производња кинематографских и видео дела	752.940	45,5% (I.3)
B	Rev. 1.1.	92.2	Радио и телевизијске делатности	1.369.436	
C	Rev. 2	60.1	Емитовање радио програма	466.215	
D=B-C			Телевизијске делатности	903.221	54,5% (I.4)
A+D	Rev. 2	59.11	Производња кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма		100%

Исти поступак је примењен и у случају шифре 59.12 – Делатности након снимања кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма.

3.3.6 Уметничко стваралаштво (NACE Rev. 2, шифра 90.03)

Активности у оквиру ове шифре спадају у две највеће групе делатности заснованих на ауторском праву: (1) штампа и издаваштво и (2) визуелне и графичке уметности. Тачније, ова врста делатности обухвата активности индивидуалних уметника (као што су скулптори, сликари, карикатуристи, дрворесци, бакрописци итд.), активности индивидуалних писаца (укључујући ауторе белетристике, стручне литературе итд.), активности независних новинара, као и рестаурирање уметничких дела као што су слике и сл.

⁵⁴ За разлику од аутора бугарске и литванске студије, одлучили смо да не доделимо удео од 10% додате вредности групи која обухвата продају антиквитета (група музеји у оквиру категорије делатности делимично повезаних са АП).

Шифра делатности 90.03 – Уметничко стваралаштво, делимично је апсорбовала шифре 92.31 – Уметничко и књижевно стваралаштво и сценска уметност и 92.4 – Делатност новинских агенција (NACE Rev. 1.1). Шифра 90.03 више одговара захтевима економске анализе ауторског права него шифра 92.31 (NACE Rev. 1.1) – Уметничко и књижевно стваралаштво и сценска уметност (према класификацији NACE Rev. 2 ова шифра делатности подељена је на три шифре: 90.01 – Извођачка уметност, 90.02 – Друге уметничке делатности у оквиру извођачке уметности и 90.03 – Уметничко стваралаштво). Дакле, новом класификацијом делимично су решени проблеми са алокацијом, будући да су обе шифре делатности, односно 90.01 и 90.02, класификоване у групу I.2 која обухвата музику, позориште и оперу. Алокацију доприноса шифре 90.03 извршили смо у складу са проценом стручњака Републичког завода за статистику, па је 60% додате вредности алоцирано групи I.1, а 40% групи I.7. Поново смо применили исте факторе доприноса на запосленост и БДВ.

Табела 10: Алокација доприноса делатности Уметничко стваралаштво (NACE Rev. 2, шифра 90.03)

NACE Rev. 1.1	Опис делатности	NACE Rev. 2	Опис делатности	Алокација (група)	Алокација (група)
92.31	Уметничко и књижевно стваралаштво и сценска уметност	90.01	Извођачка уметност	100% (I.2)	
		90.02	Друге уметничке делатности у оквиру извођачке уметности	100% (I.2)	
		90.03	Уметничко стваралаштво	60% (I.1)	40% (I.7)

3.3.7 Делатност музеја (NACE Rev. 2, шифра 91.02)

Подаци садржани у оквиру шифре делатности 91.02 (NACE Rev. 2) углавном се односе на музеје. При том, музеји и галерије класификовани су под једном шифром делатности, која према WIPO класификацији спада у групу визуелних и графичких уметности. Треба напоменути да за разлику од шифре 92.52 класификације NACE Rev. 1.1, шифра 91.02 не обухвата активности које се односе на очување националне баштине и историјских објеката. Стручна анализа активности у оквиру ове шифре показује да она претежно садржи податке о државним музејима и само малом броју приватних (или недржавних) галерија. Према проценама стручњака, приходи ових установа културе нису већи од 10% укупног прихода установа културе.

3.3.8 Алокација доприноса за остале шифре делатности класификације NACE Rev. 2

На основу стручних мишљења и инпута које је обезбедио Републички завод за статистику одлучили смо да извршимо поделу неких других делатности, нпр. под шифром 46.52 – Трговина на велико електронским и телекомуникационим деловима и опремом и 47.62 – Трговина на мало новинама и канцеларијским материјалом у специјализованим продавницама.

На крају, морамо констатовати да је за поједине шифре делатности било веома компликовано извршити алокацију и да смо због недостатка података одлучили да ове делатности третирамо као издвојене уместо као подељене. На пример, шифра делатности 47.78 – Остала трговина на мало новим производима у специјализованим продавницама, обухвата трговину на мало фотографском, оптичком и прецизном опремом; делатност комерцијалних уметничких галерија; делатност оптичара; малопродајне услуге комерцијалних уметничких галерија; трговину на мало сувенирима; трговину на мало печатима, кованицама ручне израде и религиозним предметима; трговину на мало лож уљем, боцама плина, угљем и дрвима за огрев домаћинства; трговину на мало оружјем и муницијом; и трговину на мало непрехрамбеним производима који нису класификовани на другим местима.

Слично, шифра делатности 47.19 обухвата трговину на мало великим бројем разноврсних производа међу којима не доминирају прехранбени производи, пића или дуван, као и делатност робних кућа у којима се продаје роба општег типа, укључујући одећу, намештај, апарате, хардвер, козметику, накит, играчке, спортску опрему и сл. Пошто је шифра 47.19 према класификацији NACE Rev. 2 идентична са шифром 52.12 према класификацији NACE Rev. 1.1 која обухвата осталу трговину на мало у неспецијализованим продавницама, примењујемо исти приступ и не делимо допринос шифре делатности 47.19 на више група већ, као што је препоручено у бугарској и литван-

ској студији, ову шифру делатности у потпуности додељујемо групи IV.1, односно трговини на велико и мало. Алокација делатности под шифром 47.19 на више група у оквиру делатности делимично повезаних са ауторским правом била би исувише компликована и непоуздана.

У табели 11 представљени су фактори доприноса који су у анализи економског доприноса делатности заснованих на ауторском праву у Србији примењени на десет подељених привредних делатности.

Табела 11: Преглед подељених делатности и фактори доприноса за БДВ

Опис делатности према NACE Rev. 2		Фактори доприноса по групама (%)				
18.20	Умножавање снимљених записа	I.2 (46.0%)	I.3 (2.0%)	I.6 (52.0%)		
46.43	Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство	I.2 (0.8%)	I.3 (0.8%)	II.1 (33.0%)	II.4 (2.0%)	IV.1 (63.4%)
46.52	Трговина на велико електронском и телекомуникационом опремом и деловима	II.2 (95%)	IV.1 (5%)			
47.43	Трговина на мало аудио и видео опремом у специјализованим продавницама	I.2 (15%)	I.3 (15%)	II.1 (70%)		
47.62	Трговина на мало новинама и канцелар. материјалом	I.1 (90%)	II.7 (10%)			
47.79	Трговина на мало половном робом у продавницама	I.1 (10%)	IV.1 (90%)			
59.11	Производња кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма	I.3 (45.5%)	I.4 (54.5%)			
59.12	Делатности након снимања кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма	I.3 (45.5%)	I.4 (54.5%)			
90.03	Уметничко стваралаштво	I.1 (60%)	I.7 (40%)			
91.02	Делатност музеја	I.7 (10%)	III.10 (90%)			

3.4 Фактори ауторског права

У циљу мерења економског доприноса делатности заснованих на ауторском праву, WIPO методологија уводи **фактор ауторског права**, који је дефинисан на следећи начин: „*процентни удео специфичне делатности који се може довести у везу са ауторским правом, односно степен њене повезаности са ауторским правом у појединим истраживањима означен је као фактор ауторског права. Вредност овог фактора неопходно је израчунати за све делатности које не спадају у групу кључних делатности заснованих на ауторском праву, код којих допринос ауторског права износи 100%.*“⁵⁵ Вредности кључних економских индикатора – додата вредност, број запослених и спољнотрговинска размена – множе се овим фактором. Упутства за израчунавање фактора ауторског права могу се наћи у студијама других земаља које су спровеле слична истраживања на основу WIPO методологије.

Фактори ауторског права за привредне делатности који су примењени у овој студији утврђени су имајући у виду опште методолошке препоруке описане у *WIPO Методолошком водичу*, као и специфичне резултате студија у области ауторског права које су у сарадњи са WIPO спроведене у Литванији и Бугарској, а у појединим случајевима коришћени су и резултати хрватске и словеначке студије. Основни аргументи за овакав избор су географска близина и/или заједничке карактеристике са привредом Србије. Напомињемо да због ограничених финансијских средстава за потребе ове студије није било могуће спровести анкете на стратификованом узорку, које се такође користе за утврђивање фактора ауторског права.

⁵⁵ WIPO Guide, стр. 57.

При одређивању фактора ауторског права за специфичне категорије делатности користили смо следећи приступ:

- **Фактор ауторског права за групе кључних делатности заснованих на ауторском праву и делатности међузависних са ауторским правом износи 1.** Када је реч о групама делатности међузависних са ауторским правом, одлучили смо да се одредимо за приступ усвојен у методологијама других земаља и применимо фактор ауторског права који износи 1, будући да су ове делатности уско повезане са стварањем, дистрибуцијом и коришћењем производа кључних делатности заснованих на ауторском праву и да је велики део додате вредности коју оне стварају у директној вези са кључним делатностима. Тачније, један приступ примењен је у мађарској студији. Према овом приступу, заснованом на процени експерата, претпоставља се да су све међузависне делатности 100% зависне од ауторског права. Други приступ примењен је у сингапурској студији. У овој студији коришћени су фактори ауторског права који се крећу између 20 и 35 процената. Једна од критика упућених на рачун мађарске студије је да претпоставка да допринос ауторског права код међузависних делатности износи чак до 100% доводи до мање поузданих резултата у погледу садржаја, с обзиром на чињеницу да поједине делатности из ове групе очигледно имају већи обухват, тј. нису усмерене искључиво на активности засноване на ауторском праву. У истраживању спроведеном у Холандији коришћени су исти фактори ауторског права као у истраживању у Сингапуру.
- **Фактори ауторског права за групу делатности које су делимично повезане са ауторским правом мањи су од 1, што је у складу са дефиницијом ове групе делатности.** У појединим случајевима преузели смо пондере из литванске, бугарске или словеначке студије, али смо такође, када год су за то постојали услови, извршили сопствене прорачуне на основу конкретне процене. Тако смо, имајући у виду специфичности земље, одлучили да вредност фактора ауторског права за дизајн ентеријера и архитектуру израчунамо на основу оцена стручњака из ових области, пошто је процењено да фактори ауторског права за ове делатности који су примењени у другим истраживањима нису адекватни за Србију.
- **Фактори ауторског права за делатности подршке ауторском праву израчунати су за сваку годину појединачно.** У складу са препорукама описаним у *WIPO Методолошком водичу*, додата вредност за прве три групе подељена је разликом између бруто додате вредности и додате вредности коју су створиле делатности подршке. При израчунавању фактора ауторског права за делатности подршке користили смо следећу формулу:⁵⁶

Фактор ауторског права за ДПАП = Додата вредност за КДАП, ДМАП и ДДАП / БДВ недистрибутивних делатности (1)

Вредност БДВ за недистрибутивне делатности у овој формули (1) добијена је када је од БДВ одузет збир додате вредности која припада ДПАП (саобраћај, трговина на велико и мало и телефонија и интернет) и додате вредност дистрибутивних делатности подсектора у оквиру група кључних, међузависних и делатности делимично повезаних са ауторским правом (нпр. трговина на велико и мало у оквиру групе издавачких делатности – књижаре, киосци и сл.). Добијени фактори ауторског права за ДПАП такође су примењени на запосленост и спољнотрговинску размену, као и на прорачуне у вези са БДП.

У табели 12 дато је поређење између изабраних фактора за групу делатности делимично повезаних са ауторским правом који су примењени у различитим земљама. Очигледно је да постоје само незнатне разлике између бивших транзиционих земаља, тако да је, без обзира на негативне аспекте, коришћење оваквих процена за потребе поређења потпуно оправдано.

⁵⁶ Видети студију „Економски допринос индустрија заснованих на ауторском праву у Сингапуру“, која представља један од првих извештаја у којима је коришћена WIPO методологија. Формула је усвојена у октобру 2008. године на састанку експертске групе у Сингапуру.

Табела 12: Поређење између фактора ауторског права примењених на делатности делимично повезане са АП у студијама различитих земаља

Делатност	Сингапур	Летонија	Мађарска	Бугарска	Словенија	Кина	Србија
Одећа, текстил и обућа	0,4%	0,4%	0,5%	0,6%	0,6%	0,40%	0,6%
Накит и кованице	25,2%	8,69%	25,0%	20,0%	20,0%	8,0%	20,0%
Остали занатски предмети	42,0%		40,0%	40,0%	40,0%	40,0%	40,0%
Намештај	5,0%	41,00%	5%	5,0%	5,0%	5,0%	3,2%
Производи за домаћинство, порцелан и стакло	0,6%		0,5%	0,5%	0,5%	0,3%	0,5%
Зидне и подне облоге	1,7%	1,65%	2,0%	0,4%	0,4%	2,0%	0,4%
Играчке и игре	42,0%	45,50%	50,0%	40,0%	40,0%	40,0%	40,0%
Архитектура	8,3%		10,0%	10,0%	25%	6,0%	25%
Дизајн ентеријера	8,3%				10,0%	5,0%	10,0%
Музеји			50,0%	50,0%	50,0%	0,5%	50,0%
Разноврсни производи		45.50%					
Трговина на велико и мало у оквиру ДДАП			5,0%				

Извор: студије разних земаља

4. ЕКОНОМСКИ ДОПРИНОС ДЕЛАТНОСТИ ЗАСНОВАНИХ НА АУТОРСКОМ ПРАВУ

4.1 Додата вредност по делатностима заснованим на ауторском праву

У овом поглављу биће представљен допринос делатности заснованих на ауторском праву привреди Србије на основу анализе њиховог учешћа у бруто додатој вредности, укупној запослености и спољнотрговинској размени у 2008, 2010. и 2012. години. Обезбеђујући временске серије за три године, ова студија пружа јасан увид у перформансе сектора привреде Србије повезаног са ауторским правом у периоду пре и током тешке економске рецесије.⁵⁷

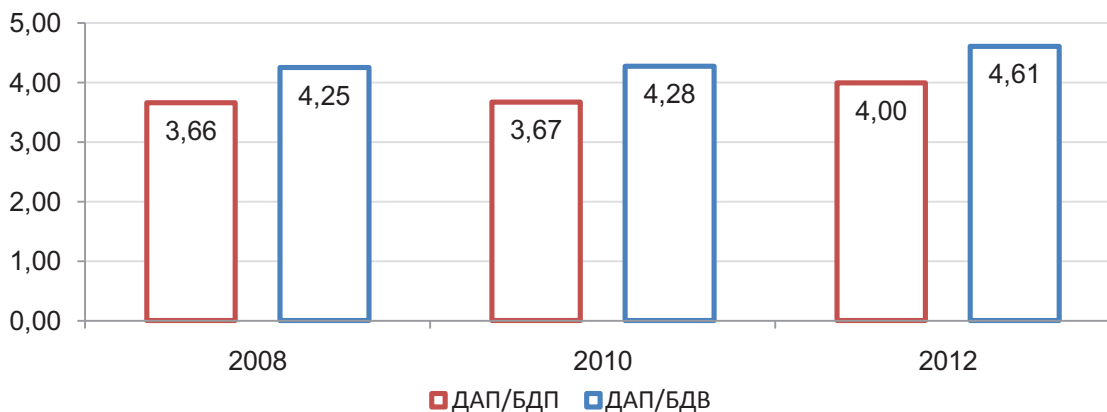
4.1.1 Преглед развоја делатности заснованих на ауторском праву

Детаљна статистичка анализа додате вредности по привредним делатностима повезаним са ауторским правом у Србији показује да су у 2012. години ове делатности учествовале са 4,61% у БДВ, док је њихово учешће у БДП износило 4,00%. Разлика између ова два индикатора објашњава се чињеницом да бруто додатна вредност не укључује нето порезе на производе и порез на додатну вредност (ПДВ). Нето порези и ПДВ углавном се не могу приписати привредним делатностима, тако да је учешће делатности заснованих на ауторском праву у БДП мање у односу на њихово учешће у БДВ. Наше истраживање засновано је на анализи БДВ и овај економски индикатор се користи у свим деловима студије.⁵⁸ Ипак, у циљу постизања већег степена упоредивости са другим земљама, обезбеђени су и агрегирани подаци изражени у процентима БДП. Слика 2 показује да постоји тренд паралелног раста вредности оба мерила, као и да се разлика између њих креће у истом распону у свакој години.

⁵⁷ Подаци се односе како на врхунац претходног пословног циклуса, тако и на недавну рецесију. У периоду од 2000. до 2008. године привреда Србије остваривала је просечну стопу раста од 5%, највише захваљујући увећању домаће потрошње, значајним приливима капитала и процвату кредитне активности којом је подржан раст домаће тражње. Међутим, показало се да је такав раст веома рањив на шокове који су настали услед доминантног учешћа сектора неразмјенивих производа у БДП, ниског нивоа домаће штедње и крхке екстерне позиције. Након благог опоравка у 2010. и 2011. години, привреда Србије је 2012. године поново склизнула у рецесију.

⁵⁸ Заправо, као што је наведено у литванској студији, међу истраживачима који се баве проучавањем економских аспеката ауторског права постоји сагласност да је БДВ много боље мерило. Видети: The Economic Contribution of Copyright-Based Industries in Lithuania, Report, August 2012, стр. 27.

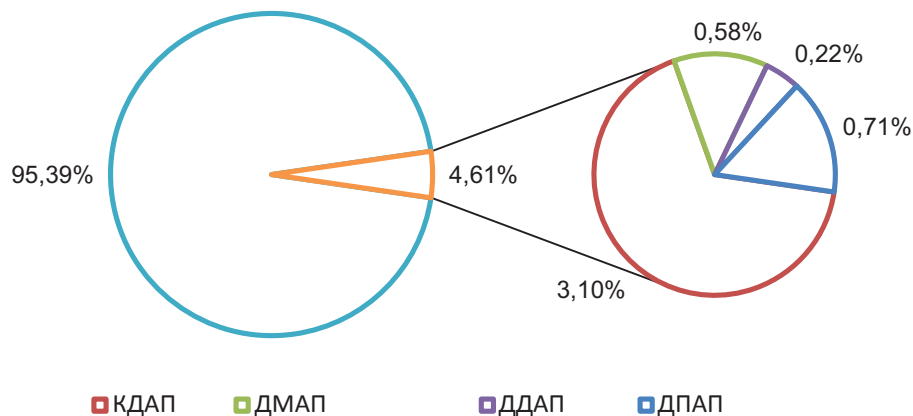
Слика 2: Учешће делатности заснованих на ауторском праву у БДВ и БДП, %

Извор: прорачун аутора

На основу детаљне анализе додате вредности по привредним делатностима у Србији, утврђено је да је у 2012. години учешће делатности заснованих на ауторском праву у бруто додатој вредности износило 4,61%. Кључне делатности засноване на ауторском праву оствариле су најзначајније учешће у БДВ, односно 3,10%, што је више од половине доприноса привреди оствареног по основу ефеката ауторског права. Делатности међузависне са ауторским правом, које су у директној вези са кључним делатностима, забележиле су учешће од 0,58%, а делатности делимично повезане са ауторским правом учешће од 0,22% у БДВ. Најзад, део привреде који служи као подршка делатностима заснованим на ауторском праву, а који је према WIPO методологији класификован у категорију делатности подршке, утицао је на стварање 0,71% додате вредности. Детаљна структура економског доприноса ових делатности привреди Србије представљена је на следећој слици.

Слика 3: Допринос делатности заснованих на ауторском праву привреди Србији у 2012, %

Извор: прорачун аутора

Табела 13: Допринос делатности заснованих на ауторском праву привреди Србије у 2012, %

	RSD 000	Учешће у БДВ
Кључне делатности засноване на АП	91.097.234	3,10%
Делатности међузависне са АП	16.994.716	0,58%
Делатности делимично повезане са АП	6.493.963	0,22%
Делатности подршке	20.780.755	0,71%
Укупно ДАП	135.366.668	4,61%

Кључне делатности засноване на ауторском праву у Србији дају већи допринос стварању БДВ него рударство или делатности које се односе на услуге смештаја и исхране и остварују приближно једнако учешће као финансијске делатности и осигурање или снабдевање електричном енергијом и гасом.

Слика 4: Учешће кључних ДАП у БДП у поређењу са осталим изабраним секторима у 2012. години

Извор: прорачун аутора и РЗС

4.1.2 Међународно поређење

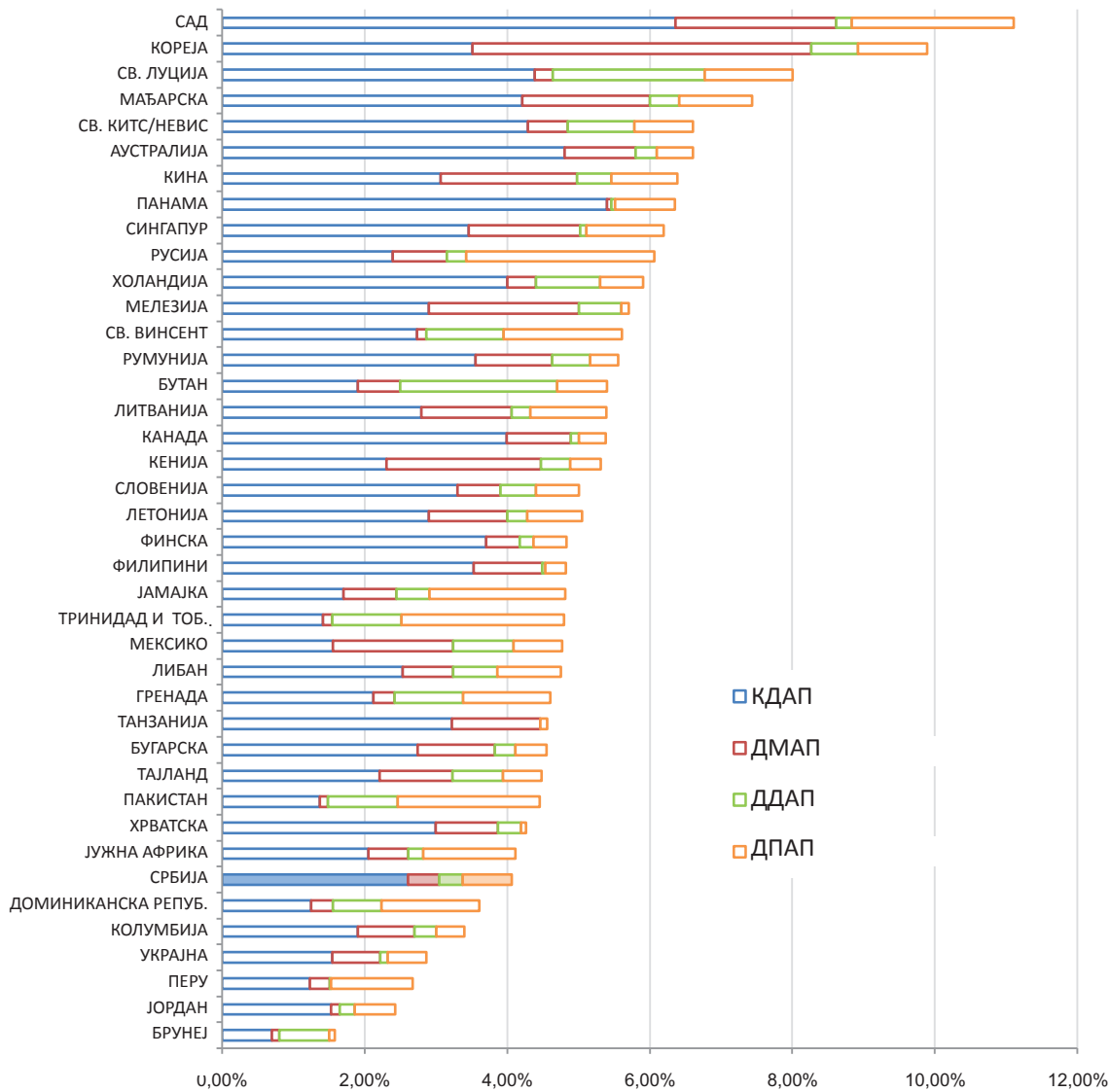
Резултати истраживања омогућавају да се изврши поређење учешћа ДАП у бруто додатој вредности и БДП у Србији у односу на економски допринос делатности заснованих на ауторском праву у другим земљама у којима су спроведена слична статистичка истраживања и да се на тај начин стекне шира слика о глобалној позицији привреде Србије када су у питању економски ефекти ауторског права. Треба напоменути да постоје разлике између статистичких система и стандарда појединих земаља, као и варирања у погледу степена детаљности извештаја и примењених метода. У појединим случајевима, извори података, поступци прикупљања недостајућих података или импутације података, или примена фактора ауторског права нису увек у потпуности транспарентни. Иако су међународна поређења у мањој мери погођена овим проблемима будући да се у њима користе агрегирани подаци, резултате ипак треба тумачити са опрезом.⁵⁹ Осим тога, подаци сакупљени у различитим студијама односе се на различите временске периоде, што додатно отежава међународно поређење.

Учешће ДАП у БДП значајно се разликује од земље до земље (креће се од преко 10% у САД до мање од 2% у Брунеју), при чему је веће просечно учешће ДАП у БДП карактеристично за земље које су доживеле снажан

⁵⁹ Поједине разлике су последица различитог степена доступности статистичких података или другачије класификације делатности. Без обзира на све, WIPO методологија представља средство које, захваљујући одговарајућим прилагођавањима, омогућава стандардизацију националних студија и на тај начин унапређује њихову међусобну упоредивост.

привредни раст. У просеку, делатности засноване на ауторском праву учествују са 5,22% у БДП земље. У Србији учешће делатности заснованих на ауторском праву у БДП износи приближно 4,00%, што значи да Србија остварује исподпросечне резултате у овој области и заузима тек 34. позицију у групи од 40 земаља. Ипак, када је реч о доприносу кључних делатности заснованих на ауторском праву, захваљујући учешћу од 2,57%, Србија се налази на 23. позицији. Овај резултат је близу просека за остале земље, будући да више од половине од укупног учешћа делатности заснованих на ауторском праву у БДП припада кључним делатностима (2,85% од 5,22%). Део привреде Србије који је усмерен на остваривање економских ефеката по основу ауторског права такође је слабије развијен и од одговарајућих делова привреде Хрватске, Румуније и Бугарске. Упркос томе, резултати међународног поређења показују да Србија има снажан потенцијал за повећање учешћа ДАП у БДП и достизање вишег нивоа развијености овог сектора привреде.

Слика 5: Учешће делатности заснованих на ауторском праву у БДП, %

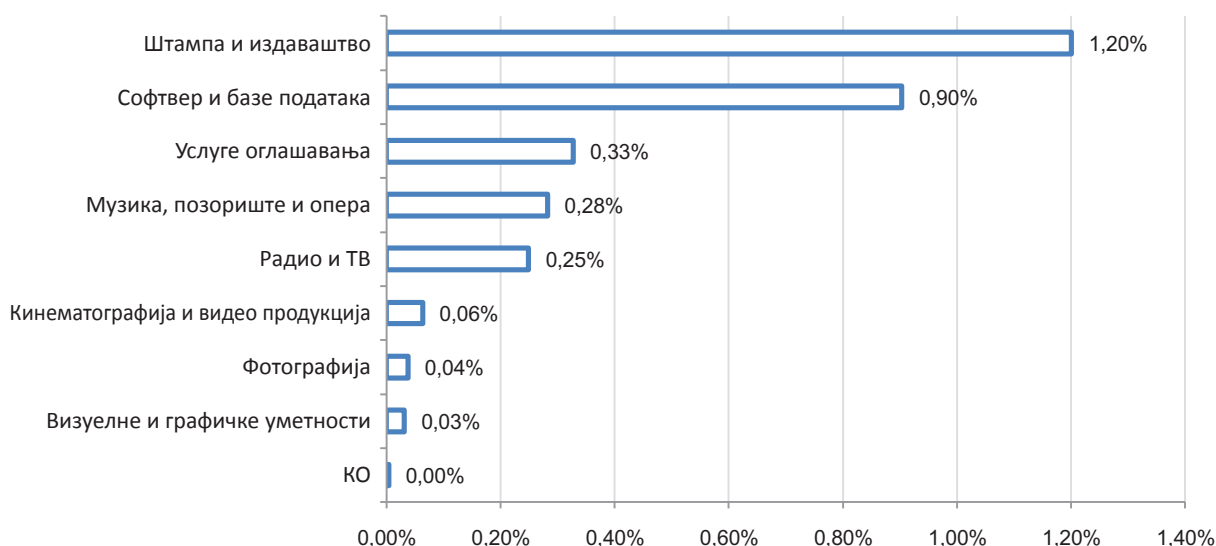
Извор: WIPO и прорачун аутора

4.2 Структура додате вредности по категоријама делатности заснованих на ауторском праву

4.2.1 Кључне делатности засноване на ауторском праву

Кључне делатности засноване на ауторском праву су оне делатности које су у потпуности укључене у стварање, производњу и израду, извођење, емитовање, саопштавање и излагање, или дистрибуцију и продају дела и других предмета ауторскоправне или сродноправне заштите. Категорија кључних делатности заснованих на ауторском праву састоји се од девет основних група делатности. На основу резултата анализе кључних делатности заснованих на ауторском праву у 2012. години, који су представљени на слици 6, можемо уочити да је водећу улогу имао сектор штампе и издаваштва (1,20%), а да га у стопу прати индустрија софтвера и база података која је на другом месту (0,90%). На трећем месту по значају биле се услуге оглашавања (0,33%), док је група која обухвата музику, позориште и оперу на четвртом (0,28%), а радио и ТВ на петом месту (0,25%). Свака од преостале четири поткатегије створила је 0,1% или мање бруто додате вредности.

Слика 6: Учешће кључних делатности заснованих на ауторском праву у БДВ у 2012, %

Табела 14: Учешће кључних делатности заснованих на ауторском праву у БДВ у 2012, %

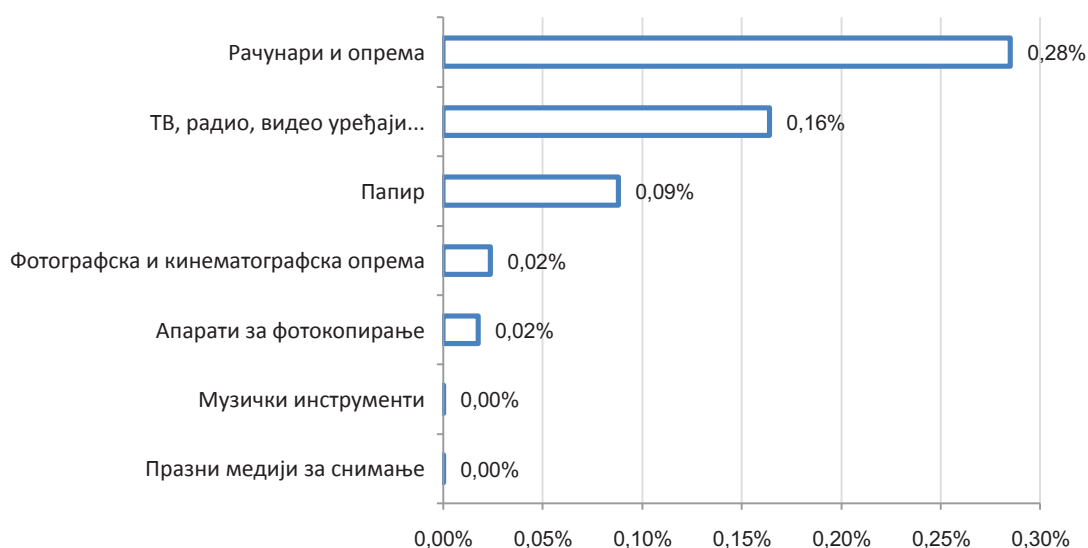
Група		БДВ у 000 RSD	Учешће у БДВ
I.1	Штампа и издаваштво	35.283.842	1,20%
I.2	Музика, позориште и опера	8.303.133	0,28%
I.3	Кинематографија и видео продукција	1.867.446	0,06%
I.4	Радио и ТВ	7.329.585	0,25%
I.5	Фотографија	1.107.885	0,04%
I.6	Софтвер и базе података	26.545.690	0,90%
I.7	Визуелне и графичке уметности	925.844	0,03%
I.8	Услуге оглашавања	9.615.436	0,33%
I.9	Организације за колективно остваривање АИСП	118.374	0,00%
	Кључне делатности засноване на АП	91.097.234	3,10%

Треба напоменути да смо извршили корекцију вредности добијених за учешће групе радио и ТВ у БДВ због чињенице да су поједине ТВ станице регистроване као компаније за кабловске телекомуникације. Међутим, треба имати у виду да је чак и ова коригована вредност потцењена и да вероватно има још ТВ станица које нису правилно регистроване.⁶⁰

4.2.2 Делатности међузависне са ауторским правом

Делатности међузависне са ауторским правом су оне делатности које су укључене у производњу, израду и продају опреме чија је искључива или примарна функција да олакша стварање, производњу или коришћење дела и других предмета ауторскоправне или сродноправне заштите. Категорија делатности међузависних са ауторским правом подељена је на седам група. У 2012. години учешће делатности међузависних са ауторским правом у бруто додатој вредности земље износило је 0,58%. У оквиру ове категорије делатности постоје три групе које имају релативно значајну величину. Најважније групе у оквиру делатности међузависних са ауторским правом су оне које обухватају производњу, као и продају на велико и мало, рачунара и одговарајуће опреме, затим ТВ пријемника, радио пријемника и сл. и папира, при чему највећи допринос стварању БДВ остварује индустрија рачунара и одговарајуће опреме. Економски допринос групе која обухвата фотографску и кинематографску опрему има изванредан значај, док је допринос производње и дистрибуције апарата за фотокопирање, празних медија за снимање и музичких инструмената потпуно занемарљив.

Слика 7: Учешће делатности међузависних са ауторским правом у БДВ у 2012, %

⁶⁰ Када је реч о телевизији „Прва“, израчунали смо да је њена БДВ у 2012. години износила 1,192 милијарде динара. На основу неконсолидованих финансијских извештаја израчунали смо да је БДВ коју је остварила телевизија „Пинк“ у 2012. години била 2,973 милијарде динара. Обе телевизије су регистроване као компаније за кабловске телекомуникације. Такође, ове компаније укључили смо при обрачуна учешћа кључних делатности у запослености, а искључили их из обрачуна који се односи на категорију делатности подршке.

Табела 15: Учешће делатности међузависних са ауторским правом у БДВ у 2012, %

Група		БДВ у 000 RSD	Учешће у БДВ
II.1	ТВ пријемници, радио пријемници, видео плејери и сл.	4.816.579	0,16%
II.2	Рачунари и одговарајућа опрема	8.373.687	0,28%
II.3	Апарати за фотокопирање	514.113	0,02%
II.4	Музички инструменти	4.211	0,00%
II.5	Фотографска и кинематографска опрема	697.834	0,02%
II.6	Празни медији за снимање	3.149	0,00%
II.7	Папир	2.585.143	0,09%
Делатности међузависне са ауторским правом		16.994.716	0,58%

4.2.3 Делатности делимично повезане са ауторским правом

Делатности делимично повезане са ауторским правом су оне делатности код којих је само део активности повезан са делима и осталим предметима ауторскоправне и сродноправне заштите и могу укључивати стварање, производњу и израду, извођење, емитовање, саопштавање и излагање или дистрибуцију и продају. Ова категорија делатности подељена је на десет појединачних група делатности. Учешће делатности делимично повезаних са ауторским правом у БДВ земље у 2012. години износило је 0,22%. Доминантну улогу у оквиру ове категорије делатности има група која обухвата архитектуру, инжењерство и истраживања, а којој припада више од половине од укупног учешћа ДДАП у БДВ. Остале три групе – индустрија намештаја, музеји и производња занатских предмета – оствариле су учешћа од 0,024%, 0,023% и 0,022%. Све остале делатности имале су занемарљива учешћа у БДВ, од 0,01% или мање.

Слика 8: Учешће делатности делимично повезаних са ауторским правом у БДВ у 2012, %

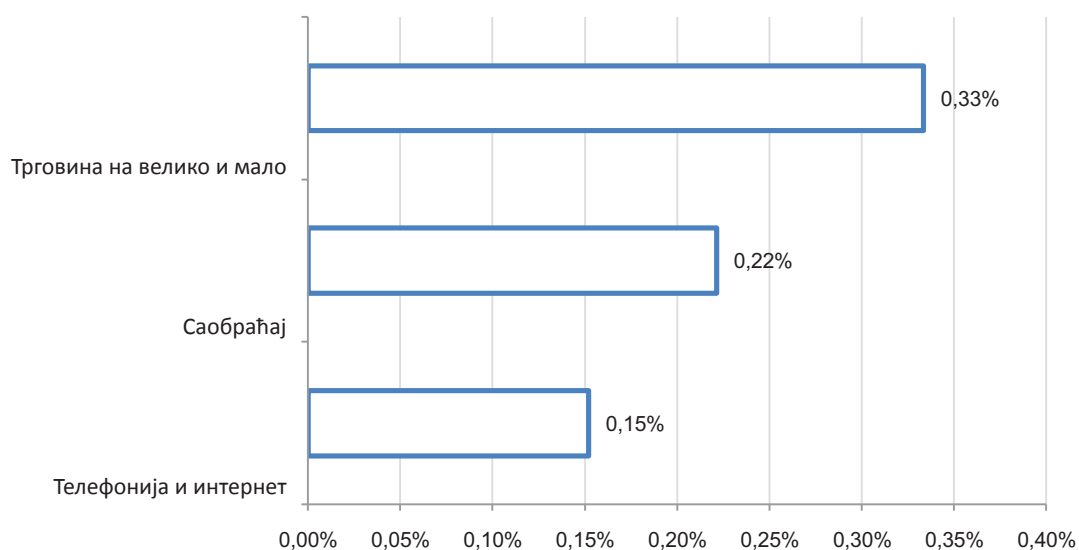
Табела 16: Учешће делатности делимично повезаних са ауторским правом у БДВ у 2012, %

Група		БДВ у 000 RSD	Учешће у БДВ
III.1	Одећа, текстил и обућа	257.867	0,009%
III.2	Накит и кованице	294.869	0,010%
III.3	Остали занатски предмети	653.344	0,022%
III.4	Намештај	710.754	0,024%
III.5	Производи за домаћинство, порцелан и стакло	31.136	0,001%
III.6	Зидне и подне облоге	9.698	0,000%
III.7	Играчке	78.848	0,003%
III.8	Архитектура, инжењерство и истраживања	3.769.685	0,128%
III.9	Дизајн ентеријера	2.656	0,000%
III.10	Музеји	685.107	0,023%
Делатности делимично повезане са АП		6.493.963	0,221%

4.2.4 Делатности подршке ауторском праву

Категорија делатности подршке обухвата оне делатности код којих је само део активности повезан са олакшавањем емитовања, саопштавања, дистрибуције или продаје дела или других предмета заштићених ауторским и сродним правима, а при томе нису повезане са категоријом кључних делатности заснованих на ауторском праву. Иако ова категорија обухвата велики број привредних делатности, подељена је на само три групе. Према подацима за 2012. годину, делатности подршке учествовале су са 0,71% у стварању бруто додате вредности земље. Учешће трговине на велико и мало у бруто додатој вредности на националном нивоу било је 0,33%, док је учешће саобраћаја износило 0,22%. Телефонија и интернет остварили су знатно мањи допринос од само 0,15%.

Слика 9: Учешће делатности подршке у бруто додатој вредности у 2012, %

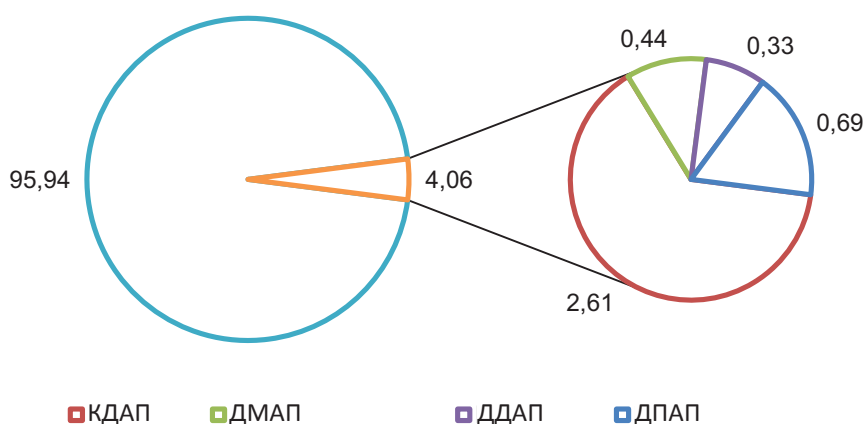
Табела 17: Учешће делатности подршке у бруто додатој вредности у 2012, %

Група		БДВ у 000 RSD	Учешће у БДВ
IV.1	Трговина на велико и мало	9.801.447	0,33%
IV.2	Саобраћај	6.507.990	0,22%
IV.3	Телефонија и интернет	4.471.318	0,15%
	Делатности подршке ауторском праву	20.780.755	0,71%

4.3 Запосленост по делатностима заснованим на ауторском праву

Делатности засноване на ауторском праву у већој мери су допринеле стварању додате вредности него запослености у Србији. У 2012. години учешће запослених у овим делатностима у укупном броју запослених у Србији износило је 4,06%.⁶¹ Осим тога, скоро две трећине овог учешћа, односно 2,61%, припада кључним делатностима заснованим на ауторском праву. Делатности међузависне са ауторским правом оствариле су учешће од 0,44%, а делатности делимично повезане са ауторским правом учешће од 0,33% у укупном броју запослених. На крају, учешће делатности подршке у укупном броју запослених било је 0,69%. Структура запослености по категоријама делатности заснованих на ауторском праву у Србији представљена је на слици 10.

Слика 10: Запосленост по делатностима заснованим на ауторском праву у Србији у 2012, %

⁶¹ За потребе националног рачуноводства користе се званични (регистровани) подаци о запослености, али такође и резултати анкете о радној снази. Прецизније, почевши од анализе званичних података о запослености, стручњаци из РЗС извршили су неопходне импутације података, претежно оних који се односе на пословање приватних предузетника. Чињеница да РЗС поседује значајан број финансијских извештаја приватних предузетника (око 20.000 или око 10%) утиче на то да је у Србији лакше извршити импутације података везаних за пословање приватних предузетника и неформалну економију него у неким чланицама ЕУ. На основу финансијских извештаја, као и података о опорезивом приходу, зарадама и броју запослених (доступних у Пореској управи Републике Србије), РЗС врши процене о броју приватних предузетника, броју запослених и БДВ по делатностима. Прецизније, у циљу импутације података РЗС примењује модел који се заснива на претпоставци да су услови пословања за инокосна предузећа веома слични условима који важе за микро предузећа (друштва са ограниченом одговорношћу), уз одређене корекције. При обрачуна броја запослених у овим предузећима, РЗС као додатни извор података користи анкете о радној снази. Видети: SORS, Unincorporated enterprises (sole-proprietorships and partnerships) in the Republic of Serbia, 2010, SORS Working Paper N°78, August 2011, доступан на: <http://pod2.stat.gov.rs/ObjavljenePublikacije/G2011/pdfE/G201110078.pdf>.

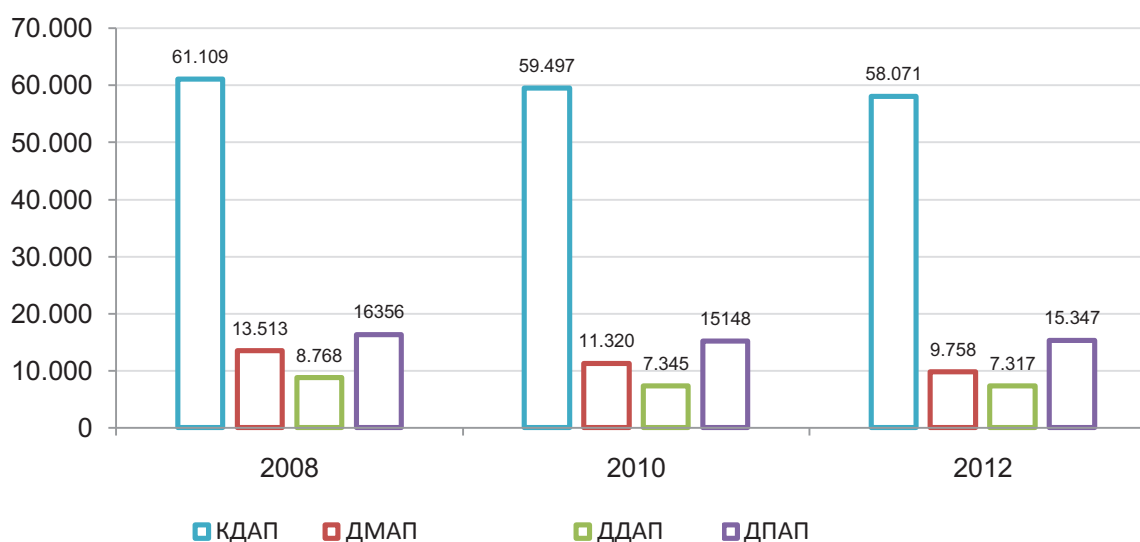
Када је реч о подацима о укупној запослености, користимо податке из анкете о радној снази. Анкете о радној снази спроводе се у складу са међународним препорукама и дефиницијама и у том смислу резултати ових анкете представљају најважнији извор података из области статистике рада који су упоредиви у међународним размерама. Учешће у укупном регистрованом броју запослених је знатно веће, пошто укупан број запослених укључује само запослене који су закључили уговор о раду са послодавцем (формално-правни уговор о запослењу). Подаци о регистрованом броју запослених прикупљају се путем статистичких истраживања (за запослене код правних лица) и из административних извора (за приватне предузетнике и њихове запослене). Резултати анкете о радној снази доступни су на: http://webzrs.stat.gov.rs/WebSite/repository/documents/00/00/96/02/SB_564_ARS_2012+sajt.pdf.

Табела 18: Запосленост по делатностима заснованим на ауторском праву у Србији у 2012, %

	Број запослених	Учешће у укупној запослености
Кључне делатности засноване на АП	58.081	2,61%
Делатности међузависне са АП	9.758	0,44%
Делатности делимично повезане са АП	7.317	0,33%
Делатности подршке	15.347	0,69%
УКУПНО ДАП	90.503	4,07%

У периоду од 2008. до 2012. године забележено је константно смањење броја запослених у делатностима заснованим на ауторском праву (видети слику 11). Конкретно, у посматраном периоду ДАП у Србији остале су без 9.752 радних места. Међутим, учешће ДАП у укупној запослености повећало се са 3,53%, колико је износило 2008. године, на 4,06% у 2012. години, при чему је највећи релативни раст броја запослених забележен у кључним делатностима (повећање учешћа са 2,17% на 2,61%). Према томе, може се рећи да су ДАП биле мање погођене кризом од укупне привреде. Претходно је у складу са чињеницом да у већини земаља ДАП у целини и кључне ДАП представљају динамичне секторе привреде и да њихово учешће у укупној запослености показује узлазни тренд.

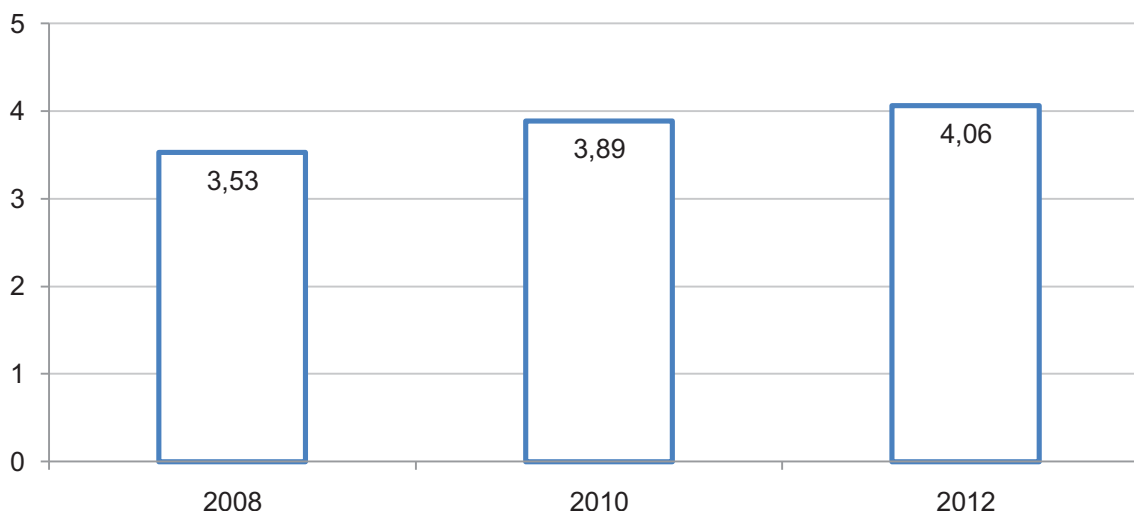
Слика 11: Број запослених у делатностима заснованим на ауторском праву

Табела 19: Запосленост по делатностима заснованим на ауторском праву

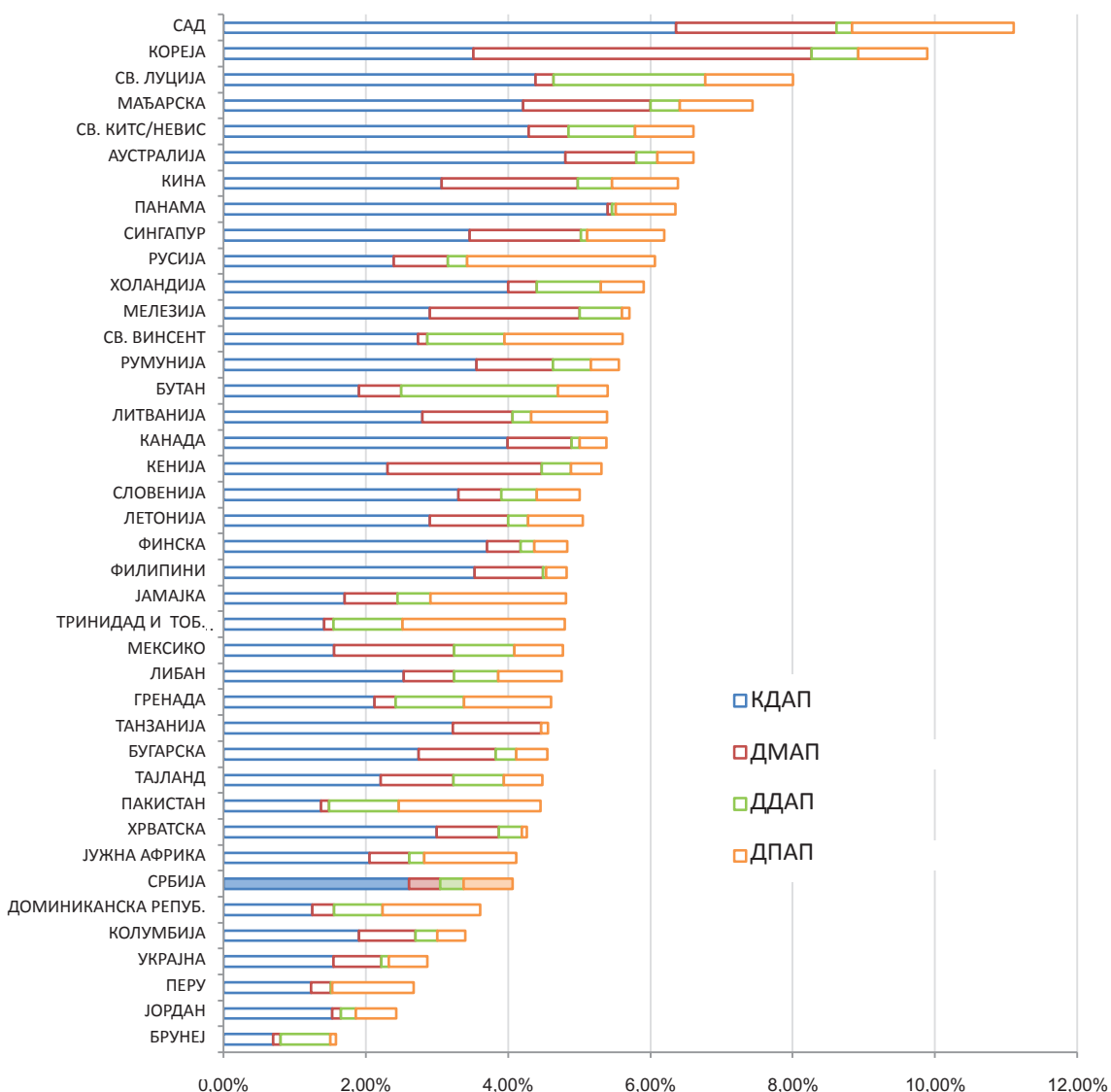
	2008.		2010.		2012.	
	Број запослених	Учешће у укупној запослености	Број запослених	Учешће у укупној запослености	Број запослених	Учешће у укупној запослености
Кључне делатности засноване на АП	61.109	2,17%	59.497	2,48%	58.071	2,61%
Делатности међузависне са АП	13.513	0,48%	11.320	0,47%	9.758	0,44%
Делатности делимично повезане са АП	8.768	0,31%	7.345	0,31%	7.317	0,33%
Делатности подршке	16.356	0,58%	15.148	0,63%	15.347	0,69%
УКУПНО ДАП	99.746	3,53%	93.309	3,89%	90.493	4,06%

Слика 12: Учешће ДАП у укупној запослености у периоду од 2008-2012, %

Резултати међународног поређења показују да је део привреде Србије повезан са ауторским правом ниско рангиран према индикатору учешћа у укупној запослености и откривају да, пропорционално гледано, ДАП дају већи допринос БДП него запослености (видети слику 10). ДАП у Србији запошљавају мањи број људи у односу на одговарајуће делатности у Бугарској или Хрватској, а Србија такође заостаје за овим земљама и у погледу доприноса ДАП стварању бруто додате вредности. Међутим, када је реч о учешћу кључних делатности заснованих на ауторском праву у укупној запослености, Србија бележи знатно бољи резултат. Са учешћем КДАП од 2,61% она спада у групу средње ранжираних земаља (Србија заузима 20. позицију у групи од 40 земаља). Разлика између учешћа свих ДАП и учешћа кључних ДАП у укупној запослености указује на то да је ефекат преливања кључних ДАП у Србији релативно слаб. Структура запослености у сектору привреде заснованом на ауторском праву у Србији слична је структурама у Мађарској, Летонији и Словенији.

Слика 13: Учешће делатности заснованих на ауторском праву у укупној запослености, %

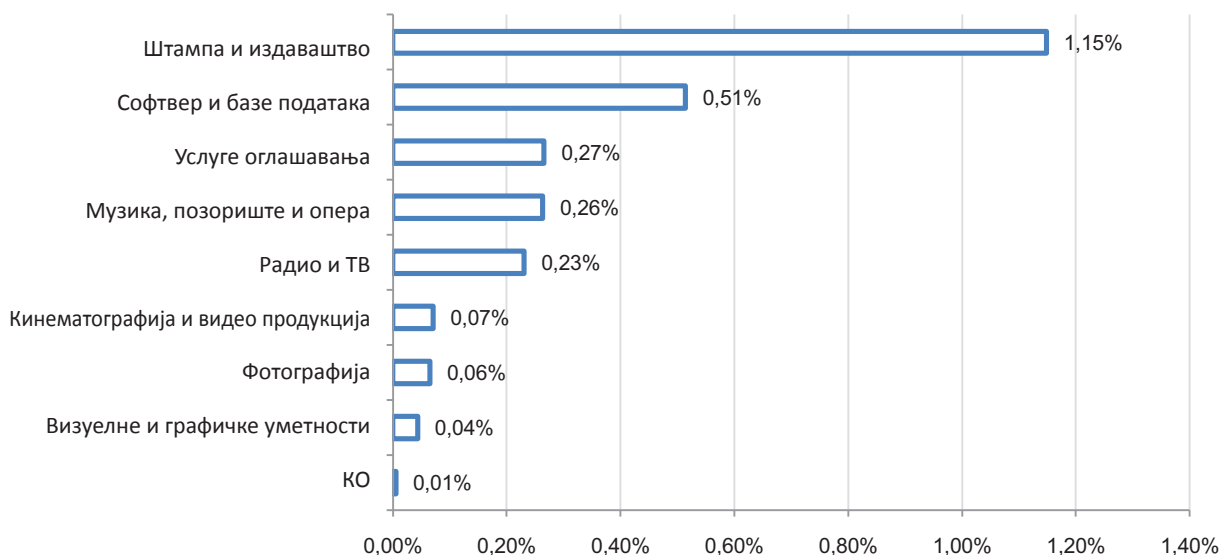
Извор: WIPO и прорачун аутора

4.4 Запосленост по категоријама делатности заснованих на ауторском праву

4.4.1 Кључне делатности засноване на ауторском праву

По броју запослених сектор штампе и издаваштва је далеко испред индустрије софтвера и база података, као и других кључних делатности заснованих на ауторском праву. Иако је у сектору штампе и издаваштва запослено дупло више људи него у индустрији софтвера и база података, захваљујући далеко већој продуктивности индустрије софтвера и база података разлика између ове две групе ипак није толико изражена када је у питању учешће у БДВ. Остале групе кључних делатности, као што су услуге оглашавања, радио и ТВ, затим музика, позориште и опера, такође дају велики допринос запослености у Србији. Постоје значајне разлике између појединих група кључних делатности заснованих на ауторском праву у погледу нивоа створене БДВ по запосленом (продуктивности).

Слика 14: Учешће кључних делатности заснованих на ауторском праву у укупној запослености у 2012, %

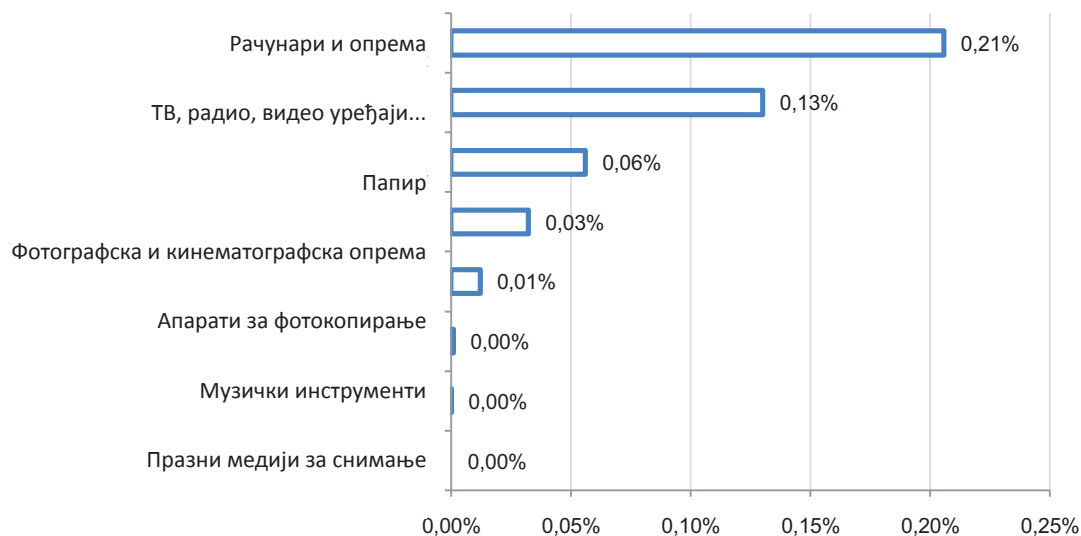
Табела 20: Учешће кључних делатности заснованих на ауторском праву у укупној запослености у 2012, %

Група	Број запослених	Учешће у укупној запослености
I.1 Штампа и издаваштво	25.584	1,15%
I.2 Музика, позориште, опера	5.868	0,26%
I.3 Кинематографија и видео продукција	1.575	0,07%
I.4 Радио и телевизија	5.140	0,23%
I.5 Фотографија	1.443	0,06%
I.6 Софтвер и базе података	11.455	0,51%
I.7 Визуелне и графичке уметности	969	0,04%
I.8 Услуге оглашавања	5.925	0,27%
I.9 Организације за колективно остваривање АИСП	113	0,01%
Кључне делатности засноване на АП	57.223	2,61%

4.4.2 Делатности међузависне са ауторским правом

Допринос делатности међузависних са ауторским правом укупној запослености може се окарактерисати као веома хетероген. Кључни послодавци су делатности производње и продаје рачунара и одговарајуће опреме, као и ТВ пријемника, радио пријемника и сл. Индустије папира и фотографске опреме имају занемарљиво учешће у запослености. У суштини, са изузетком рачунара и опреме, остале групе у оквиру ове категорије делатности остварују мање процентуално учешће у укупној запослености него у додатој вредности.

Слика 15: Учешће делатности међузависних са ауторским правом у укупној запослености у 2012, %

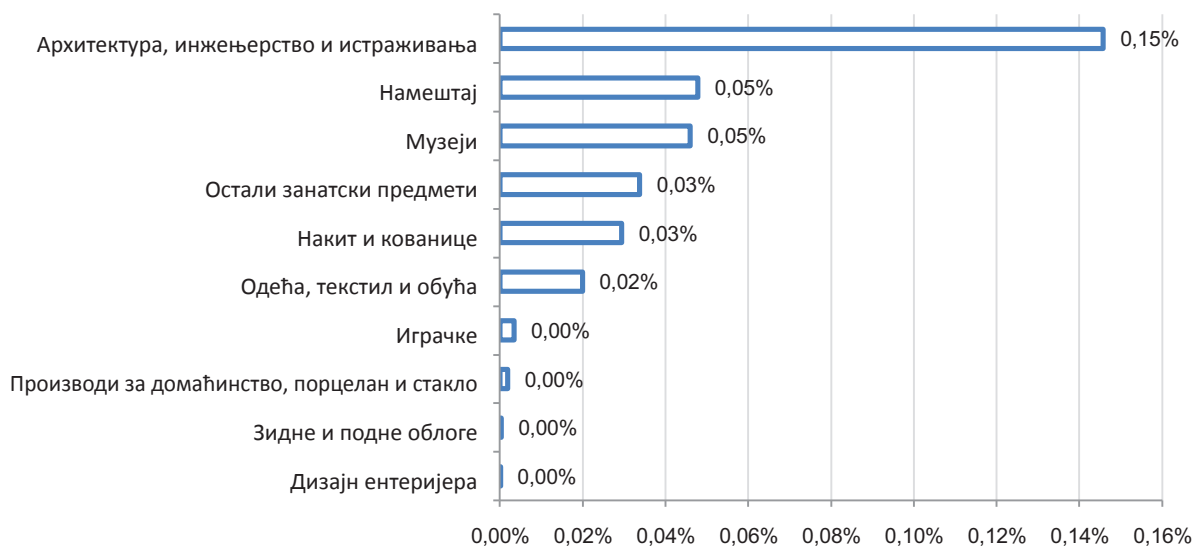
Табела 21: Учешће делатности међузависних са ауторским правом у укупној запослености у 2012, %

	Група	Број запослених	Учешће у укупној запослености
II.1	ТВ пријемници, радио пријемници, видео плејери...	2.900	0,13%
II.2	Рачунари и одговарајућа опрема	4.585	0,21%
II.3	Апарати за фотокопирање	270	0,01%
II.4	Музички инструменти	24	0,00%
II.5	Фотографска и кинематографска опрема	722	0,03%
II.6	Празни медији за снимање	6	0,00%
II.7	Папир	1.250	0,06%
	Делатности међузависне са АП	11.634	0,44%

4.4.3 Делатности делимично повезане са ауторским правом

Анализа запослености по делатностима делимично повезаним са ауторским правом открива да се пет група могу сматрати кључним послодавцима. Далеко највећи допринос укупној запослености дају архитектура, инжењерство и истраживања, индустрија намештаја, као и производња осталих занатских предмета.

Слика 16: Учешће делатности делимично повезаних са ауторским правом у укупној запослености у 2012, %

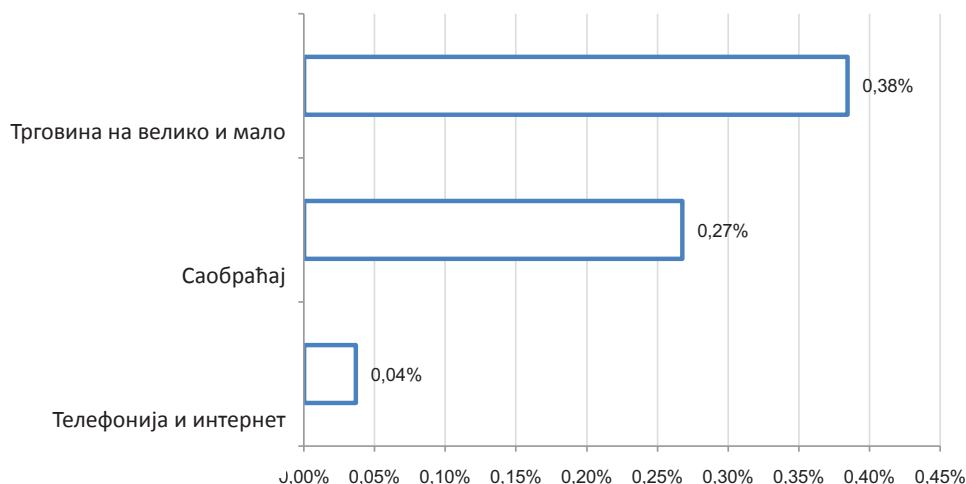
Табела 22: Учешће делатности делимично повезаних са ауторским правом у укупној запослености у 2012, %

	Група	Број запослених	Учешће у укупној запослености
III.1	Одећа, текстил и обућа	444	0,02%
III.2	Накит и кованице	655	0,03%
III.3	Остали занатски предмети	1.025	0,05%
III.4	Намештај	1.064	0,05%
III.5	Производи за домаћинство, порцелан и стакло	42	0,00%
III.6	Зидне и подне облоге	3	0,00%
III.7	Играчке	76	0,00%
III.8	Архитектура, инжењерство и истраживања	3.248	0,15%
III.9	Дизајн ентеријера	8	0,00%
III.10	Музеји	753	0,03%
	Делатности делимично повезане са АП	7.317	0,33%

4.4.4 Делатности подршке ауторском праву

Ако посматрамо ефекте по основу ауторског права на запосленост у делатностима подршке, можемо констативати да највећа концентрација новоотворених радних места постоји у трговини на велико и мало и саобраћају.

Слика 17: Учешће делатности подршке у укупној запослености у 2012, %

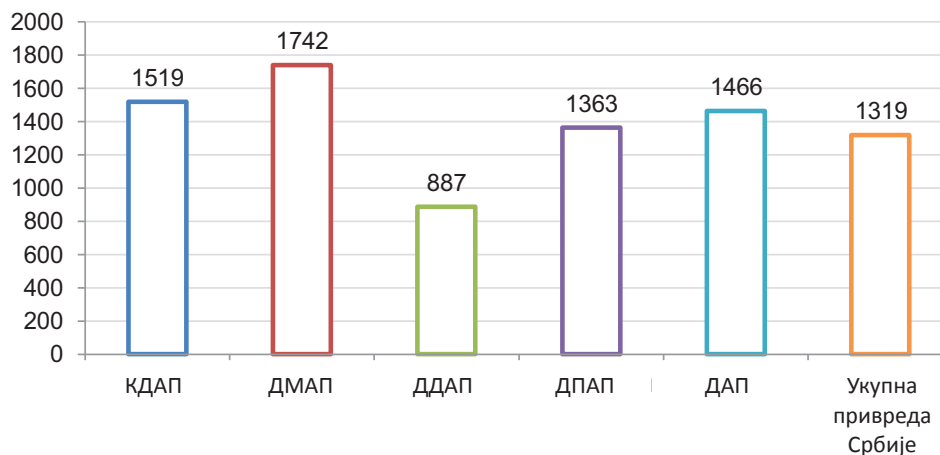
Табела 23: Учешће делатности подршке у укупној запослености у 2012, %

	Група	Број запослених	Учешће у укупној запослености
IV.1	Трговина на велико и мало	8.564	0,38%
IV.2	Саобраћај	5.964	0,27%
IV.3	Телефонија и интернет	819	0,04%
	Делатности подршке АП	15.347	0,69%

4.5 Продуктивност у најзначајнијим делатностима заснованим на ауторском праву

У овом поглављу такође представљамо поређење између учешћа најзначајнијих делатности заснованих на ауторском праву у стварању додате вредности и укупној запослености. На основу података о продуктивности рада, која се обрачунава као створена додата вредност по запосленом лицу, можемо извести закључке о ефикасности ДАП. Слика 18 показује да између делатности заснованих на ауторском праву постоје значајне разлике у погледу нивоа продуктивности.

Слика 18: БДВ по запосленом у 000 RSD (2012)

Наредних неколико слика пружају увид у то какав је узајамни однос између раста или смањења додате вредности и запослености. Позитивна разлика у корист додате вредности указује на виши ниво продуктивности у појединим делатностима повезаним са ауторским правом у односу на укупну привреду Србије. Ако је додата вредност већа од запослености, онда је продуктивност делатности заснованих на ауторском праву већа од продуктивности на нивоу целе привреде. Када се распон између две линије повећава, јаз у продуктивности се продубљује и обрнуто.

ДАП имају потпуно различите обрасце продуктивности. Најважнија група, односно кључне делатности засноване на ауторском праву, константно остварује веће учешће у додатој вредности него у укупној запослености. Поред тога, нема никаквих наговештаја да би могло да дође до пада њене продуктивности пошто и црвена и плава линија имају узлазни тренд. Сличан образац присутан је и код делатности међузависних са ауторским правом, само у супротном смеру, будући да су и БДВ и запосленост паралелно опадале током година. Делатности делимично повезане са ауторским правом бележе значајан пад продуктивности који је започео 2008. године. Најзад, продуктивност делатности подршке, као једне изузетно хетерогене групе, у просеку је била на истом нивоу као и продуктивност укупне српске привреде.

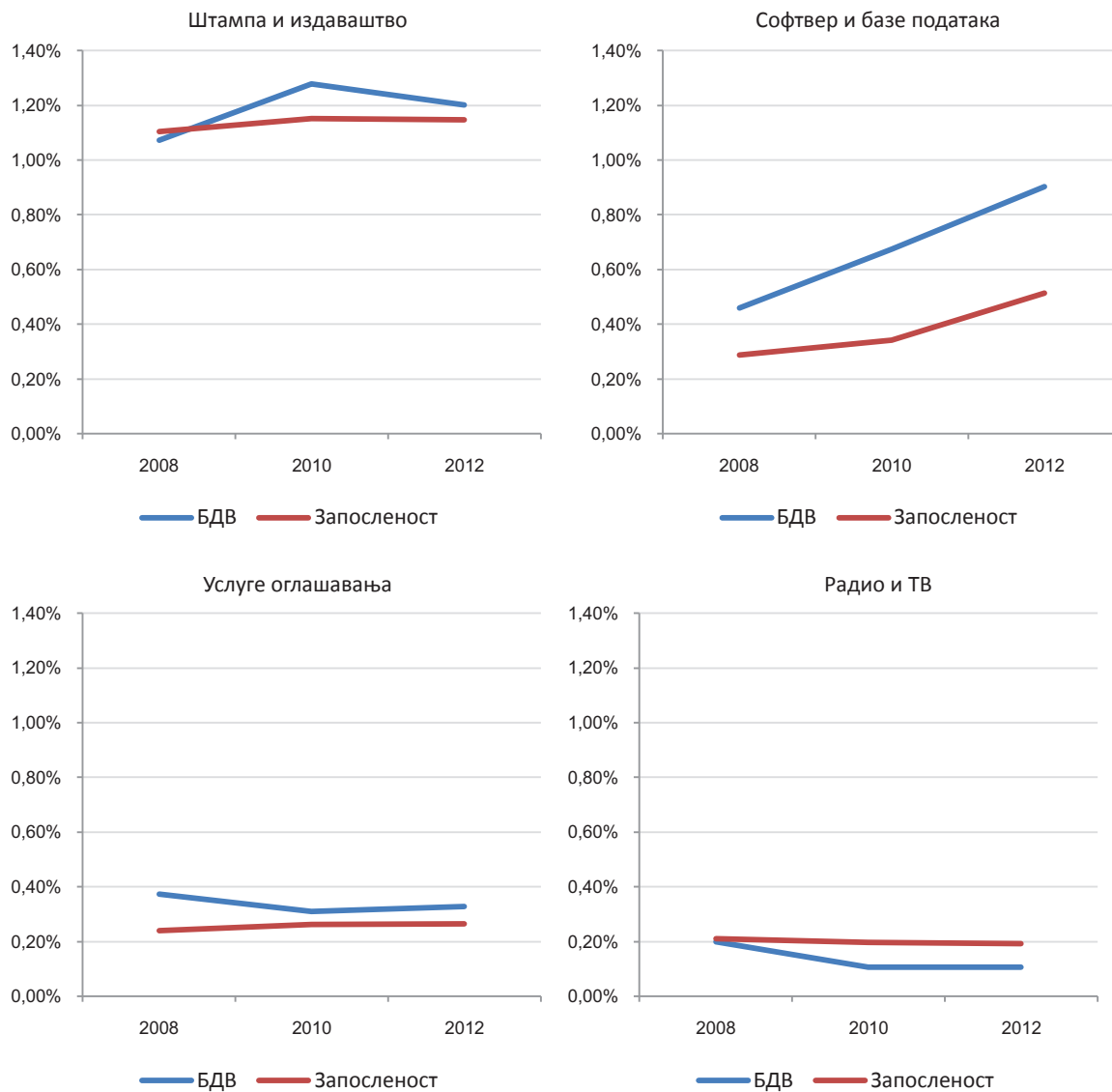
Слика 19: Допринос делатности заснованих на ауторском праву привреди, %

4.5.1 Кључне делатности засноване на ауторском праву

Највећа група у оквиру кључних делатности заснованих на ауторском праву – штампа и издаваштво, била је нешто продуктивнија од привреде у целини. Од 2010. године учешће сектора штампе и издаваштва у БДВ било је веће од његовог учешћа у укупној запослености, али уместо да се тренд раста настави, у последњем извештајном периоду долази до благог смањења овог јаза. Индустрија софтвера и база података бележила је веома оштар раст продуктивности током анализираних периода, при чему је у 2012. години остварила двоструко виши ниво продуктивности у односу на целокупну привреду. Трећа по величини група у оквиру кључних делатности заснованих на ауторском праву у Србији – услуге оглашавања, такође је дала већи допринос стварању БДВ него запослености током посматраног периода. Међутим, подаци показују да је од 2010. године продуктивност услуга оглашавања стагнирала у поређењу са продуктивношћу на нивоу привреде. Радио и ТВ су задржали своје учешће у укупној запослености, али је њихово учешће у БДВ готово преполовљено, тако да је њихова продуктивност на крају периода била дупло мања од продуктивности укупне привреде.

Слика 20: Допринос најзначајнијих кључних делатности заснованих на АП привреди, %

4.5.2 Делатности међузависне са ауторским правом

Иако је поткатегорија која обухвата индустрију рачунара и одговарајуће опреме у 2008. години била на првом месту по величини у групи делатности међузависних са ауторском правом, током посматраног периода забележила је најдрастичнији негативан тренд. Још увек је ефикаснија од укупне српске привреде, али показује знаке губитка ове компаративне предности. Ситуација је потпуно супротна када је реч о групи која обухвата производњу и дистрибуцију ТВ пријемника, радио пријемника и сл., која је задржала своје учешће у укупној запослености, али је повећала учешће у БДВ. На крају, продуктивност индустрије папира се повећала, али углавном захваљујући значајном смањењу броја запослених.

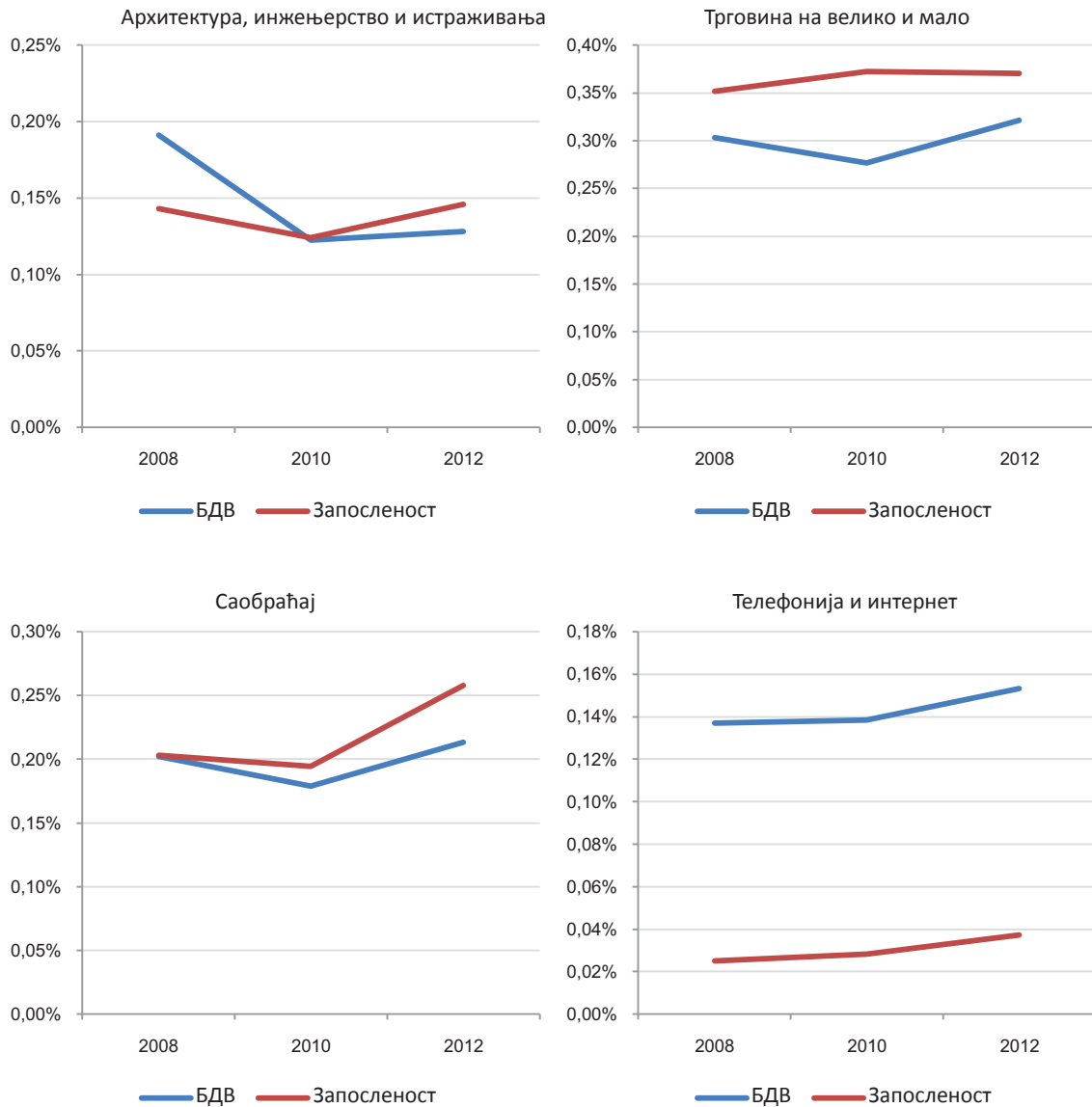
Слика 21: Допринос најзначајнијих делатности међузависних са АП привреди, %

4.5.3 Делатности делимично повезане са ауторским правом и делатности подршке

Делатности подршке састоје се само од три групе. Кретање њихове продуктивности током времена представљено је на слици 22. Трговина на велико и мало изгубила је предност засновану на ефикасности коју је имала на почетку посматраног периода. У периоду од 2010. до 2012. године дошло је до делимичног опоравка. Прве две групе, тј. трговина на велико и мало и саобраћај, повећале су своју продуктивност у 2012. години, иако су оствариле нижи ниво додате вредности по запосленом у односу на привреду Србије у целини. Телефонија и интернет одржали су веома висок ниво продуктивности у поређењу са осталим групама. Изванредна способност ових делатности да стварају четири до пет пута већу додату вредност по запосленом него укупна привреда показала се чак и током кризе.

Слика 22: Допринос делатности делимично повезаних са АП и делатности подршке привреди, %

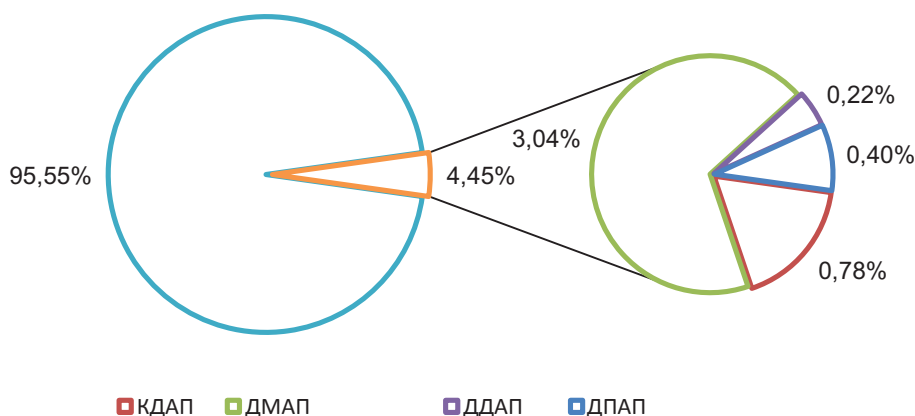
4.6 Спољнотрговинска размена делатности заснованих на ауторском праву

Како је наведено у *WIPO Методолошком водичу*, позиција сектора националне економије повезаног са ауторским правом у погледу његовог учешћа у увозу и извозу једне земље представља индикатор који може одражавати тенденције које би требало посебно размотрити при формулисању економске политике (WIPO, 2003, стр. 4). Прикупљање података о извозу и увозу важно је због тога што се значајан удео производа заштићених ауторским правом (књиге, музички и видео записи и сл.) продаје на регионалним и глобалним тржиштима. Анализа спољне трговине у овом истраживању спроведена је на основу неколико извора статистичких података. У циљу сагледавања учешћа у укупној спољнотрговинској размени најпре смо извршили анализу робне трговине и трговине услугама. Са једне стране, статистички подаци о спољнотрговинској робној размени били су доступни према Класификацији производа по делатностима (CPA), која је у складу са класификацијом NACE Rev. 2. Дакле, учешћа ових делатности у укупном извозу и увозу директно смо израчунали користећи исте факторе ауторског права и у принципу исту структуру обрачуна као код обрачуна додате вредности и запослености. Са друге стране, статистички подаци о међународној трговини услугама не формирају се у складу са NACE класификацијом, како у Србији, тако и свуда у свету. Међутим, статистика платног биланса може се применити у анализи размене услуга.

4.6.1 Спољнотрговинска робна размена

На основу прикупљених статистичких података, РЗС је био у могућности да алоцира извоз и увоз по делатностима у складу са класификацијом CPA 2008 (Класификација производа по делатностима у ЕУ).⁶² Тачније, класификовање производа по делатностима у Србији врши се у складу са методологијом која се примењује у ЕУ (CPA), а чији је референтни оквир класификација NACE. Сваки производ – било да је у питању преносива или непреносива роба – додељује се одређеној делатности према NACE. Стога, подударност између структура класификација CPA и NACE постоји све до четвороцифреног нивоа агрегирања (врсте). Веза између класификација CPA и NACE очигледна је и када је реч о систему кодирања: на свим нивоима агрегирања у оквиру класификације CPA 2008 кодирање прве четири цифре је идентично као код класификације NACE Rev. 2.

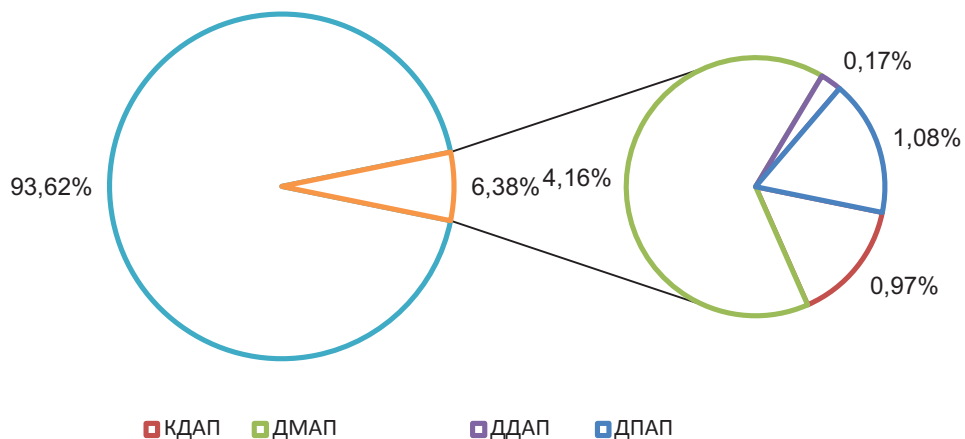
Слика 23: Спољнотрговинска робна размена – учешће ДАП у укупном извозу у 2012. години

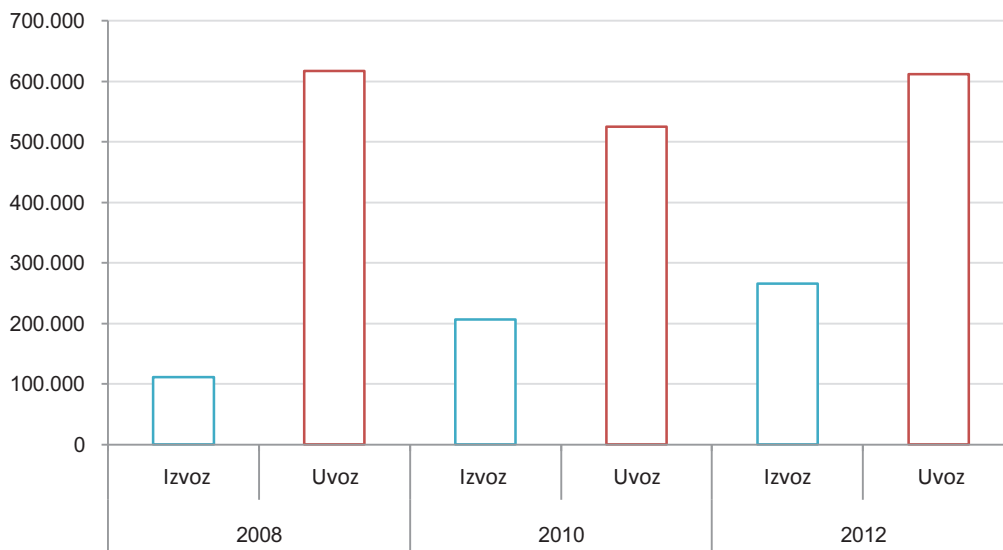
⁶² Основни извор података статистике спољне трговине је царинска декларација, односно Јединствена царинска исправа (ЈЦИ). Царински службеници и овлашћени шпедитери предају целокупну документацију Управи царина у електронској форми. РЗС од Управе царина преузима јединствене царинске декларације припремљене за аутоматску обраду података и даље их статистички контролише и обрађује. Вредност робе у статистици спољне трговине исказана је на основу цена које су постигла предузећа приликом склапања уговора. Све вредности су обрачунате на бази паритета : FOB цене за извоз, CIF цене за увоз (фактурна вредност робе увећана за трошкове транспорта, осигурања и сл. до границе Републике Србије). Подаци о вредности обрачунати су по текућим курсевима, који се примењују за утврђивање царинске основице. Обрачун трошкова транспорта, осигурања, претовара и сл., који се плаћају у инострану валуту, такође је извршен по текућим курсевима.

Учешће ДАП у укупном робном извозу у 2012. години износило је 4,45%. Овај резултат је приближан учешћу ДАП у БДВ, будући да је сектор привреде повезан са ауторским правом допринео стварању 4,61% додате вредности. Учешће ових делатности у робном увозу у 2012. било је знатно веће – 6,34%. Међутим, треба имати у виду да је учешће кључних ДАП у укупном извозу износило само 0,78%, док је њихово учешће у укупном увозу било 0,97%.

Слика 24: Спољнотрговинска робна размена – учешће ДАП у укупном увозу у 2012. години

Слика 25: Спољнотрговинска робна размена ДАП у периоду од 2008-2012. године (у 000 динара)

4.6.2 Спољнотрговинска размена услуга

У свом Годишњем извештају о спољној трговини Народна банка Србије (НБС) објављује податке о спољнотрговинској размени услуга на годишњем нивоу, који су груписани по врсти услуга. НБС је такође обезбедила додатне скупове података за 2008, 2010. и 2012. годину, али није било могуће добити податке по појединачним делатностима НАСЕ класификације пошто информације о услугама нису агрегиране на основу критеријума претежне привредне делатности. Дакле, подаци о спољнотрговинској размени услуга обрачунати су за целокупну привреду.

Ако погледамо конкретне износе у еврима, можемо уочити да је биланс између извоза и увоза услуга повезаних са ауторским правом био негативан у 2008. и 2010. години, али се испоставило да је у 2012. години био изузетно позитиван. Укупан раст учешћа извоза услуга повезаних са ауторским правом првенствено се објашњава чињени-

цом да је дошло до значајног повећања учешћа услуга из области комуникација (компјутерске и информационе). Учешће ових услуга у укупном извозу услуга у 2012. години порасло је на чак 12,13% (за више детаља видети Анекс III).

Највећи позитиван допринос остварен је у области комуникационих услуга, чија је вредност извоза износила 375 милиона евра, док је увоз био 267 милиона евра. У оквиру ове групе, у сегменту компјутерских услуга остварен је суфицит од 72 милиона евра. Учешће услуга за личне и културне потребе и рекреацију такође се двоструко повећало у периоду од 2008. до 2012. године. Најравномернији допринос извозу услуга остварен је по основу накнада за ауторско право и коришћење лиценци, чије се учешће у укупном извозу услуга кретало око 0,04%. У табелама које следе представљени су подаци о извозу и увозу услуга повезаних са АП. Треба напоменути да смо преузели методологију која је коришћена у литванској студији. Када је реч о сектору компјутерских и информационих услуга, као и услугама за личне и културне потребе и рекреацију, примењени фактор ауторског права износио је 1, док је услугама које обухватају накнаде за ауторско право и коришћење лиценци додељен пондер 0,5.

Табела 24: Извоз услуга (у милионима евра)

	Фактор АП	2008.		2010.		2012.	
		Извоз у милионима евра	Удео у укупном извозу, %	Извоз у милионима евра	Удео у укупном извозу, %	Извоз у милионима евра	Удео у укупном извозу, %
Комуникационе услуге	1	178,35	6,51	239,57	8,99	374,91	12,13
Накнаде за ауторско право и коришћење лиценци	0,5	9,35	0,34	14,575	0,55	13,72	0,45
Услуге за личне и културне потребе и рекреацију	1	47,23	1,72	74,65	2,80	90,55	3,50
Укупан извоз услуга		234,93	8,57	328,795	12,34	479,18	16,08

Извор: Народна банка Србије

Табела 25: Увоз услуга (у милионима евра)

	Фактор АП	2008.		2010.		2012.	
		Увоз у милионима евра	Удео у укупном увозу, %	Увоз у милионима евра	Удео у укупном увозу, %	Увоз у милионима евра	Удео у укупном увозу, %
Комуникационе услуге	1	213,24	7,28	215,22	8,10	267,11	9,09
Накнаде за ауторско право и коришћење лиценци	0,5	66,26	2,27	58,715	2,21	68,08	2,32
Услуге за личне и културне потребе и рекреацију	1	50,81	1,74	56,26	2,11	55,56	2,03
Укупан увоз услуга		330,31	11,29	330,195	12,42	390,75	13,44

Извор: Народна банка Србије

У табелама 26 и 27 дат је сумарни преглед вредности извоза и увоза ДАП по годинама и њиховог учешћа у укупном извозу и увозу. У 2012. години делатности засноване на ауторском праву оствариле су укупан извоз од 778,7 милиона евра. Укупна вредност увоза ДАП у 2012. години износила је 1.323 милиона евра. Спољнотрговински биланс делатности заснованих на ауторском праву био је негативан и дефицит је износио 545 милиона евра.

Табела 26: Учешће делатности заснованих на ауторском праву у укупном извозу, %

	2008.		2010.		2012.	
	Извоз у милионима евра	Учешће у укупном извозу, %	Извоз у милионима евра	Учешће у укупном извозу, %	Извоз у милионима евра	Учешће у укупном извозу, %
Извоз робе ДАП	235,7	2,32	327,5	3,25	387,9	3,28
Извоз услуга ДАП	330,3	3,25	330,2	3,28	390,8	3,30
Извоз робе и услуга ДАП	566,0	5,57	657,7	6,53	778,7	6,58
Извоз робе и услуга	10.157,3	100	10.069,6	100	11.829,3	100

Извор: РЗС, НБС и прорачун аутора

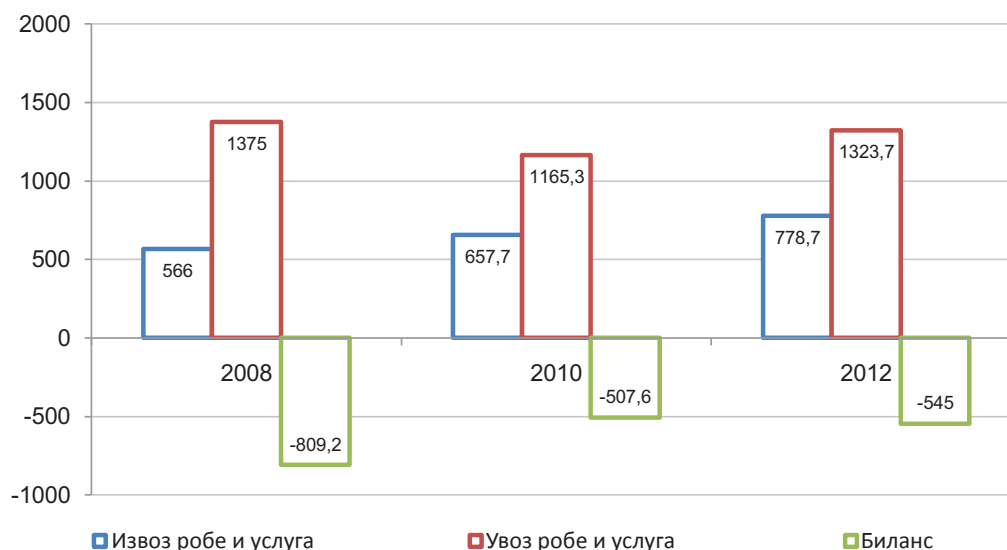
Табела 27: Учешће делатности заснованих на ауторском праву у укупном увозу, %

	2008.		2010.		2012.	
	Учешће у милионима евра	Удео у укупном увозу, %	Учешће у милионима евра	Учешће у укупном увозу, %	Увоз у милионима евра	Учешће у укупном увозу, %
Увоз робе ДАП	1.044,9	5,55	835,1	5,70	933,0	5,44
Увоз услуга ДАП	330,3	1,75	330,2	2,25	390,8	2,28
Увоз робе и услуга ДАП	1.375,2	7,30	1.165,3	7,96	1.323,7	7,72
Увоз робе и услуга	18.843,2	100	14.642,9	100	17.153,3	100

Извор: РЗС, НБС и прорачун аутора

Привреда Србије је више зависна од увоза производа повезаних са ауторским правом него од њиховог извоза. Трговински биланс делатности заснованих на ауторском праву приказан је на слици 26. Иако је током целог периода бележен велики трговински дефицит, Србија је успела да овај дефицит значајно смањи, са преко 800 милиона евра колико је износио у 2008. години, на око 550 милиона евра у 2012. години.

Слика 26: Спољнотрговинска размена делатности заснованих на ауторском праву (у милионима евра)

5. ПРЕГЛЕД КРЕТАЊА У ИЗАБРАНИМ КЉУЧНИМ ДЕЛАТНОСТИМА ЗАСНОВАНИМ НА АУТОРСКОМ ПРАВУ

У овом поглављу описана су најважнија кретања у оквиру изабраних кључних делатности заснованих на ауторском праву, међу којима су штампа и издаваштво, радио и телевизија, кинематографија и видео продукција, музика, позориште и опера, као и индустрија софтвера и база података, а такође су представљени подаци о активностима постојећих организација за колективно остваривање ауторског и сродних права у Србији.

5.1 Штампа и издаваштво

Сектор штампе и издаваштва представља најзначајнију групу у оквиру категорије кључних делатности заснованих на ауторском праву. Ова група обухвата предузећа која се баве штампањем, издавањем и продајом књига, новина и часописа или сличних производа. Предузећа која се баве штампањем имају далеко највећи удео у овој групи, а затим следе издавачка предузећа и предузећа чија је претежна делатност продаја ових производа. У овом делу укратко анализирамо квантитативне податке који се превасходно односе на делатности штампања и издавања.

Табела 28 приказује које делатности у оквиру групе Штампа и издаваштво су повећале, а које смањиле свој допринос привреди. Учешћа делатности Издавање књига (58.11) и Издавање новина (58.13) у БДВ су се смањила, у случају прве делатности са 0,043% у 2008. години на 0,027% у 2012. години, а у случају друге са 0,039% у 2008. години на 0,025% у 2012. години. Остала издавачка делатност (58.19) забележила је сличан пад. Највећи изузетак од овог тренда представља делатност Остало штампање (18.12), која је остварила много бољи учинак у посматраном периоду повећавши своје учешће у БДВ са 0,073%, колико је износило у 2008, на 0,128%, у 2012. години.

Табела 28: Додата вредност по делатностима у групи Штампа и издаваштво, % (кључне делатности)

Шифра	Назив	БДВ 2008.	БДВ 2010.	БДВ 2012.
58.11	Издавање књига	0,043%	0,032%	0,027%
58.13	Издавање новина	0,039%	0,039%	0,025%
58.14	Издавање часописа и периодичних издања	0,022%	0,025%	0,020%
58.19	Остала издавачка делатност	0,010%	0,002%	0,003%
18.11	Штампање новина	0,013%	0,013%	0,005%
18.12	Остало штампање	0,073%	0,128%	0,128%
18.13	Услуге припреме за штампу	0,008%	0,013%	0,010%
47.61	Трговина на мало књигама у специјализованим продавницама	0,007%	0,019%	0,016%
90.03	Уметничко стваралаштво	0,008%	0,008%	0,007%
91.01	Делатност библиотека и архива	0,022%	0,026%	0,024%

Број предузећа која послују у оквиру сектора штампе и издаваштва благо је порастао са 3.312 у 2008. години на 3.349 у 2012. години, док су по појединим делатностима забележена супротна кретања (видети табелу 29). Број предузећа знатно је смањен у неколико делатности: Издавање књига (58.11), Издавање новина (58.11), Остала издавачка делатност (58.19) и Трговина на мало књигама у специјализованим продавницама (47.61). Код свих осталих делатности или није забележен значајан раст броја предузећа или је он благо порастао, односно увећан за свега неколико нових предузећа. Број предузетника се постепено повећавао тако да је са 3.313 у 2008. години порастао на 3.674 у 2012. години.

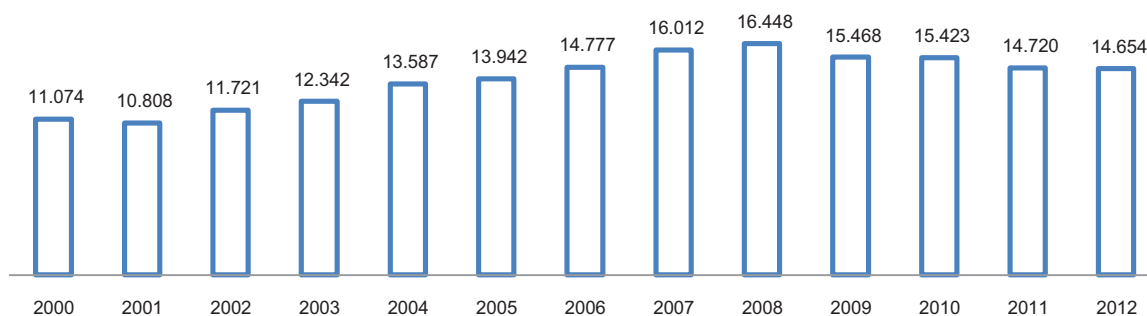
Табела 29: Број предузећа и предузетника у сектору штампе и издаваштва (кључне делатности)

Шифра	Назив	Предузетници			Предузећа		
		2008.	2010.	2012.	2008.	2010.	2012.
58.11	Издавање књига	229	228	228	716	718	658
58.13	Издавање новина	23	19	19	207	218	183
58.14	Издавање часописа и периодичних издања	46	47	56	233	242	241
58.19	Остала издавачка делатност	55	54	52	138	125	115
18.11	Штампање новина	14	10	9	44	37	29
18.12	Остало штампање	1.358	1.418	1.373	789	835	794
18.13	Услуге припреме за штампу	363	425	444	179	184	163
47.61	Трговина на мало књигама у специјализованим продавницама	590	545	493	183	183	160
90.03	Уметничко стваралаштво	8	29	84	197	209	214
91.01	Делатност библиотека и архива	0	0	0	196	203	202

Извор: РЗС

У периоду од 2008. до 2012. године, више од 600 предузећа и 700 предузетника у просеку је годишње издавало око 15.000 наслова књига. Упркос томе, број књига и брошура објављених од стране издавача у Србији за четири године смањен је са 16.448, колико је износио у 2008. години, на 14.654 у 2012. години (односно за 11% у односу на период када је издавање књига достигло свој врхунац). Током посматраног периода око 85% од укупног броја издатих наслова била су прва издања, док су преосталих 15% чинила реиздања.

Слика 27: Укупан број издатих књига (2000-2012)

Извор: Народна библиотека

Табела 30: Књиге издате у Србији (2008-2012)

Година	Укупно	Преводи (укупно)		Књижевна дела		Уџбеници	Књиге за децу
		Број	Учешће	Домаћа	Преводи		
2008.	16.448	-	-	4.702	1.111	2.316	1.222
2009.	15.468	3.514	23%	4.296	1.518	2.224	1.339
2010.	15.423	3.071	20%	4.237	1.136	2.340	1.166
2011.	14.720	3.378	23%	4.316	1.233	2.518	1.089
2012.	14.654	2.813	19%	4.232	1.026	2.289	971

Извор: Народна библиотека

Додатна анализа података о издатим књигама открива да је све више присутан тренд објављивања дела домаћих аутора у односу на преводе. Домаћа издања су доминантна и чине око 80% од укупног броја наслова. Књижевна дела представљају само мали део свих објављених књига. Само око 20% од укупног броја објављених наслова у 2012. години припада овој категорији. Остатак се односи на различита стручна, тј. специјализована издања, издања за децу, приручнике, уџбенике и сличне публикације. Половину објављених књижевних дела чине дела српских аутора, а друга половина припада страним ауторима.

Дистрибуција књига се највећим делом (око 50%) организује и обавља посредством књижара, које у више од половине случајева послују у оквиру различитих издавачких кућа. Књижаре су неравномерно географски распоређене и већина их се налази у великим градовима попут Београда.

Укупан број библиотека нагло је опадао од шездесетих година XX века до 2000. године. У периоду након 2000. године број библиотека је опао у односу на претходни период, али у мањој мери. Са друге стране, број регистрованих корисника библиотека (чланова) повећао се са 1.339.809 у 2010. на 1.369.295 у 2011. години.⁶³ У 2011. години удели националних, високошколских и школских библиотека у укупном броју библиотека износили су 0,08%, 8,1% и 59,6%. У укупном књижном фонду учешће националних библиотека износило је 8,7%, високошколских 13,3%, школских 32,9%, специјалних 7,3% и јавних библиотека 37,8%.⁶⁴ Укупан број серијских публикација у 2010. био је за око 2,7% мањи у односу на претходну годину, у 2009. години за око 6% мањи у односу на 2008. годину, док је у 2008. години овај број порастао за око 14% у односу на 2007. годину.⁶⁵

Табела 31: Структура серијских публикација

Структура серијских публикација	2008.	2009.	2010.
Дневне новине	27%	24%	21%
Периодична издања	63%	67%	64%
Остале серијске публикације	10%	9%	9%

Извор: РЗС

Различите манифестације у области издаваштва и продаје књига су од великог значаја за даљи развој и популаризацију овог сектора. Тренутно је евидентирано око 135 разних манифестација које имају за циљ промовисање књиге и читалаштва.⁶⁶ Неке од њих су веома популарне и дају изузетан допринос повећању свести о значају овог сектора и привлачењу читалачке публике (нпр. Београдски сајам књига, који има традицију дугу скоро 60 година, 2013. године је окупио готово 500 издавача и више од 150.000 посетилаца).

⁶³ РЗС, Статистички годишњак (2012, 2011, 2010, 2009).

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Видети: Завод за проучавање културног развоја, Агенда манифестација Србије, доступно на: www.zaprokul.org.rs/AgendaManifestacija/Search.aspx

5.2 Радио и телевизија

Резултати нашег истраживања показали су да се Радио и телевизија може сврстати у пет најзначајнијих група кључних делатности заснованих на ауторском праву, као и да у погледу створене додате вредности заузима пето место у овој категорији делатности. На основу података из табеле 32 можемо стећи увид у то које делатности у оквиру групе Радио и телевизија су повећале, а које смањиле свој економски допринос. Табела показује да је делатност Производња и емитовање телевизијског програма (60.20) забележила драматичан пад (њено учешће у БДВ привреде се са 0,037% у 2008. години смањило на 0,016% у 2012. години). Код делатности Емитовање радио програма присутан је сличан пад. Међутим, треба имати у виду да је учешће групе Радио и телевизија вероватно потцењено због тога што су поједине ТВ станице регистроване као компаније за кабловске телекомуникације (61.10).

Табела 32: Додата вредност по делатностима у групи Радио и телевизија, % (кључне делатности)

Шифра	Назив	БДВ 2008.	БДВ 2010.	БДВ 2012.
59.11	Производња кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма	0,007%	0,006%	0,006%
60.10	Емитовање радио програма	0,005%	0,001%	0,002%
60.20	Производња и емитовање телевизијског програма	0,037%	0,019%	0,016%

Са друге стране, током последње деценије забележен је раст активности у оквиру ове групе делатности. Укупан број радио и ТВ програма константно се повећавао у посматраном периоду од 2008. до 2012. године, а највећи раст остварен је 2012. године. У 2012. години било је укупно 335 радио и ТВ станица.

Табела 33: ТВ и радио – време емитовања и укупан број ТВ и радио станица

Година	Укупно	Време емитовања (у часовима)		Број станица		Број станица		Програм за националне мањине
		ТВ	Радио	Приватне	Јавне/Остало	ТВ	Радио	
2008.	257	481.937	986.000	-	-	94	163	-
2009.	283	694.439	1.531.373	192	91	96	187	29.441
2010.	285	677.723	1.501.162	194	80	95	190	31.288
2011.	330	792.357	1.752.731	229	101	110	220	26.728
2012.	335	-	1.749.442	243	102	115	220	-

Извор: РЗС

У 2011, 2010. и 2009. години број радио и ТВ станица повећао се у односу на претходне године (код радио-станица повећање у овим годинама износило је 15%, 2% и 14,7%, док је број ТВ станица у истим годинама порастао за 12%, 1% и 2%). Емитовање радио програма у 2011. години повећано је за 15%, а ТВ програма за око 17%, у 2010. години емитовање радио програма смањено је за 2%, односно за око 2% када је реч о ТВ програму, док се у 2009. години време емитовања радио програма повећало за 55%, а ТВ програма за 44%. У 2011. години у укупном броју радио-станица приватне станице су биле заступљене са 70%, јавне са око 26%, а остале са 4%. Слична је била и структура ТВ станица: приватне 70%, јавне 29% и остале око 1%. У 2010. години у укупном броју радио-станица било је 68% приватних станица, око 28% јавних и 4% осталих. Структура ТВ станица такође је слична: приватне 69%, јавне 27% и остале око 4%. У 2009. години у укупном броју радио-станица приватне станице биле су заступљене са 68%, јавне са око 28%, а остале са 4%. Структура ТВ станица била је слична: приватне 68%, јавне 30% и остале око 2%.⁶⁷ Тренутно је регистровано 436 емитера земаљског преноса, док 709 разних оператера има дозволе за кабловско емитовање програма. У оквиру групе за земаљски пренос, 400 емитера има у понуди комплетан програмски садржај, 36 емитера нуди специјализоване програме, а један емитер програме оглашавања и продаје.⁶⁸

⁶⁷ Статистички годишњак (2012, 2011, 2010, 2009), РЗС.

⁶⁸ Регистар дозвола, Републичка агенција за радиодифузију (www.rra.org.rs).

Табела 34: ТВ и радио емитери у Србији

Структура земаљског преноса	Емитери ТВ програма	Емитери радио програма
Национално покривање	5	5
Покрајинско покривање	1	0
Регионално покривање	27	47
Локално покривање	82	269

Извор: Републичка радиодифузна агенција

У периоду од 2009. до 2011. постојало је седам емитера са националном покривеношћу. Међутим, садржај њихових програма одликовао је веома низак ниво програмске разноврсности. Најзаступљенији типови програмских садржаја били су информативни, забавни, серијски и филмски програми.⁶⁹

5.3 Кинематографија и видео продукција

Кинематографија и видео продукција обухвата делатности које се односе на производњу, дистрибуцију и приказивање кинематографских дела. Подаци из табеле 35 указују на то које делатности у оквиру групе Кинематографија и видео продукција су повећале, а које смањиле свој допринос привреди. Производња кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма (59.11) и Дистрибуција кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма (59.13), као кључне делатности у оквиру ове групе, имале су релативно стабилно учешће у БДВ (0,005%) током целокупног периода.

Табела 35: Додата вредност по делатностима у групи Кинематографија и видео продукција, %

Шифра	Назив	БДВ 2008.	БДВ 2010.	БДВ 2012.
59.11	Производња кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма	0,005%	0,005%	0,005%
59.12	Делатности након снимања кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма	0,000%	0,000%	0,000%
59.13	Дистрибуција кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма и ТВ програма	0,005%	0,005%	0,004%
59.14	Делатност приказивања кинематографских дела	0,002%	0,002%	0,002%
77.22	Изнајмљивање видео-касета и компакт дискова	0,000%	0,000%	0,000%
46.43	Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство	0,000%	0,000%	0,001%
47.43	Трговина на мало аудио и видео опремом у спец. продавницама	0,002%	0,003%	0,002%
18.20	Умножавање снимљених записа	0,000%	0,000%	0,000%

Од 2004. године одвијао се процес масовне приватизације кинематографске индустрије. Профитабилност по делатностима веома се разликовала, при чему је најмањи профитни потенцијал имала делатност приказивања кинематографских дела (4,6%), док је делатност дистрибуције кинематографских дела остварила највећу профитабилност (18,64%).⁷⁰ У 2013. години структуру тржишта кинематографске индустрије чинило је 341 активно предузеће, међу којима су 273 предузећа за кинематографску и видео продукцију, 50 за дистрибуцију и 33 независна предузећа за приказивање филмова (око 126 биоскопских сала).⁷¹ Највећи број ових предузећа концентрисан је у Београду (око 90%).

⁶⁹ Упоредна анализа заступљености програмских садржаја за период од 2009. до 2011. године, Републичка радиодифузна агенција, доступна на: http://www.rra.org.rs/uploads/useruploads/PDF/1199-Uperedna_analiza_Zanrovi_29_oktob.pdf.

⁷⁰ Микић, Х., Културне индустрије и културна разноликост у Србији, Едиција ЕКСПЕРТИЗЕ 1(2013), Група за креативну економију, Београд, доступно на www.kreativnaekonomija.net/wp-content/uploads/2012/08/Kulturne-industrije-i-raznolikost-kulturnih-izraza.pdf.

⁷¹ Ibid.

Генерално гледано, Србија припада земљама са малом кинематографском продукцијом.⁷² Тржиште производње кинематографских дела подељено је на седам подсегмената: производња дугометражних филмова, производња анимираних филмова, производња документарних и експерименталних филмова, услуге продукције за клијенте у кинематографској индустрији, производња визуелних филмских ефекта, продукција ТВ филмова и продукција реклама и аудио-визуелних садржаја. Ако посматрамо укупну кинематографску продукцију у периоду од 2008. до 2012. године, можемо уочити да она није имала константан учинак, али и да је свој врхунац достигла 2012. године када је произведено највише филмова, претежно дугометражних, краткометражних и документарних. У 2012. години снимљено је 85 филмова различитог жанра. У 2011. и 2012. години снимљено је по 29 дугометражних филмова, што је мање у односу на 2010. годину (35 дугометражних филмова), али више у поређењу са 2008. и 2009. годином. Филмови средњег метра били су без сумње недовољно заступљени у кинематографској продукцији у посматраном периоду. Са друге стране, број снимљених краткометражних филмова се повећао. Продукција краткометражних филмова била је на врхунцу 2012. године, када је снимљено 39 краткометражних филмова. Током овог периода краткометражни документарни филмови били су најпопуларнија категорија код већине продуцентата филмова кратког метра.

Већина дугометражних филмова снимљена је комплетно у домаћој продукцији, док су филмови снимљени у већинској српској копродукцији били заступљенији од филмова снимљених у мањинској српској копродукцији. Број увезених филмова био је готово исти у 2012. и 2011. години.⁷³ Што се тиче структуре увезених филмова, најпопуларнији су били амерички и европски филмови, док је број филмова увезених из других земаља занемарљив.

Табела 36: Број филмова по категоријама

Категорија филмова	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Дугометражни играни	15	18	21	17	18
Дугометражни играни документарни	2	5	14	12	11
Дугометражни анимирани	0	1	0	0	0
Средњеметражни	2	1	0	2	2
Средњеметражни документарни	9	3	8	8	6
Краткометражни играни	13	7	8	12	18
Краткометражни документарни	18	16	10	9	13
Краткометражни анимирани	6	9	5	8	8
Експериментални	10	2	4	5	9
Укупно	75	62	70	64	85

Извор: Филмски центар Србије

Број биоскопа смањен је у периоду од 1968. (када је било укупно 679 биоскопа) до 2011. године.⁷⁴ Што се тиче посматраног периода, у 2010. години број биоскопа се повећао у односу на 2008. Међутим, само мањи број од укупног броја регистрованих биоскопа приказивао је представе. На пример, у 2011. години само 74 биоскопа је стално радило,⁷⁵ док је у 2012. години представе приказивало 88 биоскопа. Главни проблем је застарела и/или неисправна опрема. Број седишта је благо растао у периоду од 2008. до 2010. године, након чега је незнатно опао.

⁷² Ibid.

⁷³ Ранковић, Р., Кинематографија у Србији, 2012, Преглед РС 4 (2012).

⁷⁴ Биоскопи у Србији, (2013), Завод за проучавање културног развоја, доступно на <http://zaprokul.org.rs/wp-content/uploads/2015/01/bioskopi-u-srbiji.pdf>.

⁷⁵ РСЗ, Статистички годишњак 2012.

Табела 37: Број биоскопа и седишта

Број биоскопа и седишта	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Број биоскопа	101	117	126	124	576
Стални са једном салом/екраном	89	103	109	108	63
Стални са више сала/екрана	-	12	15	15	13
Покретни	-	2	2	1	0
Сале/екрани	124	159	163	162	117
Број седишта	44.782	46.509	51.580	50.853	39.721

Извор: РЗС и Филмски центар Србије

Око 85% биоскопа функционише као део других организација и институција (најчешће у саставу локалних домова културе) и само 15% њих су регистровани као правна лица чија је претежна делатност приказивање филмова.⁷⁶ Већина је остала активна од самог оснивања. Број дистрибуираних дугометражних филмова свих жанрова повећао се у посматраном периоду, као и број биоскопских представа. У структури приказаних филмова најзаступљенији су били играни и анимирани филмови, док су документарни филмови на трећем месту. Око 80% приказаних филмова било је америчког порекла, а 20% приказаних филмова чинили су европски и домаћи филмови.⁷⁷

Табела 38: Број приказаних филмова

Приказани филмови	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Укупан број приказаних филмова	-	5.658	5.423	5.824	-
Домаћи филмови	-	668	670	876	-
Страни филмови	-	4.990	4.753	4.948	-
Број представа	48.828	52.014	63.549	75.524	-
Домаћи филмови	8.671	6.705	4.605	10.481	-
Страни филмови	40.157	45.309	58.944	58.944	-

Извор: РЗС

Посећеност биоскопа смањивала се током деценија. У 1990. години просечан број посетилаца на 1000 становника износио је 843, док се у 2009. години овај однос смањио на 233 посетиоца на 1000 становника, што значи да је 1990. године око 84% становника бар једном годишње ишло у биоскоп, док је у 2009. години овај проценат смањен на 23%.⁷⁸ Ипак морамо нагласити да је током последњих неколико година број посетилаца биоскопа у порасту. Због своје малобројности, српски филмови не привлаче велики број гледалаца у поређењу са америчким или европским филмовима. Међутим, домаћи филмови могу стећи изузетну популарност код српске публике, што се показало у 2011. и 2012. години, када је неколико српских филмова оборило рекорде гледаности.

⁷⁶ Видети извор: Mikić, H., Rikalo M., "Film market in Serbia: development challenges and solutions" Paper presented at 9th Annual International Conference on Communication and Mass Media, Institute for Education and Research, Athens, Greece, 16-19 May 2011, доступан на <http://www.kreativnaekonomija.net/wp-content/uploads/2012/08/Hristina-Mikic-Mirjana-Rikalo-Film-market-in-Serbia-11.pdf>.

⁷⁷ Микић (2013).

⁷⁸ Ibid.

Табела 39: Биоскопи у Србији

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Број посетилаца	1.457.000	1.569.666	1.945.992	2.376.329	2.369.379
Домаћи филмови	328.000	247.612	178.117	669.121	463.315
Страни филмови	1.129.000	1.322.054	1.767.875	1.707.208	1.906.564
Посетиоци на 1000 становника	208	233	283	347	-
Бруто приход од продатих улазница	328.823.033	355.728.724	522.428.504	673.076.208	748.668.650
Просечна цена улазнице	-	210	271	285	-

Извор: РЗС и Филмски центар Србије

Већи биоскопски комплекси са различитим додатним садржајима (у склопу великих шопинг молова) више привлаче посетиоце него већина малих локалних биоскопа и може се рећи да их у великој мери потискују. На пример, највећи међу овом врстом биоскопа у Србији посетило је више од 50% биоскопских посетилаца регистрованих у 2012. години.⁷⁹ Мултиплекс биоскопи имају највеће тржишно учешће и најразвијенију техничку и технолошку опрему за приказивање савремених филмова. Такође је очигледно да су растућа популарност аудио-визуелних система кућних биоскопа и доступност филмова преко интернета, одсуство навике за одласком у биоскоп, висок ниво пиратерије и присуство интернет и видео клубова, утицали на опредељење великог броја људи да филмове гледа код куће.

Последњих неколико година појавиле су се компаније које обављају више од једне делатности (кинематографска и видео продукција, радио и ТВ делатности, објављивање и умножавање аудио записа). Приметно је да се све већи број продукцијских компанија окреће производњи реклама и комерцијалних аудио-визуелних садржаја (нпр. музичких видео спотова). Са друге стране, ТВ продукција такође бележи значајан узлазни тренд.

5.4 Музика и позориште

2.4.1 Музика

Републички завод за статистику не поседује свеобухватне и прецизне статистичке податке о активностима музичких издавача, што ограничава обухват анализе која ће бити представљена у овом делу. Од 2009. до 2012. године у Србији је издато више од 1.800 музичких албума. У периоду од 2009. до 2012. године забележени су претежно негативни трендови у музичкој продукцији, будући да се током посматраног периода број издања смањивао. Укупан број албума објављених у 2012. години био је дупло мањи у односу на број издања у 2009. години. Скоро 80% објављених музичких записа чинила су издања популарне музике. Дела српских аутора обухватају 85% од укупног броја објављених музичких записа.

Табела 40: Музички издавачи и издати записи

Година	Број музичких издавача		Број објављених записа	Врста музике		Порекло	
	Укупно	Домаћи		Класична	Популарна	Домаће	Страно
2008.	-	-	-	-	-	-	-
2009.	71	95%	612	30	582	466	84
2010.	68	94%	521	25	496	434	37
2011.	69	95%	478	57	421	396	74
2012.	65	95%	359	34	325	275	48

Извор: Сокој, ОФПС, Агенција за привредне регистре, Х. Микић (2013)⁸⁰

⁷⁹ Микић, Х., Рикало, М. (2011).

⁸⁰ Културне индустрије и разноликост културних израза у Србији (2013), Х.Михић, Едиција ЕКСПЕРТИЗЕ 1 (2013), Група за креативну економију, Београд, доступно на <http://www.kreativnaekonomija.net/wp-content/uploads/2012/08/Kulturne-industrije-i-raznolikost-kulturnih-izraza.pdf>

У 2012. години Организација произвођача фонограма Србије (ОФПС), организација за колективно остваривање права произвођача фонограма, заступала је 56 музичких издавача из Србије и пет иностраних организација за колективно остваривање права које су у свом репертоару имале два милиона страних музичких записа.⁸¹ Поред тога, ОФПС је представљао око 9.000 домаћих аутора (композитора, аутора текста, аранжера итд.). Организација музичких аутора Србије (Сокој), која штити права аутора музике и носилаца сродних права, у 2012. години је, по основу њихових пуномоћја, заступала 8.148 домаћих аутора и носилаца ауторских права и 33.711 иностраних аутора и носилаца ауторских права из 58 организација, на основу закључених уговора са иностраним ауторским друштвима.⁸²

У 2012. години Сокој је различитим правним лицима издао 18.359 дозвола за јавно коришћење музичких дела.⁸³ Имајући у виду да једно правно лице може поседовати више објеката у којима се користи репертоар Сокоја, Сокој прикупља накнаде од између 25.000 и 35.000 објеката. Поред тога, у 2012. години Сокој је издао 698 дозвола за јавно коришћење музичких дела за потребе разних јавних извођења музике и регистровао 383 емитера (ТВ и радио станице), 85 кабловских емитера и 81 увозника опреме за умножавање музике, док је преостали део корисника који користе музичка дела у својим објектима сврстан у класу „јавно саопштавање музичких дела“.⁸⁴ У 2012. години просечна остварена тантијема домаћих аутора и носилаца права интерпретатора износила је 22.696 динара, упркос чињеници да је евидентирано 2.498.189 коришћења музичких дела.

Табела 41: Број забележених коришћења музичких дела

Категорија	Број забележених коришћења музичких дела
Емитовање на радију	2.047.145
Емитовање на ТВ	428.071
Концерти класичне музике	479
Концерти популарне музике	3.258
Ресторани са музиком уживо	3.048
Остали јавни догађаји	1.711
Коришћење музичких дела на интернету	14.477
Укупно	2.498.189

Извор: Годишњи извештај Сокоја за 2012. годину

Према подацима ОФПС број корисника фонограма у 2010. години драстично се повећао у односу на 2008. годину, да би у 2012. години ипак забележио благи пад. ОФПС је у 2012. години имао 65 чланова, у 2011. њихов број износио је 60, док је у 2010. години било укупно 58 регистрованих чланова.

Табела 42: Корисници фонограма

Година	Корисници фонограма			Укупно
	Емитовање	Реемитовање	Јавно саопштавање	
2008.	367	15	7.993	8.375
2010.	345	45	12.471	12.861
2012.	380	50	11.917	12.347

Извор: ОФПС

81 Према подацима добијеним од ОФПС.

82 Годишњи извештај Сокоја за 2012. годину, доступан на http://sokoj.rs/repository/CMS/13_annual_report/annual-report-2012.pdf.

83 Подаци добијени од Сокоја.

84 Сокој нема податке о броју корисника музичких дела за 2008. и 2010. годину пошто их евидентира кумулативно.

Главни проблем са којим су Сокој и ОФПС суочени у процесу наплате накнада је немогућност остваривања прихода по основу наплате накнада од највећих јавних сервиса, који нарочито не извршавају своје обавезе прописане Законом о ауторском и сродним правима и против којих се и даље воде судски поступци. Тренутно је регистровано око 137 разних музичких манифестација (фестивали, концерти, такмичења), као и 100 позоришних и сценских манифестација.⁸⁵

5.4.2 Позориште

Када је у питању позоришна делатност, у посматраном периоду присутни су негативни трендови. У 2011. години број позоришта смањено се у односу на 2008. годину, на сценама професионалних позоришта изведено је мање представа и посећеност је опала.

Табела 43: Позоришта у Србији

Позоришта	2008/07.*	2009/08.	2010/09.	2011/10.	2012/11.
Број позоришта (професионална, аматерска и дечја)	105	99	82	82	-
Седишта и места за стајање (професионална позоришта)	13.570	12.870	11.774	14.459	-
Представе	7.755	7.268*	6.536	6.538	-
Посетиоци, у хиљадама	1.620	1.454	1.409	1.413	-

Извор: РЗС *укључујући и турнеје по иностранству

У сезони 2009/10. број позоришта (професионалних, аматерских и дечјих) смањен је за око 17% у односу на претходну сезону, а у сезони 2008/09. за око 6% у односу на претходну сезону. У сезони 2009/10. број изведених представа био је мањи за 11%, а број посетилаца за преко 3% у односу на сезону 2008/09, док су ови подаци за сезону 2007/08 у поређењу са претходном сезоном износили 6,3%, односно 10%.

5.5 Индустрија софтвера

У 2011. години у Србији је било регистровано 544 предузећа за производњу софтвера, што је представљало 32% од укупног броја предузећа која послују у оквиру ИТ сектора.⁸⁶ Што се тиче величине предузећа, најзаступљенија су микро предузећа за која се може рећи да имају доминанту улогу у индустрији софтвера у Србији. У 2011. години забележен је изнадпросечан раст броја запослених у софтверској индустрији, тако да је број запослених износио 5.871, што је чинило 39,5% од укупног броја запослених у ИТ сектору. Највећи број запослених припадао је сегменту микро предузећа (39,6%), а затим следе мала (28,1%) и средња предузећа (22,7%).⁸⁷ У великим предузећима било је запослено најмање људи (9,7%). У сегменту малих и средњих предузећа (МСП) у оквиру индустрије софтвера регистрован је значајан број запослених (2.908), док више од 38,5% запослених у овом сегменту ради у подсектору ИТ услуга. Просечан број запослених у сегменту МСП предузећа износио је 26,7, што је готово троструко више од просека у ИТ сектору (8,6).

Када је реч о структури тржишта апликативног софтвера у Србији, подаци говоре да је оно у 2011. години достигло вредност од 31 милион евра. Пословне апликације (ERP, SCM и рачуноводствени софтвер) имале су највећи удео који је износио 52,9%, а затим следе колаборативне апликације (DM, CMS, CRM, BI, портали, web) са тржишним уделом од 28,2%.⁸⁸ Локални произвођачи софтвера остварили су доминантно учешће на тржишту рачуноводственог софтвера и ERP софтвера у Србији, пре свега захваљујући својој флексибилности у погледу развоја софтверских апликација прилагођених потребама корисника. Велики број предузећа (нарочито из групе МСП) определили

⁸⁵ Агенда манифестација, доступна на <http://zaprokul.org.rs/AgendaManifestacija/Search.aspx>.

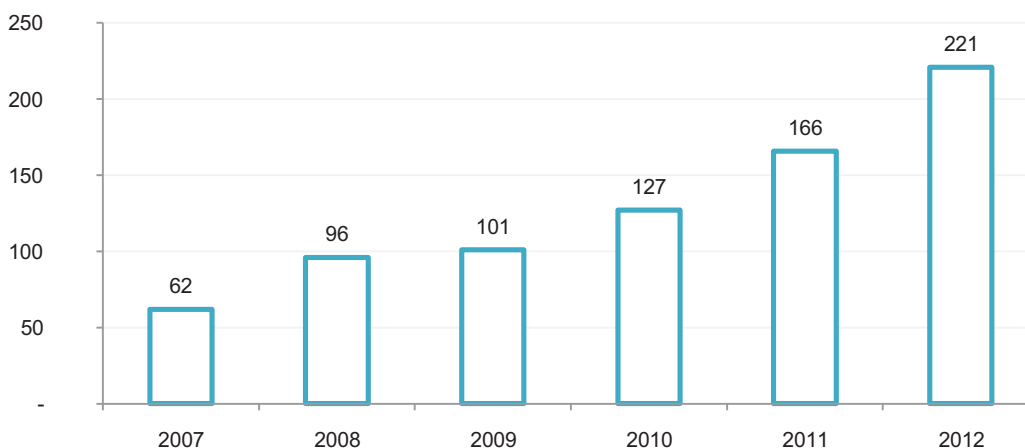
⁸⁶ Matijević, M., M. Šolaja, "ICT in Serbia at a Glance", January, 2013.

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ Ibid.

се за развој и испоручивање прилагођених софтверских решења. Остале пословне апликације (e-bus mobility, office) имале су учешће од 12%, док су апликације намењене инжењерима чиниле 6,9% од укупног тржишта производа софтверске индустрије у 2011. години. У 2012. години индустрија софтвера у Србији остварила је укупан приход од више од 220 милиона евра, а профит и вредност нето активе софтверске индустрије у Србији наставили су да расту упркос економској кризи.

Слика 28: Извоз компјутерских услуга, у милионима евра

Извор: Народна банка Србије

Што се тиче географске распрострањености софтверских фирми у Србији, већина их се налази у Београду, Нишу и Новом Саду. Софтверске фирме успеле су да остваре стабилно присуство на иностраним тржиштима захваљујући промоцији својих решења, али и својој способности да пруже тзв. „аутсорсинг“ услуге највишег квалитета и развију партнерства са ИТ компанијама широм света. Дакле, Србија је постала веома интересантна алтернативна локација за развој софистицираног софтвера. Поред тога, неколико стотина независних програмера из Србије регистровано је на познатим глобалним платформама за рад путем интернета као што су *Elance* и *ODesk*, које обезбеђују хонорарне послове за ИТ стручњаке и програмере у областима као што су web програмирање, развој софтвера, умрежавање и развој информационих система.⁸⁹ Ови стручњаци, који испоручују (извозе) своје услуге страним клијентима, нису обухваћени званичном статистику у Србији тако да се њихов допринос српској привреди у погледу стварања додате вредности, запослености и спољнотрговинске размене не може прецизно утврдити. Осим тога, неколико стотина фирми регистровано је на поменутиим платформама.

5.6 Организације за колективно остваривање ауторског и сродних права

Као што је већ поменуто у другом поглављу, Закон о ауторском и сродним правима прописује да се колективно остваривање ауторских и сродних права врши путем организација за колективно остваривање ауторског и сродних права. Завод за интелектуалну својину, као посебна организација у систему управе Републике Србије у чијој су надлежности послови који се односе на право интелектуалне својине, издаје дозволе и врши надзор над радом организација за колективно остваривање ауторског и сродних права.⁹⁰

5.6.1 Сокој

Организација музичких аутора Србије (Сокој) основана је 1950. године. Најстарија је и донедавно једина организација за колективно остваривање заштите ауторских музичких и сродних права. Сокој је непрофитна организација којој су поверена одређена јавна овлашћења у циљу заштите права аутора музике, аутора текста, аутора аранжмана музике и

⁸⁹ Подаци добијени на основу претраживања података на сајтовима www.elance.com и www.odesk.com.

⁹⁰ Најављено је оснивање нове организације за остваривање ауторског и сродних права (у току је оснивање организације која ће представљати издаваче).

других носилаца ауторских права на музичким делима свих жанрова. Своју делатност Сокој обавља на основу Закона о ауторском и сродним правима (*Службени лист Србије и Црне Горе*, број 61/04) и одговарајуће дозволе која је у складу са Законом добијена од Завода за интелектуалну својину Републике Србије. Са једне стране, Сокој издаје дозволе за јавно извођење и емитовање заштићених музичких дела, док са друге стране убире одговарајуће ауторске накнаде од корисника тих дела, а затим расподељује и исплаћује прикупљене накнаде ауторима и другим носиоцима ауторских права у земљи и иностранству. Сокој заступа, по основу пуномоћја, преко 9.000 домаћих аутора и носилаца ауторских права и више од 2.000.000 иностраних аутора на основу око 100 билатералних уговора закључених са иностраним ауторским друштвима. Сокој је закључио 58 уговора о међусобном заступању на бази реципроцитета по основу права јавног извођења музичких дела, као и 40 уговора по основу права механичке репродукције.

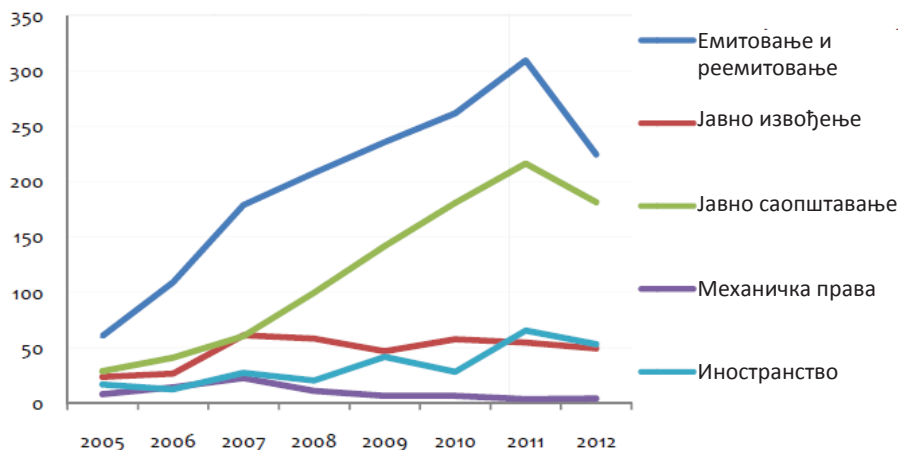
Слика 29: Приходи и трошкови Сокоја, у милионима RSD

Извор: Годишњи извештај Сокоја за 2012. годину

Као што је приказано на слици 29, у периоду од 2005. до 2011. године забележен је раст прихода Сокоја, док је у 2012. години он значајно опао. Наиме, у 2012. години укупан приход ове организације износио је 549,1 милиона динара и био је за 21,9% нижи у односу на приход из 2011. године, што значи да је реализовано само 60,88% прихода из Годишњег плана за 2012. годину. У 2012. години приход Сокоја био је нижи него у 2010. години, али ипак виши у односу приход остварен 2008. године. Просечна стопа реализације наплате износила је 40,19%.

Слика 30: Приходи Сокоја по тарифним класама (2005-2012)

Извор: Сокој

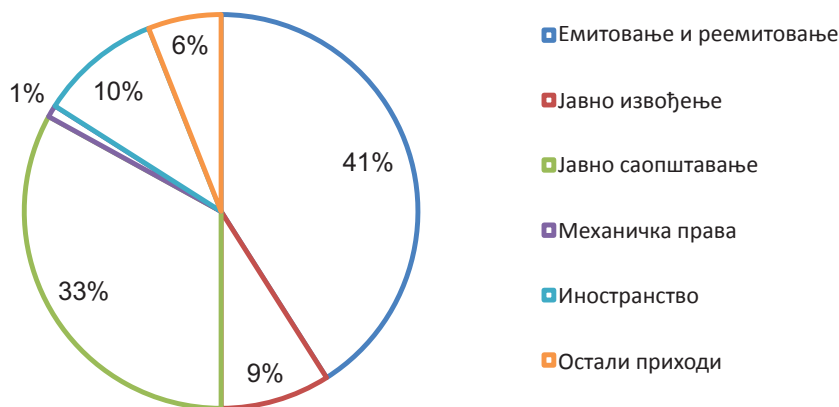
Када је реч о приходима оствареним по тарифним класама, пад прихода присутан је у класи „емитовање“, а нарочито у поткласи „концерти класичне музике“, док су се приходи у поткласи „кабловско емитовање“ повећали. Приходи из иностранства који се остварују по основу уплата од стране 40 иностраних организација такође су опали у 2012. години. Приходи од механичких права забележили су раст.

Многобројни фактори утицали су на драстичан пад прихода у 2012. години. Као прво, Сокој је 2012. године први пут потписао споразуме о Јединственој тарифи накнада са бројним репрезентативним удружењима корисника. То је изазвало велико незадовољство међу корисницима, а затим је уследио организован бојкот плаћања накнада. У циљу решавања проблема Сокој је предложио да се започну преговори о попустима. Након преговора, који су трајали неколико месеци, промењени су протоколи о тарифама накнада и одобрени разни попусти за кориснике, сваки од њих под одређеним условима. Што је најважније, уведен је временски рок за плаћање накнада. Споразуми су формулисани и закључени током лета, али у међувремену Сокој није издавао фактуре. Попуст и одлагање обрачуна накнада за кориснике у првој половини 2012. године, као и значајне измене у технологији наплате које је Сокој увео током лета, ублажили су пад прихода у 2012. години.

Као друго, притисак који је створен након усвајања Закона о изменама и допунама Закона о ауторском и сродним правима из 2012. године такође је утицао на смањење прихода. Овим Законом прописано је да су занатске радње (самосталне и производне) ослобођене плаћања накнаде за јавно саопштавање музичких дела. Максималан износ накнаде за јавно саопштавање музичких дела у комерцијалним пословним просторијама (хотели, ресторани, продајни објекти и сл.) одређује се у односу на износ минималне зараде без пореза и доприноса, а корисници су класификовани по удружењима корисника. Накнада за јавно саопштавање истовремено се исплаћује ауторима и носиоцима сродних права према пропорцијама – 50% ауторима и 50% извођачима и произвођачима фонограма – што значи да је сада равномерно подељена. Износ посебне накнаде која се плаћа по основу дистрибуирања умножених примерака музичког дела такође је ограничен и креће се од 1% до 3% продајне цене уређаја или носача. Поред наведених промена, лобирање за измену важећег Закона започело је већ на старту 2012. године и велики број корисника очекивао је да ће се испунити обећања појединих политичара о укидању обавезе плаћања накнада за коришћење музичких дела, што је такође утицало на пад наплате.

Најзад, вишегодишњи проблем са српским националним сервисом РТС још увек није решен. Наиме, српски национални емитер РТС није плаћао накнаде, упорно одбијајући да испуни своје законске обавезе. Ово систематско одбијање РТС да плати ауторске накнаде имало је велики утицај на смањење прихода Сокоја.

Слика 31: Структура прихода Сокоја у 2012. години

Извор: Сокој

У структури прихода у 2012. години највеће учешће и даље имају приходи од наплате накнада по основу емитовања музичких дела: смањен је приход од телевизијског и радио емитовања и јавног саопштавања, а повећан приход од кабловског емитовања. У 2012. години забележен је пад прихода Сокоја од производње и дистрибуције носача звука и/или слике (механичка права) у којима учествује пет музичких издавача (РДУ РТС ПГП, CITY RECORDS, Б92, Гранд продукција и POWER MUSIC LABEL), будући да је објављено укупно 898 музичких издања.⁹¹

⁹¹ Годишњи извештај Организације музичких аутора Србије за 2012. годину, доступан на http://sokoj.rs/repository/CMS/13_annual_report/annual-report-2012.pdf

Трошкови Сокоја порасли су у периоду од 2005. до 2010. године, што је првенствено последица повећаног броја судских поступака против корисника који нису испунили своје финансијске обавезе за коришћење ауторских дела. Међутим, трошкови Сокоја смањени су 2011. године, а затим поново 2012. године. У 2012. години укупан износ трошкова од 179,3 милиона динара био је приближан износу из 2011. године (98,2% у односу на 2011. годину). Учешће трошкова у укупном приходу у 2012. години износило је 32,64%. Укупан фонд за расподелу по основу права извођења у 2012. години био је мањи услед пада прихода и износио је 360,6 милиона динара. Укупан приход по основу механичких права у 2012. години у износу од 4,2 милиона динара, по одбитку административних трошкова од 10%, распоређен је на 1.574 домаћа аутора и носиоца права и 31 уговорно друштво. Приходи из иностранства износили су 53,2 милиона динара. На основу извештаја и уплата од стране иностраних ауторских друштава можемо видети да је 21,6 милиона динара остварених од наплате накнада за кабловско реемитовање наших канала у иностранству расподељено путем Фонда за остваривање права интерпретатора, док је преостали износ од 28,4 милиона динара, по одбитку 10% трошкова који су остали непромењени, исплаћен ауторима и носиоцима права.

5.6.2 Организација за колективно остваривање права интерпретатора – ПИ („Права интерпретатора“)

Организација за колективно остваривање права интерпретатора, регистрована као организација за колективно остваривање ауторског и сродних права на основу дозволе коју је 2007. године издао Завод за интелектуалну својину (обновљена 2012. године), овлашћена је да обавља следеће активности:

- наплата и расподела правичне накнаде извођачима по основу емитовања, реемитовања, јавног извођења и саопштавања интерпретација са снимака издатих на носачима звука;
- наплата и расподела накнаде извођачима по основу интерактивног чињења интерпретација доступним јавности жичним или бежичним путем;
- наплата и расподела накнаде по основу увоза, односно продаје техничких уређаја и празних носача звука и слике за које се оправдано може претпоставити да ће бити коришћени за умножавање интерпретација за личне некомерцијалне потребе; и
- заштита права иностраних интерпретатора и интерпретатора из Србије у иностранству на основу закључених билатералних уговора са иностраним организацијама за колективно остваривање права интерпретатора.

Организација за колективно остваривање права интерпретатора наплату накнаде од корисника не врши сама, већ за њен рачун то чини Сокој (посебне накнаде од 2012. године, а накнаде за јавно саопштавање од 2014. године) и ОФПС (обједињене накнаде за емитовање и реемитовање од 2011. године и накнаде по основу јавног саопштавања од 2011. до 2014. године). Дакле, Сокој и ОФПС исплаћују одговарајући износ наплаћених накнада по основу извођења ПИ, који затим прикупљене приходе расподељује интерпретаторима. Обрачун појединачних накнада врши се у складу са Планом расподеле који се утврђује искључиво на основу листе коришћених интерпретација подељене по корисницима. У 2008. години ПИ је имао 380 чланова, у 2010. години 500 чланова, док је у 2012. години укупан број чланова износио 830. Тренутно ПИ има око 1.100 чланова и заступа права готово 15.000 интерпретатора. Треба нагласити да чланство није обавезно и да интерпретатори могу остваривати своја права посредством ПИ и ако нису чланови.⁹² ПИ штити права више од 100.000 интерпретација, што значи да поседује комплетне податке о овом броју интерпретација (песама), као и пуномоћје интерпретатора да заступа њихова одговарајућа права.

Од 2005. до 2010. године није било могуће остварити правичну накнаду за јавно саопштавање, емитовање, кабловско реемитовање, позајмљивање или давање у закуп примерака интерпретација (накнада за интерпретаторе).⁹³ Одсуство наплате накнада за кабловско реемитовање у Србији, могло би се, на пример, објаснити чињеницом да се накнада по основу кабловског реемитовања убира заједно са накнадом за емитовање и јавно саопштавање. Када је реч о умножавању интерпретација за личне, некомерцијалне потребе, у периоду од 2005. до 2008.

⁹² ПИ такође процењује да је међу њима и око 100 увозника компакт дискова.

⁹³ Видети: Performers' Rights in International and European Legislation: Situation and Elements for Improvement (2013), AEPO ARTIS.

године није забележен ниједан захтев за остваривањем накнаде нити сама наплата, док су 2009. и 2010. године регистровани бруто износи од 68.200 евра и 29.100 евра (без ПДВ). У 2008. години ПИ није исплаћивао накнаде интерпретаторима, док је у 2010. години расподељено укупно 2,4 милиона динара, а у 2012. години 74 милиона динара.⁹⁴ У 2009. и 2010. години ПИ је интерпретаторима исплаћивао само посебну накнаду, тј. накнаду од увоза и продаје празних компакт дискова, фотографских апарата и апарата за фотокопирање. Један од разлога за овакво стање ствари био је нерешен однос између ПИ и ОФПС. Значајно повећање износа накнада исплаћених интерпретаторима у 2012. години директна је последица јасног дефинисања односа између ПИ и ОФПС. Поред тога, одсуство исплаћивања правичних накнада интерпретаторима у анализираном периоду такође се може објаснити чињеницом да су многа од претходно наведених права тек недавно постала део националног законодавства и да убирање накнада по основу њих још није почело.

5.6.3 Организација произвођача фонограма Србије (ОФПС)

Организација произвођача фонограма Србије, основана 2002. године, је колективна организација која се бави заштитом права произвођача фонограма. ОФПС заступа музичке издаваче са територије Републике Србије, штити њихове интересе, прикупља накнаде за коришћење музике које затим расподељује произвођачима фонограма. Чланови Организације су произвођачи фонограма и носиоци права произвођача фонограма, односно правна и физичка лица са пословним просторијама или пребивалиштем на територији Републике Србије, која предају репертоар издатих фонограма ОФПС и дају пуномоћје Организацији да у њихово име и за њихов рачун остварује заштиту права произвођача фонограма и носилаца права произвођача фонограма.

5.6.4 Организација фотографских аутора (ОФА)

Организација за колективно остваривање права фотографа почела је са радом тек 2013. године на основу дозволе коју је издао Завод за интелектуалну својину Републике Србије. Делокруг ОФА се посебно односи на остваривање следећих права: издавање дозвола за кабловско реемитовање фотографских дела, право наплате накнаде по основу увоза или продаје техничке опреме за коју се претпоставља да би могла бити коришћена за стављање у промет фотографских дела за личне и некомерцијалне потребе физичких лица, као и наплата накнаде од правног или физичког лица које пружа услуге фотокопирања.

⁹⁴ Подаци добијени од ПИ.

6. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

Резултати студије показују да су током периода од 2008. до 2012. године делатности повезане са ауторским и сродним правима у Србији остваривале учешће у БДП земље које се кретало између 3,66% и 4,00%, као и да је учешће овог сектора привреде Србије у стварању бруто додате вредности у 2012. години износило 4,45%. Кључне делатности засноване на ауторском праву имају доминантан удео будући да су учествовале у стварању више од половине додате вредности овог сектора у 2012. години. Док је учешће кључних делатности заснованих на ауторском праву у БДВ износило 3,10%, делатности међузависне са ауторским правом оствариле су учешће од 0,58%, а делатности делимично повезане са ауторским правом учешће од 0,22% у укупној додатној вредности привреде. Највећи допринос привреди током читавог периода остварен је у сектору штампе и издаваштва, чије је учешће у БДП на крају периода износило нешто мање од 1%. Брзо растућа индустрија софтвера и база података, која је сврстана у категорију кључних делатности заснованих на ауторском праву, га убрзано сустиже.

Претходни подаци омогућавају нам да на основу поређења са осталим земљама у којима су спроведена слична статистичка истраживања стекнемо увид у тренутну позицију Србије на глобалној мапи када је реч о економском доприносу делатности повезаних са ауторским правом. У том смислу, Србија бележи исподпросечне резултате и заузима тек 34. позицију у групи од 40 земаља. Међутим, треба имати у виду да је у погледу економског доприноса кључних делатности заснованих на ауторском праву, захваљујући учешћу од 3,10%, Србија рангирана на 23. месту. Овај резултат приближан је просечној вредности за остале земље, будући да више од половине укупног учешћа делатности заснованих на ауторском праву у БДП припада управо кључним делатностима (2,85% од 5,22%). Учешће сектора заснованог на ауторском праву у БДП Србије мање је и у односу на одговарајућа учешћа у суседним земљама, као што су Хрватска, Румунија и Бугарска. Резултати међународног поређења указују на то да Србија има велики потенцијал да повећа учешће ДАП у БДП и достигне виши ступањ развоја у делу привреде повезаном са ауторским правом.

1. *Политика развоја и планирање студије праћења.* Иако је усвојено неколико националних стратешких докумената, укључујући и најновију *Стратегију развоја интелектуалне својине у Србији за период од 2011. до 2015. године*, ни у једном од њих нису детаљно обрађени финансијски, порески и статистички аспекти и карактеристике делатности заснованих на ауторском и сродним правима. Пре свега, већини докумената недостају потпуни и поуздани подаци који су неопходни да би се у потпуности сагледао обим проблема и дефинисале адекватне мере. Резултати студије показују да Србија поседује изузетан потенцијал за повећање учешћа ДАП у укупној индустријској производњи, али такође скрећу пажњу на највеће слабости и недовољну развијеност појединих ДАП. Препорука Заводу за интелектуалну својину Републике Србије је да у своје планове уврсти израду студије праћења развоја делатности заснованих на ауторском праву која би обухватала период од 2013. године. Уколико би финансијски услови то дозволили, идеално би било да се истраживање спроводи бар једном у пет година. Поред тога, ЗИС би такође могао да иницира спровођење сличних истраживања у другим областима права интелектуалне својине (жигови, патенти и сл.). Проблем прикупљања података би се на најефикаснији начин могао решити ако би се размотрила могућност да РЗС на годишњем нивоу доставља податке ЗИС, како би ЗИС затим могао да их користи у аналитичке сврхе. На тај начин би Влада Републике Србије и ЗИС добили могућност да крену

са спровођењем политика заснованих на чињеницама и специфичних мера које би биле дефинисане на основу прецизно утврђених објективних емпиријских података.

2. Политике усмерене на подизање опште свести о значају ауторског права у Србији. Постоји потреба да се подигне ниво укупне свести о ауторском праву у Србији. Током разговора са неколико представника ДАП који су учествовали у нашим фокус групама постало је јасно да није довољно радити само на подизању свести шире јавности о значају ауторског права, већ да је још важније да се спроведу одређене мере како би се унапредила информисаност самих аутора и осталих носилаца права о садржају и обиму њихових права, као и о могућим импликацијама њихових права.

3. Политике усмерене на унапређење сарадње и ефикасности деловања организација за колективно остваривање ауторског и сродних права. Посебну пажњу треба посветити креирању политика за подстицање развоја и међусобне сарадње између различитих ДАП, а на првом месту између организација за колективно остваривање ауторског и сродних права. Делатности засноване на ауторском праву обухватају велики број различитих врста активности у разним областима, при чему таква разноликост слаби њихову преговарачку моћ у односу на друге секторе привреде. Међутим, све ове делатности имају јасан заједнички интерес који се односи на остваривање ауторско правне заштите. Сходно томе, међусобна размена информација и искустава и други видови сарадње могу допринети изградњи повољније позиције у преговорима са креаторима економских политика и осталим стејкхолдерима, на пример, професионалним удружењима. Претходно посебно добија на значају имајући у виду да је неколико организација за колективно остваривање ауторског и сродних права тек основано или су у процесу оснивања.

4. Унапређење спровођења законске регулативе у области ауторског и сродних права. Иако кршење ауторског и сродних права и проблем пиратерије нису били предмет ове студије, не можемо да занемаримо чињеницу да они спадају међу највеће проблеме у Србији. Адекватно спровођење правне регулативе у области ауторског и сродних права је услов без којег је немогуће успоставити ефикасан систем ауторскоправне и сродноправне заштите. То је корак који је неопходно предузети како би се омогућио континуиран раст кључних делатности заснованих на ауторском праву. Недовољна примена закона представља највећу баријеру за улазак на тржиште и спречава развој појединих тржишних сегмената (нпр. тржиште електронских књига готово да не постоји у Србији, а издавачи као главни разлог за то наводе неефикасно спровођење закона). Одговарајући акциони план за унапређење примене закона требало би да буде развијен на основу темељне анализе постојећих пракси у ДАП. Едукација судија које суде у споровима у области ауторског и сродних права је од пресудног значаја.

ЛИТЕРАТУРА

- Economics and Statistics Administration and the United States Patent and Trademark Office “Intellectual Property and the U.S. Economy: Industries in Focus”, March, 2012.
- European Patent Office and the Office for Harmonization in the Internal Market “Intellectual property rights intensive industries: contribution to economic performance and employment in the European Union Industry-Level Analysis Report”, September 2013.
- Gantchev, D., “The WIPO Guide on Surveying the Economic Contribution of the Copyright Industries”, Review of Economic Research on Copyright Issues, Vol. 1: 5-16, (2004).
- Ловичић, С., Х. Микић, „Креативне индустрије - препоруке за развој креативних индустрија у Србији“, BritishCouncil, Београд, 2006.
- Kalezić, B., „Software Piracy in Serbia“, INFOtheca, № 1, Vol. XI: 39a-51a, April 2010.
- Liebowitz, S., “Back to the Future: Can Copyright Owners Appropriate Revenues in the Face of New Copying Technologies?” in The Economics of Copyright: Developments in Research and Analysis, W. Gordon and R. Watt (eds.), Edward Elgar; pp. 1-25, Cheltenham, UK and Northampton, US, 2003.
- Matijević, M., M. Šolaja, “ICT in Serbia At a Glance”, January, 2013.
- Mikic H., “Cultural industries and cultural diversity in Serbia”, Edicija Ekspertize 1(2013), Creative Economy Group, Belgrade.
- Микић, Х. „Културне индустрије и разноликост културних израза“, СФБЦ- Група за креативну економију, Београд, 2013.
- Mikić, H., M. Rikalo, “Film market in Serbia: development challenges and solutions” Paper presented at 9th Annual International Conference on Communication and Mass Media, Institute for Education and Research, Athens, Greece, 16-19 May 2011.
- National Studies on Assessing the Economic Contribution of the Copyright-Based Industries’, WIPO, Creative Industries Series No. 6, 2011 (Bhutan, Brunei, Republic of Korea, South Africa, Thailand).
- National Studies on Assessing the Economic Contribution of the Copyright-Based Industries’, WIPO, Creative Industries Series No. 5, 2011 (China, Finland, Pakistan, Panama, Slovenia).
- National Studies on Assessing the Economic Contribution of the Copyright-Based Industries’, WIPO, Creative Industries Series No. 4, 2011 (Australia, Kenya, Malaysia, the Netherlands, Peru).
- Posner, R., “Intellectual Property: The Law and Economics Approach”, Journal of Economic Perspectives, Vol. 19: 57–73, (2005).

- Siwek, S.E. "The measurement of "Copyright" Industries: The US Experience", Review of Economic Research on Copyright Issues, Vol. 1: 17-25, (2004).
- SORS „Unincorporated enterprises (sole-proprietorships and partnerships) in the Republic of Serbia, 2010, SORS Working Paper N°78, August 2011.
- The Economic Contribution of Copyright-Based Industries in Bulgaria, Report, May 2007.
- The Economic Contribution of Copyright-Based Industries in Latvia, Report, 2000.
- The Economic Contribution of Copyright-Based Industries in Lithuania, Report, August 2012.
- Towse, R. "Creativity, Copyright and the Creative Industries Paradigm", Kyklos, Vol. 63: 461-478, (2010)
- Watt, R. "The Past and the Future of the Economics of Copyright". Review of Economic Research on Copyright Issues, Vol. 1: 151-171. (2004).

Анекс I Комплетна листа делатности заснованих на ауторском праву
са табелама веза између класификација NACE Rev. 1.1 и NACE Rev. 2 и одговарајућим факторима ауторског права

NACE Rev. 1.1	NACE Rev.2	Допринос	Алокација	КД	Група	Назив	Учешће %	Фактор АП 2008.	Фактор АП 2010.	Фактор АП 2012.	
2211	5811	Директан	ИЗДВОЈЕНА	I.1	Штампа и издаваштво	Издавање књига	100	1	1	1	
2211	5812	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Издавање именика и адресара	100	1	1	1	
2212	5813	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Издавање новина	100	1	1	1	
2213	5814	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Издавање часописа и периодичних издања	100	1	1	1	
2215	5819	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Остала издавачка делатност	100	1	1	1	
2221	1811	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Штампање новина	100	1	1	1	
2222	1812	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Остало штампање	100	1	1	1	
2223	1814	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Књиговезачке и сродне услуге	100	1	1	1	
2224	1813	Директан	ИЗДВОЈЕНА				Услуге припреме за штампу	100	1	1	1
2225									1	1	1
52471	4761	Директан	ИЗДВОЈЕНА				Трговина на мало књигама у специјализованим продавницама	100	1	1	1
52472	4762	Директан	ПОДЕЉЕНА				Трговина на мало новинама и канцеларијским материјалом у специјализованим продавницама	90	1	1	1
5250	4779	Директан	ПОДЕЉЕНА				Трговина на мало половном робом у продавницама	10	1	1	1
74851	7430	Директан	ИЗДВОЈЕНА				Превозиње и услуге тумача	100	1	1	1
9240	6391	Директан	ИЗДВОЈЕНА				Делатности новинских агенција	100	1	1	1
9231	9003	Директан	ПОДЕЉЕНА		Уметничко стваралаштво	60	1	1	1		
9251	9101	Директан	ИЗДВОЈЕНА		Делатност библиотека и архива	100	1	1	1		
7485	8219	Директан	ИЗДВОЈЕНА		Фотокопирање, припремање докумената и друга специјализована канцеларијска подршка	100	1	1	1		

NACE Rev. 1.1	NACE Rev.2	Допринос	Алокација	КД	Група	Назив	Учешће %	Фактор АП 2008.	Фактор АП 2010.	Фактор АП 2012.
2214	5920	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Снимање и издавање звучних записа и музике	100	1	1	1
2231	1820	Директан	ПОДЕЉЕНА			Умножавање снимљених записа	46	1	1	1
5245	4743	Директан	ПОДЕЉЕНА			Трговина на мало аудио и видео опремом у специјализованим продавницама	15	1	1	1
5245	4763	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на мало музичким и видео записима у специјализованим продавницама	100			1
5143	4643	Директан	ПОДЕЉЕНА	I.2	Музика, позориште, опера	Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство	0,8	1	1	1
9231	9001	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Извођачка уметност	100	1	1	1
9232	9004	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Рад уметничких установа	100	1	1	1
9234	9329	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Остале забавне и рекреативне делатности	90	1	1	1
9231	9002	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Друге уметничке делатности у оквиру извођачке уметности	100	1	1	1
9211	5911	Директан	ПОДЕЉЕНА			Производња кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма	45,5	1	1	1
9211	5912	Директан	ПОДЕЉЕНА			Делатности након снимања кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма	45,5	1	1	1
9212	5913	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Дистрибуција кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма	100	1	1	1
9213	5914	Директан	ИЗДВОЈЕНА	I.3	Кинематографија и видео продукција	Делатност приказивања кинематографских дела	100	1	1	1
71402	7722	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Изнајмљивање видео-касета и компакт-дискосва	100	1	1	1
5143	4643	Директан	ПОДЕЉЕНА			Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство	0,8	1	1	1
5245	4743	Директан	ПОДЕЉЕНА			Трговина на мало аудио и видео опремом у специјализованим продавницама	15	1	1	1
2232	1820	Директан	ПОДЕЉЕНА			Умножавање снимљених записа	2	1	1	1
7481	7420	Директан	ИЗДВОЈЕНА	I.5	Фотографија	Фотографске услуге	100	1	1	1
9231	9003	Директан	ПОДЕЉЕНА	I.7	Визуелне и графичке уметности	Уметничко стваралаштво	40	1	1	1
92521	9102	Директан	ПОДЕЉЕНА			Делатност музеја	20	1	1	1

НАСЕ Rev. 1.1	НАСЕ Rev.2	Допринос	Алокација	КД	Група	Назив	Учешће %	Фактор АП 2008.	Фактор АП 2010.	Фактор АП 2012.
9220	5911	Директан	ПОДЕЉЕНА			Производња кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма	54,5	1	1	1
9211	5912	Директан	ПОДЕЉЕНА	1.4	Радио и телевизија	Делатности након снимања кинематографских дела, аудио-визуелних дела и ТВ програма	54,5	1	1	1
9220	6010	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Емитовање радио програма	100	1	1	1
9220	6020	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Производња и емитовање телевизијског програма	100	1	1	1
2233	1820	Директан	ПОДЕЉЕНА			Умножавање снимљених записа	52	1	1	1
7221	5821	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Издавање рачунарских игара	100	1	1	1
	5829	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Издавање осталих софтвера	100	1	1	1
7222	6201	Директан	ИЗДВОЈЕНА	1.6	Софтвер и базе података	Рачунарско програмирање	100	1	1	1
	6202	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Консултантске делатности у области информационе технологије	100	1	1	1
7230	6311	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Обрада података, хостинг и сл.	100	1	1	1
7260	6209	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Остале услуге информационе технологије	100	1	1	1
7440	7311	Директан	ИЗДВОЈЕНА	1.8	Услуге оглашавања	Делатност рекламних агенција	100	1	1	1
7440	7312	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Медијско представљање	100	1	1	1
-	-	Директан	ИЗДВОЈЕНА	1.9	Организације за колективно остваривање АИСП	Организације за колективно остваривање ауторског и сродних права	100	1	1	1
3230	2640	Директан	ИЗДВОЈЕНА		ТВ пријемници, радио	Производња електронских уређаја за широку потрошњу	100	1	1	1
5143	4643	Директан	ПОДЕЉЕНА	11.1	пријемници, видео плејери и остала слична опрема	Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство	33	1	1	1
5245	4743	Директан	ПОДЕЉЕНА			Трговина на мало аудио и видео опремом у специјализованим продавницама	70	1	1	1

NACE Rev. 1.1	NACE Rev.2	Допринос	Алокација	КД	Група	Назив	Учешће %	Фактор АП 2008.	Фактор АП 2010.	Фактор АП 2012.
3002	2620	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Производња рачунара и периферне опреме	100	1	1	1
5184	4651	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на велико рачунарима, рачунарском опремом и софтверима	100	1	1	1
7133	7733	Директан	ИЗДВОЈЕНА	II.2	Рачунари и одговарајућа опрема	Изнајмљивање и лизинг канцеларијских машина и канцеларијске опреме (укључујући рачунаре)	100	1	1	1
5185	4652	Директан	ПОДЕЉЕНА			Трговина на велико електронском и телекомуникационом опремом и деловима	95	1	1	1
3001	2823	Директан	ИЗДВОЈЕНА	II.4	Апарати за фотокопирање	Производња канцеларијских машина	100	1	1	1
3630	3220	Директан	ИЗДВОЈЕНА	II.3	Музички инструменти	Производња музичких инструмената	100	1	1	1
3340	2670	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Производња оптичких инструмената и фотографске опреме	100	1	1	1
5143	4643	Директан	ПОДЕЉЕНА	II.5	Фотографска и кинематографска опрема	Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство	2	1	1	1
2465	2680	Директан	ИЗДВОЈЕНА	II.6	Празни медији за снимање	Производња магнетних и оптичких носилаца записа	100	1	1	1
2111	1711	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Производња влакана целулозе	100	0,7	0,7	0,7
2112	1712	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Производња папира и картона	100	0,7	0,7	0,7
2955	2895	Директан	ИЗДВОЈЕНА	II.7	Папир	Производња машина за индустрију папира и картона	100	0,7	0,7	0,7
5156	4676	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на велико осталим полупроизводима	100	0,7	0,7	0,7
52473	4762	Директан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на мало новинама и канцеларијским материјалом у специјализованим продавницама	10	1	1	1

NACE Rev. 1.1	NACE Rev.2	Допринос	Алокација	КД	Група	Назив	Учешће %	Фактор АП 2008.	Фактор АП 2010.	Фактор АП 2012.
1710	1310	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Припрема и предење текстилних влакана	100	0,006	0,006	0,006
1720	1320	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња тканина	100	0,006	0,006	0,006
1730	1330	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Довршавање текстила	100	0,006	0,006	0,006
1740	1392	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња готових текстилних производа, осим одеће	100	0,006	0,006	0,006
1760	1391	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња плетених и кукичаних материјала	100	0,006	0,006	0,006
1771	1431	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња плетених и кукичаних чарапа	100	0,006	0,006	0,006
1772	1439	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња остале плетене и кукичане одеће	100	0,006	0,006	0,006
1810	1411	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња кожне одеће	100	0,006	0,006	0,006
1821	1412	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња радне одеће	100	0,006	0,006	0,006
1822	1413	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња остале одеће	100	0,006	0,006	0,006
1823	1414	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА	III.1	Одећа, текстил и обућа	Производња рубља	100	0,006	0,006	0,006
1824	1419	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња осталих одевних предмета и прибора	100	0,006	0,006	0,006
1910	1511	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Штављење и дорада коже, дорада и бојење крзна	100	0,006	0,006	0,006
1920	1512	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња путних и ручних торби и сл., сарачких производа и каишева	100	0,006	0,006	0,006
1930	1520	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња обуће	100	0,006	0,006	0,006
2954	4664	Индириктан	ПОДЕЉЕНА			Трговина на велико машинама за текстилну индустрију, шивење и плетење	40	0,006	0,006	0,006
5142	4642	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на велико одећом и обућом	100	0,006	0,006	0,006
5241	4751	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на мало текстилом у специјализованим продавницама	100	0,006	0,006	0,006
5242	4771	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на мало одећом у специјализованим продавницама	100	0,006	0,006	0,006
5243	4772	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на мало обућом и предметима од коже у специјализованим продавницама	100	0,006	0,006	0,006
3621	3211	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Ковање новца	100	0,2	0,2	0,2
3622	3212	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА	III.2	Накит и кованице	Производња накита и сродних предмета	100	0,2	0,2	0,2
3661	3213	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња имитације накита и сродних производа	100	0,2	0,2	0,2
52485	4777	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на мало сатовима и накитом у специјализованим продавницама	100	0,2	0,2	0,2

NACE Rev. 1.1	NACE Rev.2	Допринос	Алокација	КД	Група	Назив	Учешће %	Фактор АП 2008.	Фактор АП 2010.	Фактор АП 2012.
3663	3299	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА	III.3	Остали занатски предмети	Производња осталих предмета	100	0,4	0,4	0,4
3611	3101	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња намештаја за пословне и продајне просторе	77	0,050	0,050	0,050
3612						Производња намештаја за пословне и продајне просторе	23	0,050	0,050	0,050
3613						Производња кухињског намештаја	100	0,050	0,050	0,050
3614	3109	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА	III.4	Намештај	Производња осталог намештаја	100	0,050	0,050	0,050
3615	3103	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња мадраца	100	0,050	0,050	0,050
5244	4759	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на мало намештајем, опремом за осветљење и осталим предметима за домаћинство у специјализованим продавницама	100	0,050	0,050	0,050
2051	1629	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња осталих производа од дрвета; производња производа од плуте, сламе и пруга	100	0,050	0,050	0,050
2052						Производња осталог намештаја	100	0,005	0,005	0,005
2611	2311	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА	III.5	Производи за домаћинство, порцелан и стакло	Производња равног стакла	100	0,005	0,005	0,005
2612	2312	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Обликовање и обрада равног стакла	100	0,005	0,005	0,005
2613	2313	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња шупљег стакла	100	0,005	0,005	0,005
2614	2314	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња стаклених влакана	100	0,005	0,005	0,005
2615	2319	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња и обрада осталог стакла, укључујући и техничко	100	0,005	0,005	0,005
2621	2341	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња керамичких предмета за домаћинство и украсних елемената	100	0,005	0,005	0,005
2622	2342	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња санитарних керамичких производа	100	0,005	0,005	0,005
2623	2343	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња изолатора и изолационих прибора од керамике	100	0,005	0,005	0,005
2624	2344	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња осталих техничких производа од керамике	100	0,005	0,005	0,005
2625	2349	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња осталих керамичких производа	100	0,005	0,005	0,005
2626	2320	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња ватросталних производа	100	0,005	0,005	0,005
2875	2599	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња осталих металних производа	100	0,005	0,005	0,005
3150	2740	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња опреме за осветљење	100	0,005	0,005	0,005

НАСЕ Rev. I.1	НАСЕ Rev.2	Допринос	Алокација	КД	Група	Назив	Учешће %	Фактор АП 2008.	Фактор АП 2010.	Фактор АП 2012.
1751	1393	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња тепиха и простирки за под	100	0,004	0,004	0,004
2124	1724	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња тапета	100	0,004	0,004	0,004
2125	1729	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА	III.6	Зидне и подне облоге	Производња осталих производа од папира и картона	100	0,004	0,004	0,004
	4753	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на мало теписима, зидним и подним облогама у специјализованим продавницама	100	0,004	0,004	0,004
3650	3240	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Производња игара и играчака	100	0,4	0,4	0,4
52487	4765	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА	III.7	Играчке	Трговина на мало играма и играчкама	100	0,4	0,4	0,4
7420	7111	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА		Архитектура, инжењерство и истраживања	Архитектонска делатност	100	0,25	0,25	0,25
	7112	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА	III.8		Инжењерске делатности и техничко саветовање	100	0,25	0,25	0,25
74872	7410	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА	III.9	Дизајн ентеријера	Специјализоване дизајнерске делатности	100	0,1	0,1	0,1
92521	9102	Индириктан	ПОДЕЉЕНА	III.10	Музеји	Делатност музеја	80	0,5	0,5	0,5
5111	4611	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Посредовање у продаји пољопривредних сировина, живе стоке, текстилних сировина и полупроизвода	100	0,04521	0,04522	0,04845
5112	4612	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Посредовање у продаји горива, руда, метала и индустријских хемикалаја	100	0,04521	0,04522	0,04845
5113	4613	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Посредовање у продаји дрвене грађе и грађевинског материјала	100	0,04521	0,04522	0,04845
5114	4614	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Посредовање у продаји машина, индустријске опреме, бродова и авиона	100	0,04521	0,04522	0,04845
5115	4615	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА	IV.1	Трговина на велико и мало	Посредовање у продаји намештаја, производа за домаћинство, хардвера и производа од гвожђа	100	0,04521	0,04522	0,04845
5116	4616	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Посредовање у продаји текстила, одеће, крзна, обуће и предмета од коже	100	0,04521	0,04522	0,04845
5117	4617	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Посредовање у продаји хране, пића и дувана	100	0,04521	0,04522	0,04845
5118	4618	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Специјализовано посредовање у продаји осталих производа посебне намене	100	0,04521	0,04522	0,04845
5119	4619	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Посредовање у продаји разноврсних производа	100	0,04521	0,04522	0,04845
5141	4641	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на велико текстилом	100	0,04521	0,04522	0,04845

НАСЕ Rev. 1.1	НАСЕ Rev.2	Допринос	Алокација	КД	Група	Назив	Учешће %	Фактор АП 2008.	Фактор АП 2010.	Фактор АП 2012.
5143	4643	Индириектан	ПОДЕЉЕНА			Трговина на велико електричним апаратима за домаћинство	63,4	0,04521	0,04522	0,04845
5144	4644	Индириектан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на велико порцеланом, стакленом робом и средствима за чишћење	100	0,04521	0,04522	0,04845
5145	4645	Индириектан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на велико парфимеријским и козметичким производима	100	0,04521	0,04522	0,04845
5146	4646	Индириектан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на велико фармацеутским производима	100	0,04521	0,04522	0,04845
	4647	Индириектан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на велико намештајем, теписима и опремом за осветљење	100	0,04521	0,04522	0,04845
	4648	Индириектан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на велико сатовима и накитом	100	0,04521	0,04522	0,04845
5147	4649	Индириектан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на велико осталим производима за домаћинство	100	0,04521	0,04522	0,04845
5181	4662	Индириектан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на велико алатним машинама	100	0,04521	0,04522	0,04845
5182	4663	Индириектан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на велико рударским и грађевинским машинама	100	0,04521	0,04522	0,04845
5183	4664	Индириектан	ПОДЕЉЕНА			Трговина на велико машинама за текстилну индустрију и машинама за шивење и плетење	60	0,04521	0,04522	0,04845
5186	4652	Индириектан	ПОДЕЉЕНА		Трговина на велико и мало (наставак)	Трговина на велико електронском и телекомуникационом опремом и деловима	5	0,04521	0,04522	0,04845
5187	4669	Индириектан	ИЗДВОЈЕНА	IV.1		Трговина на велико осталим машинама и опремом	100	0,04521	0,04522	0,04845
5188	4661	Индириектан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на велико пољопривредним машинама, опремом и залихама	100	0,04521	0,04522	0,04845
	4673	Индириектан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на велико дрветом, грађевинским материјалом и санитарном опремом	100	0,04521	0,04522	0,04845
5190	4690	Индириектан	ИЗДВОЈЕНА			Неспецијализована трговина на велико	100	0,04521	0,04522	0,04845
5211	4711	Индириектан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на мало у специјализованим продавницама, претежно храном, пићима и дуваном	100	0,04521	0,04522	0,04845
5245	4754	Индириектан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на мало електричним апаратима за домаћинство у специјализованим продавницама	100	0,04521	0,04522	0,04845
52488	4719	Индириектан	ИЗДВОЈЕНА			Остала трговина на мало у неспецијализованим продавницама	100	0,04521	0,04522	0,04845
	4778	Индириектан	ИЗДВОЈЕНА			Остала трговина на мало новим производима у специјализованим продавницама	100	0,04521	0,04522	0,04845
5250	4779	Индириектан	ПОДЕЉЕНА			Трговина на мало половном робом у продавницама	90	0,04521	0,04522	0,04845
5261	4791	Индириектан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на мало посредством поште или интернета	100	0,04521	0,04522	0,04845
5262	4789	Индириектан	ИЗДВОЈЕНА			Трговина на мало осталом робом на тезгама и пијацама	100	0,04521	0,04522	0,04845
5263	4799	Индириектан	ИЗДВОЈЕНА			Остала трговина на мало изван продајних објеката	100	0,04521	0,04522	0,04845

НАСЕ Rev. 1.1	НАСЕ Rev.2	Допринос	Алокација	КД	Група	Назив	Учешће %	Фактор АП 2008.	Фактор АП 2010.	Фактор АП 2012.
6010	4920	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Железнички превоз терета	100	0,04521	0,04522	0,04845
6010	4910	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Железнички превоз путника, даљински и регионални	100	0,04521	0,04522	0,04845
6010	4931	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Градски и приградски копнени превоз путника	100	0,04521	0,04522	0,04845
6021	4939	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Остали превоз путника у копненом саобраћају	50	0,04521	0,04522	0,04845
6022	4932	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Такси превоз	100	0,04521	0,04522	0,04845
6023	4939	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Остали превоз путника у копненом саобраћају	50	0,04521	0,04522	0,04845
6024	4941	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Друмски превоз терета	100	0,04521	0,04522	0,04845
6110	5030	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Превоз путника унутрашњим пловним путевима	100	0,04521	0,04522	0,04845
6120	5040	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Превоз терета унутрашњим пловним путевима	100	0,04521	0,04522	0,04845
6210	5110	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Ваздушни превоз путника	100	0,04521	0,04522	0,04845
	5121	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА	IV.2	Саобраћај	Ваздушни превоз терета	100	0,04521	0,04522	0,04845
6220	5110	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Ваздушни превоз путника	100	0,04521	0,04522	0,04845
6311	5224	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Манипулација теретом	100	0,04521	0,04522	0,04845
6312	5210	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Складиштење	100	0,04521	0,04522	0,04845
6321	5221	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Услугне делатности у копненом саобраћају	100	0,04521	0,04522	0,04845
6322	5222	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Услугне делатности у воденом саобраћају	100	0,04521	0,04522	0,04845
6323	5223	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Услугне делатности у ваздушном саобраћају	100	0,04521	0,04522	0,04845
6330	7911	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Делатност путничких агенција	100	0,04521	0,04522	0,04845
6340	5229	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Остале пратеће делатности у саобраћају	100	0,04521	0,04522	0,04845
6411	5310	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Поштанске активности јавног сервиса	100	0,04521	0,04522	0,04845
6412	5320	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Поштанске активности комерцијалног сервиса	100	0,04521	0,04522	0,04845
6420	6110	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Кабловске телекомуникације	100	0,04521	0,04522	0,04845
6420	6120	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА	IV.3	Телефонија и интернет	Бежичне телекомуникације	100	0,04521	0,04522	0,04845
6420	6130	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Сателитске телекомуникације	100	0,04521	0,04522	0,04845
6420	6190	Индириктан	ИЗДВОЈЕНА			Остале телекомуникационе делатности	100	0,04521	0,04522	0,04845

Анекс II Бруто додата вредност по делатностима заснованим на АП, у 000 RSD

Група	2008.	2010.	2012.
Штампа и издаваштво	24.561.941	31.672.578	35.283.842
Музика, позориште, опера	6.102.917	4.960.565	8.303.133
Кинематографија и видео продукција	1.328.137	1.640.146	1.867.446
Фотографија	260.013	647.615	1.107.885
Визуелне и графичке уметности	1.024.497	856.960	925.844
Радио и телевизија	7.566.974	5.614.665	7.329.585
Софтвер и базе података	10.541.347	16.678.773	26.545.690
Услуге оглашавања	8.543.659	7.711.057	9.615.436
Организације за колективно остваривање АИСП	94.334	105.353	118.374
Кључне делатности засноване на АП, укупно	60.023.819	69.887.714	91.097.234
ТВ и радио пријемници, VCR [...] и остала опрема	2.867.455	3.762.137	4.816.579
Рачунари и одговарајућа опрема	8.711.036	7.447.522	8.373.687
Апарати за фотокопирање	124.697	552.067	514.113
Музички инструменти	7.546	14.694	4.211
Фотографска и кинематографска опрема	854.512	629.465	697.834
Празни медији за снимање	2.415	7.385	3.149
Папир	2.090.958	2.216.623	2.585.143
Делатности међузависне са АП, укупно	14.658.619	14.629.892	16.994.716
Одећа, текстил и обућа	219.914	230.149	257.867
Накит и кованице	218.028	276.340	294.869
Остали занатски предмети	692.768	614.314	653.344
Намештај	632.963	643.065	710.754
Производи за домаћинство, порцелан и стакло	38.851	37.337	31.136
Зидне и подне облоге	19.063	7.036	9.698
Играчке	114.030	128.738	78.848
Архитектура, инжењерство и истраживања	4.377.346	3.028.372	3.769.685
Дизајн ентеријера	-	120	2.656
Музеји	1.089.887	593.954	685.107
Делатности делимично повезане са АП, укупно	7.402.851	5.559.424	6.493.963
Трговина на велико и мало	7.201.171	7.360.078	9.801.447
Саобраћај	4.809.774	4.751.974	6.507.990
Телефонија и интернет	3.135.243	3.548.431	4.471.318
Делатности подршке АП, укупно	15.146.187	15.660.482	20.780.755
УКУПНО ДАП	97.231.477	105.737.513	135.366.668

Учешће делатности заснованих на ауторском праву у укупној БДВ ДАП, %

Група	2008.	2010.	2012.
Штампа и издаваштво	25,3%	30,0%	26,1%
Музика, позориште, опера	6,3%	4,7%	6,1%
Кинематографија и видео продукција	1,4%	1,6%	1,4%
Фотографија	0,3%	0,6%	0,8%
Визуелне и графичке уметности	1,1%	0,8%	0,7%
Радио и телевизија	7,8%	5,3%	5,4%
Софтвер и базе података	10,8%	15,8%	19,6%
Услуге оглашавања	8,8%	7,3%	7,1%
Организације за колективно остваривање АИСП	0,1%	0,1%	0,1%
Кључне делатности засноване на АП, укупно	61,7%	66,1%	67,3%
ТВ и радио пријемници, VCR [...] и остала опрема	2,9%	3,6%	3,6%
Рачунари и одговарајућа опрема	9,0%	7,0%	6,2%
Апарати за фотокопирање	0,1%	0,5%	0,4%
Музички инструменти	0,0%	0,0%	0,0%
Фотографска и кинематографска опрема	0,9%	0,6%	0,5%
Празни медији за снимање	0,0%	0,0%	0,0%
Папир	2,2%	2,1%	1,9%
Делатности међузависне са АП, укупно	15,1%	13,8%	12,6%
Одећа, текстил и обућа	0,2%	0,2%	0,2%
Накит и кованице	0,2%	0,3%	0,2%
Остали занатски предмети	0,7%	0,6%	0,5%
Намештај	0,7%	0,6%	0,5%
Производи за домаћинство, порцелан и стакло	0,0%	0,0%	0,0%
Зидне и подне облоге	0,0%	0,0%	0,0%
Играчке	0,1%	0,1%	0,1%
Архитектура, инжењерство и истраживања	4,5%	2,9%	2,8%
Дизајн ентеријера	0,0%	0,0%	0,0%
Музеји	1,1%	0,6%	0,5%
Делатности делимично повезане са АП, укупно	7,6%	5,3%	4,8%
Трговина на велико и мало	7,4%	7,0%	7,2%
Саобраћај	4,9%	4,5%	4,8%
Телефонија и интернет	3,2%	3,4%	3,3%
Делатности подршке АП, укупно	15,6%	14,8%	15,4%
УКУПНО ДАП	100,0%	100,0%	100,0%

Број запослених по делатностима заснованим на ауторском праву

ДАП	2008.	2010.	2012.
Штампа и издаваштво	31.181	27.589	25.584
Музика, позориште, опера	5.195	6.273	5.868
Кинематографија и видео продукција	1.440	1.971	1.575
Фотографија	841	2.284	1.443
Визуелне и графичке уметности	674	1.139	969
Радио и телевизија	6.809	5.630	5.140
Софтвер и базе података	8.122	8.210	11.455
Услуге оглашавања	6.753	6.287	5.925
Организације за колективно остваривање АИСП	93	113	113
Кључне делатности засноване на АП, укупно	61.109	59.497	58.071
ТВ и радио пријемници, VCR [...] и остала опрема	3.693	3.359	2.900
Рачунари и одговарајућа опрема	6.166	5.140	4.585
Апарати за фотокопирање	99	347	270
Музички инструменти	23	52	24
Фотографска и кинематографска опрема	1.124	934	722
Празни медији за снимање	8	9	6
Папир	2.399	1.478	1.250
Делатности међузависне са АП, укупно	13.513	11.320	9.758
Одећа, текстил и обућа	540	460	444
Накит и кованице	691	725	655
Остали занатски предмети	1.260	1.088	1.025
Намештај	1.309	1.200	1.064
Производи за домаћинство, порцелан и стакло	75	54	42
Зидне и подне облоге	9	6	3
Играчке	103	81	76
Архитектура, инжењерство и истраживања	4.032	2.971	3.248
Дизајн ентеријера	-	1	8
Музеји	750	760	753
Делатности делимично повезане са АП, укупно	8.768	7.345	7.317
Трговина на велико и мало	9.922	9.463	8.564
Саобраћај	5.726	5.001	5.964
Телефонија и интернет	709	724	819
Делатности подршке АП, укупно	16.356	15.188	15.347
УКУПАН БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ – ДАП	99.746	93.309	90.493

Анекс III Трговина услугама – извоз и увоз услуга

(без примене фактора ауторског права), у милионима EUR

Услуге	Извоз					
	2008.		2010.		2012.	
	млн. евра	учешће у укупном извозу	млн. евра	учешће у укупном извозу	млн. евра	учешће у укупном извозу
Комуникационе услуге						
Услуге телекомуникација	82,16	3,00%	112,73	4,23%	151,59	4,90%
Компјутерске услуге	96,19	3,51%	126,84	4,76%	221,29	7,16%
Информационе услуге	0,00	0,00%	0,00	0,00%	2,03	0,07%
Накнаде за ауторско право и коришћење лиценци						
Лиценце, патенти, жигови и остала ИС	18,35	0,67%	28,91	1,08%	21,90	0,71%
Франшизе	0,35	0,01%	0,24	0,01%	0,68	0,02%
Накнаде за коришћење производа заштићених правом ИС	0,0	0,00%	0,00	0,00%	4,86	0,16%
Личне, културне и рекреативне услуге						
Аудиовизуелне услуге (у вези са филмском, видео, радио, ТВ делатношћу)	12,00	0,44%	18,86	0,71%	24,31	0,79%
Спорт, рекреација, чланарине и сл.	32,12	1,17%	52,09	1,95%	52,82	1,71%
Услуге из области културе – музеји, библиотеке...	3,11	0,11%	3,70	0,14%	13,42	0,43%
Остале пословне услуге – здравствене услуге	0,00	0,00%	0,00	0,00%	5,18	0,17%
Услуге из области науке и образовања	0,00	0,00%	0,00	0,00%	12,30	0,40%
Укупно ДАП	244,28	8,91%	343,37	12,87%	510,38	16,51%

Услуге	Увоз					
	2008.		2010.		2012.	
	млн. евра	учешће у укупном увозу	млн. евра	учешће у укупном увозу	млн. евра	учешће у укупном увозу
Комуникационе услуге						
Услуге телекомуникација	75,02	2,56%	79,98	3,01%	115,43	3,93%
Компјутерске услуге	138,22	4,72%	135,24	5,09%	149,28	5,08%
Информационе услуге	0,00	0,00%	0,00	0,00%	2,4	0,08%
Накнаде за ауторско право и коришћење лиценци						
Лиценце, патенти, жигови и остала ИС	124,37	4,25%	109,87	4,13%	87,63	2,98%
Франшизе	8,15	0,28%	7,56	0,28%	10,11	0,34%
Накнаде за коришћење производа заштићених правом ИС	0	0,00%	0	0,00%	38,42	1,31%
Личне, културне и рекреативне услуге						
Аудиовизуелне услуге (у вези са филмском, видео, радио, ТВ делатношћу)	32,16	1,10%	40,79	1,53%	37,91	1,29%
Спорт, рекреација, чланарине и сл.	11,89	0,41%	8,85	0,33%	9,35	0,32%
Услуге из области културе – музеји, библиотеке...	6,76	0,23%	6,62	0,25%	8,3	0,28%
Остале пословне услуге – здравствене услуге	0	0,00%	0	0,00%	2,4	0,08%
Услуге из области науке и образовања	0	0,00%	0	0,00%	1,82	0,06%
Укупно ДАП	396,57	13,55%	388,91	14,62%	463,05	15,76%

Извор: Народна банка Србије

Издавач

Завод за интелектуалну својину, Кнегиње Љубице 5
Београд, Република Србија
www.zis.gov.rs

За издавача

Невенка Новаковић
в.д. директора

Уредник

Татјана Стевановић

Превод са енглеског

мр Ангелина Миловановић

Стручна редактура

др Душан Поповић
др Бранко Радуловић

Прелом и штампа

Colografx, Београд

ISBN 978-86-7811-050-4

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

347.78.03:338.012(497.11)"2008/2012"
338.1(497.11)"2008/2012"

РАДУЛОВИЋ, Бранко, 1972-

Допринос делатности заснованих на ауторском праву привреди Србије
/ [Бранко Радуловић, Душан Поповић, Драгана Алексић ; превод са
енглеског
Ангелина Миловановић]. - Београд : Завод за интелектуалну својину,
2015
(Београд : Colografx). - 114 стр. : илустр. ; 21 cm

Превод дела: The Economic Contribution of the Copyright-Based Industries
in Serbia. - Тираж 100. - Напомене и библиографске референце уз текст. -
Библиографија: стр. 99-100.

ISBN 978-86-7811-050-4

1. Поповић, Душан, 1978- [аутор] 2. Алексић, Драгана, 1983- [аутор]
а) Ауторско право - Делатности - Економска анализа - Србија - 2008-2012
б) Привредни развој - Србија - 2008-2012
COBISS.SR-ID 217423372